ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΔΕΥΤΕΡΑ — ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΤΗι 13 ΙΟΥΝΙΟΥ 1891 — ΕΤΟΣ Η'.—ΑΡΙΘ. 24

ΓΡΑΦΕΙΟΝ
ΟΔΟΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ 59
Ἕκαστον φύλλον τιμᾶται λεπτῶν 20

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
ΙΩΑΝΝΗΣ Μ. ΔΑΜΒΕΡΓΗΣ

ΕΒΔΟΜΑΣ

ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΚΑΙ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ
ΕΤΗΣΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΠΛΗΡΩΤΕΑ
Ἐσωτερικοῦ δρ. 10.—Ἐξωτερικοῦ φρ.χρ.12.—Ρωσ. ρούβλ. 5.

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ
ΚΑΤΑ ΣΑΒΒΑΤΟΝ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Δημήτριος καὶ Ἄννα, διήγημα, ὑπὸ Δέπ.
Οἱ Βλάχοι τῆς Πίνδου: Μαλακάσι, ὑπὸ Κ. Δ. Κρυστάλλη. (Συνέχεια).
Ὁ Κήρτζαλής, διήγημα Ἀλεξάνδρου Ποῦσκιν. Ἐκ τοῦ Ρωσικοῦ, ὑπὸ Ἀγ. Γ. Κωνσταντινίδου.
Ὁ Παράφρων, ποίησις Παναγιώτου Πανᾶ.
Ἡ ἀρχαία γλυπτική ἐν τῷ Μουσείῳ τοῦ Βατικανοῦ, ὑπὸ Charles de Mouy. Μετάφρασις Ἀλ. Καράλη. (Τέλος).
Ἐκείνη (ἥτις πρέπει νὰ ὑπακούηται), μυθιστορία RIDER HAGGARD. Μετάφρ. Α. Ἀμπάτη.
Περὶ τῶν γυμνασιακῶν ἀγώνων. Ἐπιστολὴ πρὸς τὴν Διεύθυνσιν ὑπὸ Α. Ραγκαβῆ.
Εἰδήσεις τῆς Ἑβδομάδος. Ἐγχώρια—Ἐξωτερικά. Ἀρχαιολογία.—Φιλολογία.—Καλλιτεχνία.
Ἐφημερίδες, ἀνέκδοτα, περίεργα, ποικίλα.
Ἰδιαίτερα γράμματα.
Νέα βιβλία.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΚΑΙ ΑΝΝΑ

(Διήγημα)

Τῷ ἀδελφῷ μου.

Α'

Πρὸς ἔναρξιν

Ἀπὸ δύο καὶ πλέον ἐτῶν ἔζων ἐν τῇ ἐρημίᾳ.

Ἀπὸ δύο καὶ πλέον ἐτῶν ἔφερον ἐν τῇ ψυχῇ μου τὴν θλίψιν, τὴν βαθείαν καὶ μεγάλην ἐκείνην θλίψιν, ἥτις μόνον καταφύγιον, μόνην παρηγορίαν ἔχει τὸν θάνατον. .... Ἡ καρδία μου νεκρὰ πλέον, οὐδὲν ἐπεθύμει, οὐδὲν ἤλπιζεν· ἡ νεότης μου, προώρως μαρανθεῖσα, δὲν ἐφιλοδόξει, δὲν ὠνειροπόλει πλέον· αἱ φαιδραὶ δὲ μόνον καὶ εὐτυχεῖς ἀναμνήσεις τοῦ παρελθόντος, ἀπεδίωκον ἐνίοτε τὸ βαρὺ νέφος, ὅπερ ἐπεκάθητο πάντοτε ἐπὶ τοῦ μετώπου μου καὶ ἐθέρμαινον τὴν παγερὰν καρδίαν μου, ὡς γλυκεῖα ἡλιακὴ ἀκτὶς θερμαίνει τὰ φρίσσοντα ἐκ ψύχους, ἐν ὥρᾳ χειμῶνος, ἄνθη.

Τὴν ἐλάτρευον παραφόρως καὶ ἐκείνη μ' ἐπρόδιδε. Τὴν ὠνόμαζον ἐπίγειον θεόν μου καὶ ἐκείνη μ' ἐχλεύαζεν. Ὅτε, ψαύουσα τὴν κατάψυχρον ἐκ τῆς συγκινήσεως χεῖρά μου, μοὶ ἐψιθύριζε διὰ τῶν ἡδέων ροδίνων χειλέων της ὅτι μὲ ἠγάπα, ἐνῷ ἡ καρδία μου ἐπάλλετο σφοδρῶς ἐπὶ τῆς ἀρρήτου ἀγαλλιάσεως τοῦ ἔρωτος, ἐκείνη ἐγέλα. Ὅταν δὲ τῇ ὡρκίσθην ὅτι δὲν δύναμαι νὰ ζήσω ἄνευ αὐτῆς..... ἐκείνη μ' ἐγκατέλειψε καὶ ἐρρίφθη εἰς τὰς ἀγκάλας ἄλλου....

Τί μοὶ ἀπέμενεν; Οὐδὲν ἐκτὸς τῆς ἐρημίας· καὶ ἔζων ἐν αὐτῇ ἔχων ὡς σύντροφον, ὅτι μὲν τὸ μελαγχολικὸν κελάδημα τῆς ἀηδόνος, τὸ τερπνὸν ἄρωμα τῶν θάμνων καὶ τὸ ἡδὺ μινύρισμα τοῦ παρὰ τὸν κῆπόν μου ρυακίου, ὁτὲ δὲ τὴν λάμψιν τῆς ἀστραπῆς, τὸν κρότον τῆς βροντῆς καὶ τὸν βόμβον τοῦ μεθ' ὁρμῆς πνέοντος ἀνέμου, ὅστις ἠπείλει νὰ καταρρίψῃ τὰ γιγάντια πέριξ τοῦ οἰκίσκου μου δένδρα.

Β'

Ἐπιστολὴ πατρὸς

— Ὥρα καλή σας!

— Καλῶς τὸ γείτονα.

— Καλὸ νάχῃς, ἀφεντικό μου.

— Τί τρέχει, μπάρμπα-Κώστα;

Ὁ μπάρμπα-Κώστας, γέρων γεωργὸς τοῦ ἐγγυτέρου πρὸς τὸν κῆπόν μου ἀγροῦ, μετέβαινεν εἰς τὴν ὥραν ἀπέχουσαν πόλιν, ἅπαξ τῆς ἑβδομάδος, δι' ἐργασίας του, οἰνοποσίαν καὶ ὅπως μοὶ προμηθεύῃ πᾶν τὸ ἀναγκαιοῦν μοι.

— Σοῦφερα τὰ ψώνια, καὶ....

Ἀπὸ τοῦ κόλπου του ἔσυρε, θέσας τὴν χεῖρα, ὀγκώδη φάκελλον.

— Καὶ ἕνα γράμμα, ἀλλὰ τί φοβερὸ γράμμα εἶνε αὐτό, ἀφεντικό μου! Ὁρίστε!

Μοὶ ἔτεινε διὰ κινήσεως τῆς χειρὸς τὸν φάκελλον, ὃν ἔλαβον· παρετήρησα τὴν ἐπιγραφήν· διηυθύνετο πρὸς ἐμέ, ἀλλ' ὁ χαρακτὴρ μοὶ ἦτο ἐντελῶς ἄγνωστος.

— Εὐχαριστῶ, γέρω μου, πέρνεις τώρα ἕνα ρουμάκι γιὰ ξεκουραστικό;

Τοῦτο ἦτο περιττὸν νὰ μοὶ τὸ βεβαιώσῃ· ἡ ταλάντευσις τοῦ σώματός του ἐπὶ τῶν ποδῶν του, οἱ κόκκινοι ὀφθαλμοί του, ὧν τὰ βλέφαρα ἠνοίγοντο καὶ ἐκλείοντο συχνάκις σπασμωδικῶς, καὶ τὸ τραύλισμα τῆς γλώσσης του, ὅτε ὡμίλει, ἀφ' ἧς εἰσῆλθεν, ἦσαν ἀρκετά, ἄνευ τῆς θελήσεώς του, νὰ μὲ πείσωσι περὶ τῆς καταστάσεως τοῦ ἐγκεφάλου του. Ἄλλως τε ὁ μπάρμπα-Κώστας «τῶχε σὲ κακὸ—εἶνε ἡ φράσις τῆς γυναικός του—σὰν πήγαινε στὴν πολιτεία νὰ μὴ γυρίσῃ τύφλα στὸ μεθύσι».

Ἠγέρθην τῆς πρὸ τοῦ γραφείου μου ἕδρας, ἐφ' ἧς ἀπὸ ὥρας εὑρισκόμην μελετῶν, προὐχώρησα πρὸς τὸ ἕτερον δωμάτιον καὶ ἐπέστρεψα φέρων τὸ ὑποσχεθὲν ποτήριον ρουμίου πρὸς τὸν γεωργόν.

— Στὴν ὑγειά σου, παιδί μου, ὅ,τι ποθεῖς!

— Οὐδέν, ἐστέναξα, καὶ παρετήρησα περίλυπος τὸν πάντοτε εὔθυμον αὐτὸν γέροντα, ὅστις ἐκένωσε βραδέως κατὰ τὸ ἥμισυ ἐντὸς τοῦ στόματός του καὶ κατὰ τὸ ἕτερον ἥμισυ ἐπὶ τοῦ πώγωνος καὶ τῶν ἐνδυμάτων του τὸ ποτήριον· εἶτα ἀπέμαξε διὰ τοῦ δείκτου τῆς ἀριστερᾶς χειρός του, κάμψας αὐτόν, τὸν μύστακα καὶ πώγωνά του, ἐπλατάγισε τὴν γλῶσσαν καὶ τὰ χείλη καὶ ἐξέβαλε παρατεταμένον ἄχ! Πάντα δὲ ταῦτα, ὅπως ἐκφράσῃ τὴν ἄκραν εὐχαριστησίν του.

— Μὲ χρειάζεσαι τίποτα, ἀφεντικό μου;

— Ὄχι, μπάρμπα-Κώστα, εὐχαριστῶ.

— Ἔ! πάω, γιατὶ ἄργησα· ἄρχισε νὰ νυχτώνῃ καὶ ἡ γρηά μου θὰ μὲ μαλώσῃ.

Ἔκλεισα τὴν θύραν, ἀφοῦ ἀπῆλθεν, ἐπέστρεψα πρὸ τοῦ γραφείου μου, ἤναψα τὴν λυχνίαν—τὸ σκότος τῆς μελαγχολικῆς νυκτὸς ἤρξατο ἤδη ἀποδιώκον τὸ φῶς τῆς φαιδρᾶς ἡμέρας—ἔλαβον τὸν φάκελλον, τὸν παρετήρησα ἐπί τινας στιγμάς, τὸν ἀπεσφράγισα καὶ ἔσυρα ἐξ αὐτοῦ δέσμην χειρογράφων, ἣν περιέβαλλε πλατεῖα ταινία χάρτου, ἐφ' ἧς ἦσαν γεγραμμέναι, δι' ἀγνώστου ἐπίσης εἰς ἐμὲ χαρακτῆρος, αἱ ἑξῆς λέξεις:

«Ἤσουνα ὁ μόνος φίλος τοῦ μόνου παι»διοῦ μου, τοῦ Δημήτρη Δερβοῦ, καὶ γι' »αὐτὸ σ' ἀγαπῶ καὶ 'γώ.»

—Τοῦ Δερβοῦ! ὦ ναί! ἦτο ὁ μόνος ἀληθὴς φίλος μου, καθ' ἣν ἐποχὴν εἶχον καὶ ἐγὼ φίλους..... ἀλλ' ἀπὸ ἑνὸς καὶ ἡμίσεος ἔτους μ' εἶχε λησμονήσει καὶ αὐτός.

«Ὁ Δημήτρης μου 'πέθανε.....»

—Πέθανε! ἀνέκραξα κατάπληκτος, ἐνῷ ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν μου κατέρρευσε δάκρυ· ἐξηκολούθησα τὴν ἀνάγνωσιν τῶν ἐπιλοίπων γραμμῶν τῆς ταινίας.

«Ὁ Δημήτρης μου, ἀλλοίμονο σὲ μένα! »πέθανε! Πῶς καὶ γιατὶ δὲ μ' ἀφήνουνε »τὰ δάκρυα καὶ οἱ ἀναστεναγμοὶ νὰ σοῦ »ἐξιστορήσω. Πέθανεν, ἀφοῦ ἔχασε τὴ μόνη »του χαρά, τὴ μόνη του ἐλπίδα, τὴν Ἄννα »του....»

—Θεέ μου! ὁ Δημήτριος ἀπέθανεν ἐξ ἔρωτος ἴσως; ἀλλ' εἶναι ἀδύνατον! πλὴν αἱ γραμμαὶ τῆς ἐπὶ τῆς ταινίας ἐπιστολῆς μετὰ πείσματος ἐπέμενον νὰ μοὶ τὸ ἐπιβεβαιοῦν.

«Ὁ Δημήτρης μου 'πέθανε! ἡ λύπη θὰ »μὲ φάῃ.....ὕστερα ἀπὸ 'λίγο θᾶμαι κοντά »του....γιὰ νὰ 'μπορέσω λοιπὸν νὰ τὸν 'δῶ »στὴν ἄλλη ζωὴ χαρούμενος καὶ εὐχαριστη»μένος, γιὰ νάχω τὸ θάρρος νὰ τὸν ἀγκα»λιάσω, ὕστερα ἀπὸ τόσο κακὸ ποῦ τοῦ προ»ξένησα, μ' ὅλο τὸ βάρος ποῦ μοῦ πλακόνει »τὴ καρδιά, ἀπ' τὴν πολλὴ τὴ λύπη, ἐκ»τελῶ τὴ τελευταία του θέλησι εὐθὺς ἀμέ»σως ἀφοῦ τὸν ἔθαψα.... Θεέ μου!.... καὶ »σοῦ στέλνω τὰ χαρτιὰ ποῦ μοῦ ἐμπιστεύ»τηκε νὰ σοῦ δώσω. Ἤτανε ἡ μόνη χάρι, »ποῦ μοῦ 'ζήτησε, σάν, ὤ! τί φοβερὸ μαρ»τύριο! σὰν ἔκλεισε γιὰ πάντα, τὴν μόνη »μου παρηγοριά, τὰ μάτια του.... Κλάψ»τονε, ὅπως τὸν κλαίω καὶ 'γώ.... καὶ ἂν »σοῦ φανῶ ἔνοχος, μὴ μὲ καταδικάσῃς· αὐ»τὸς ὁ Δημήτρης μου, ἂν καὶ τοῦ προξέ»νησα τόση δυστυχία—πόσο σκληρὴ εἶναι »καμμιὰ φορὰ ἡ πατρικὴ στοργή, πόσον ἄ»δικη καὶ τυφλή!—αὐτὸς ὁ ἴδιος μὲ συχώ»ρεσε μὲ τὴ γλυκειὰ φωνή του, ποῦ μοῦδινε »τὴ ζωή, σὰν 'πέταξεν ἡ ψυχή του....ὤχ! »μοῦ εἶνε βαρειά, πολὺ βαρειὰ τοῦ χωρισμοῦ »αὐτοῦ ἡ πίκρα! Μὴ μὲ καταδικάσῃς λοι»πὸν οὔτε σύ, ἂν μ' εὕρῃς ἔνοχο, ἀλλὰ πα»ρακάλεσε τὸ θεὸ νὰ συχωρέσῃ ἕνα δυστυ-

»χισμένο, ἕνα τρελλὸ ἀπὸ τὴ λύπη του πα-»τέρα....»

Ἀγνοῶ διατί ἐπανέλαβον, χωρὶς νὰ θέλω τὴν τελευταίαν λέξιν τῆς θλιβερᾶς καὶ πενθίμου αὐτῆς ἐπιστολῆς, ἥτις τόσον μὲ συνεκίνησε, καὶ εἶτα ἔμεινα ἐπὶ πολλὰς στιγμὰς ἄφωνος.

Τὰ δάκρυά μου ἔρρεον ἄφθονα. Ἀφῆκα βαθὺν στεναγμόν, ἀνέγνωσα καὶ πάλιν τὴν ἐπιστολὴν τοῦ δυστήνου πατρὸς καὶ ἤνοιξα τὴν δέσμην τῶν χειρογράφων.... Ρῖγος διέτρεξε τὸ σῶμά μου, ἡτο τὸ γράψιμόν του! Δυστυχὴς ὕπαρξις! Ὁπόσος ἀρά γε θὰ ἦτο ὁ πόνος, ὅστις ἐβάρυνε τὴν καρδίαν σου, ὅτε ἔγραφες τὰς σελίδας αὐτάς, ἀφοῦ οὗτος σὲ ὡδήγησεν εἰς τὸν τάφον!....

Ἐπλησίασα τὴν λυχνίαν, οἱ δὲ θαμβοὶ ὀφθαλμοί μου ἀνέγνωσαν:

Γ'

Τὰ χειρόγραφα

Μαΐος. — Τὰς σελίδας αὐτὰς γράφω δι' ἐσέ, ἀγάπη μου. Δὲν δύναμαι νὰ πράξω ἄλλως. Αἱ ἡμέραι μου ἀδύνατον νὰ διαρέωσι πλέον ἀμέριμνοι καὶ ἐν ὀκνηρίᾳ, ὡς μέχρι τῆς στιγμῆς καθ' ἣν σὲ ἐγνώρισα. Αἰσθάνομαι τὴν ἀνάγκην ἄλλου τινός, ἢ τῶν συνήθων ἐφ' ἁμάξης περιπάτων μου, τῶν ἐν τοῖς ζυθοπωλείοις φλυαριῶν μου, τῆς ἐν τῷ χαρτοπαιγνίῳ σπατάλης χρημάτων μὴ ἀνηκόντων μοι, τῶν ἐναγκαλισμῶν τῶν ἀοιδῶν τοῦ ᾠδικοῦ θιάσου καὶ τοῦ δεκατετραώρου ὕπνου μου. Οἱ φίλοι μου εὑρίσκονται εἰς ἀμηχανίαν διὰ τὴν μεταμόρφωσίν μου ταύτην. Ἐξ ἀγάπης ἴσως, διότι ἀπώλεσαν προσφιλὲς πρόσωπον ἢ διότι;...ἀδιάφορον! Ἐγὼ αὐτὸς ἐκπλήσσομαι διὰ τὴν τόσην μεταβολήν μου..... Ἀνήκω εἰς σὲ ὅλως, καὶ δὲν θέλω ἢ μόνον σὲ νὰ σκέπτωμαι· πρὸς τοῦτο λοιπὸν θὰ ἐμπιστεύωμαι εἰς τὸν χάρτην πᾶν ὅ,τι ἀφορᾷ σέ, ὦ γλυκὺ ἀντικείμενον τῶν σκέψεών μου.... Ἐκτὸς τούτου, τίς οἶδεν; ὅταν τὸ ὄνειρόν μου, Θεέ μου! ἐκπληρωθῇ, ὅταν ὁ κατέχων τὴν καρδίαν μου φόβος παύσῃ καὶ τρισόλβιος πλησίον σου θὰ ἀναπολῶ τὸ πλῆρες γλυκειῶν πικριῶν — δὲν γνωρίζω διατὶ προαισθάνομαι πικρίας, — παρελθόν, δὲν θὰ εἶνε ὑψίστη εὐδαιμονία νὰ σοὶ ἀναγινώσκω, τρελλὸς ἀπὸ χαράν, ὅ,τι σήμερον μὲ τρομάζει, ὅ,τι σήμερον μὲ κάμνει νὰ στενάζω τόσον;.... — Ἐνθυμεῖσαι ὅτε τὸ πρῶτον σὲ εἶδον;...Ἦτο τὴν ἑσπέραν, καθ' ἣν ὁ πατήρ σου θὰ ηὐλόγει τοὺς γάμους τῆς ἀδελφῆς μου. Τὸ φῶς τῶν μαύρων ὀφθαλμῶν σου ἠμαύρου τὸ σπινθηροβόλημα τῶν μυρίων ἀδαμάντων, οὓς ἐπεδείκνυον αἱ πλουσιώτεραι κυρίαι. Ἡ χρυσίζουσα κόμη σου ἐθάμβου τὴν λάμψιν τῶν ἀπείρων κηρίων, ἅτινα ἐκόσμουν τὴν γαμήλιον αἴθουσαν. Πρὸ τοῦ ἐξαισίου ἐρυθροῦ χρώματος τῶν παρειῶν καὶ χειλέων σου, ἔκλινον ἐν αἰσχύνῃ τὴν κεφαλήν. ἐπὶ τοῦ στελέχους των τὰ ρόδα, ἅτινα ἐστόλιζον τὰ στήθη τῶν δεσποινίδων, ἡ δὲ ἐξ ἀνθέων πορτοκαλέας ἀνθοδέσμη, ἣν προσέφερας τῇ ἀδελφῇ μου, ὠχρία ἐκ πείσματος διὰ τὴν λευκότητα τῆς χειρός σου. Ἐν μέσῳ τῆς πληθύος τῶν καλλονῶν, ὑπερηφάνων καὶ ἀγερώχων διὰ τοῦτο καὶ τὸ πολυδάπανον τῶν ἐσθήτων των, ὑπερεῖχες ὦ ἐξαισία μορφή, καὶ ἐκυριάρχεις πασῶν μὲ τὸ ἁπλοῦν ρόδινον ἔνδυμα, ὅπερ περιέβαλλε τὸ ἀγαλματῶδες σῶμά σου, καὶ τὴν ἐκ παρθενικῆς ἀγνότητος δειλίαν, ἥτις καθίστα μάγους τοὺς τακεροὺς ὀφθαλμούς σου, ὡς τὸ γλυκὺ ἴον, παρ' ὅλην τὴν ἁπλότητα καὶ σεμνότητά του, ὑπερέχει καὶ κυριαρχεῖ καὶ τῶν πολυτιμοτέρων ἀνθέων. — Σ' ἐπλησίασα χωρὶς νὰ γνωρίζω διατί, καὶ ἐν τῇ ἀμηχανίᾳ μου ζητῶν διέξοδον, σοὶ ἐψιθύρισα μὲ τρέμοντα χείλη: «Καὶ στὰ διά σου!» Ὦ! πόσον βλάξ δείκνυται ὁ ἀνὴρ πρὸ τῆς καλλονῆς, ὅταν τὴν καρδίαν του ταράσσει ὁ ἔρως! Ἀντὶ νὰ ριφθῶ εἰς τοὺς πόδας σου καὶ ἐκθαμβος πρὸ τοῦ κάλλους σου νὰ ὑμνήσω τὸν Θεὸν διὰ τὴν τελειότητα μεθ' ἧς πλάσσει τὰ ἀριστουργήματά του, ἐξεστόμισα τὴν συνηθεστέραν τῶν φράσεων..... Συγχώρει τὴν ζάλην μου, ὦ μόνη μου λατρεία!.... Ἐγένεσο καταπόρφυρος, καὶ τόσον, ὥστε τὸ ἐκ κοραλλίων περιδέραιον, ὅπερ ἐκόσμει τὸν ἀλαβάστρινον λαιμόν σου, ἀπὸ πολλοῦ ὑποχωροῦν πρὸ τῆς λαμπρότητος τῶν χειλέων σου, ἐσβέσθη ἐντελῶς.... εἶτα, ἐταπείνωσας τοὺς ὀφθαλμούς καὶ ἐμειδίασες· ... ὦ! οὐδέποτε θὰ λησμονήσω τὸ μειδίαμα ἐκεῖνο!.... Ἀναμφιβόλως ἡ Παρθένος καμπτομένη πρὸ τῶν ἱκεσιῶν τῶν προσκυνητῶν της, οὕτω θὰ μειδιᾷ, μετὰ τόσης ἀνεκφράστου χάριτος καὶ ἀφελοῦς ἀθῳότητος..... Ἐκάμφθης καὶ σὺ πρὸ τοῦ λάτρου σου, διότι μοὶ ἀπήντησας: «Εὐχαριστῶ» .... καὶ ἡ φωνή σου τερπνή, ὡς ἐαρινὴ αὔρα, ψαύσασα τὸ ὠός μου, ἔκαμε τὴν καρδίαν μου, ἐφ' ἧς ἡ θεία μορφή σου εἶχεν ἐγχαραχθῆ ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς καθ' ἣν σὲ εἶδον, νὰ σκιρτήσῃ ἀπὸ χαράν. Ἔκτοτε ὁ κόσμος σύμπας εἶνε ξένος δι' ἐμέ, δὲν σκέπτομαι ἢ σέ· ἔκτοτε οὐδὲν ἄλλο φιλοδοξῶ ἢ νὰ σὲ ὀνομάσω ἰδικήν μου· ἔκτοτε δὲν ζῶ ἢ νὰ σὲ ἀγαπῶ.....

Μάϊος. — Μὲ ἀγαπᾷς! Εἶνε λοιπὸν ἀληθές; Οὔτω τοὐλάχιστον μοὶ ὠρκίσθης. Ἀλλὰ καὶ ἂν δὲν μοὶ ὠρκίζεσο, δύνανται ποτὲ νὰ ψεύδωνται τὰ οὐράνια αὐτὰ χείλη; Ψεύδονται ποτὲ οἱ ἄγγελοι; Πλὴν πρὸς τί αἱ σκέψεις αὗται; Σοὶ ἔδωκα τὴν καρδίαν μου. Χθὲς δέ, ἐνῷ τὸ πᾶν ὑπωτττε, τὰ δροσερὰ χείλη σου μοὶ ὡμολόγησαν ὅτι ἡ καρδία σου εἶνε ἰδική μου καὶ οὐδὲν ἄλλο δύναται νὰ ἐπιθυμήσῃ ἢ νὰ ἀνήκῃ εἰς ἐμέ, ἐνῷ ἡ λαμπρότης τῶν ὀφθαλμῶν σου, ἀμιλλωμένη πρὸς τὴν λάμψιν τῶν ἀστέρων, μ' ἔπειθεν ὅτι οὐδέποτε χείλη ὡμίλησαν εἰλικρινέστερον. Τί ἄλλο θέλω; Μὲ ἀγαπᾷς! Ποῖος τώρα τολμᾷ νὰ καυχηθῇ ὅτι εἶνε εὐτυχέστερος ἐμοῦ; Σιγήσατε πάντες. Μ' ἀγαπᾷ!....

«Ἐπεθύμουν νὰ σοὶ τὸ εἴπω εὐθύς, ὅτε τὸ πρῶτον σὲ εἶδον, μοὶ εἶπας, διότι ἀπ' ἐκείνης τῆς στιγμῆς δὲν ἠδυνήθην νὰ ἡσυχάσω.... ἀλλ' ἡ θέσις σου, τὰ πλούτη σου. ὁ πατήρ σου, ὅλα αὐτὰ μὲ ἔπειθον, ὅτι ἀδύνατον νὰ πραγματοποιηθῶσι τὰ ὄνειρά μου καὶ προσεπάθουν νὰ καταπνίζω τὴν πρὸς σὲ ἀγάπην μου, πλὴν δὲν τὸ κατώρθωσα, οὔτε θὰ τὸ κατορθώσω ποτέ· ἀλλὰ τώρα καὶ δὲν θέλω πλέον. Ὦ! πῶς θὰ ζήσω ἄνευ σοῦ; Διατί νὰ μὴ εἶσαι υἱὸς πτωχοῦ ἐργάτου; Ἢ κάλλιον διατί νὰ ἔλθω εἰς τὴν οἰκίαν σου; Ἀλλ' ἐὰν δὲν σὲ ἐγνώριζον, ἐὰν δὲν σὲ ἠγάπων, τί θὰ μοὶ ἐχρησίμευεν ἡ ζωή; Τὸ πᾶν θὰ ἦτο χάος ἄνευ σοῦ, καὶ μόνον τώρα, ὅτε εἶσαι πλησίον μου, ὅτε δύναμαι νὰ σοὶ λέγω πόσον σὲ ἀγαπῶ καὶ νὰ ἀκούω τὸ αὐτὸ παρὰ σοῦ, τώρα μόνον ἐννοῶ διατὶ ἦλθον εἰς τὸν κόσμον... Πλὴν φοβοῦμαι...»

Οὐδὲν ἔχεις νὰ φοβηθῇς, ὦ μόνη ἐλπίς μου, ὡς οὐδὲ ἐγὼ φοβοῦμαι. Καὶ διατὶ ἄλλο ἐπλάσθη ἡ καλλονὴ ἢ νὰ ἄρχῃ; Ὁ ἔρως ἐξισοῖ τοὺς πάντας, καὶ δι' ἐκείνους τοὺς μωρούς, οἵτινες εὑρίσκουσιν ἀνισότητα μεταξὺ τῶν πλασμάτων τοῦ Θεοῦ. Χάριν σοῦ καὶ ἄγγελοι θὰ ἐγκατελίμπανον τὸν παράδεισον· ἵνα ζήσωσι πλησίον σου καὶ βασιλεῖς θὰ περιεφρόνουν στέμματα καὶ θρόνους, καὶ σὲ φοβίζουσι τὰ πλούτη μου; ... Ἀντὶ ἑνὸς μειδιάματός σου θὰ παρητούμην πάντων καὶ στηρίζων σε ἐπὶ τοῦ βραχίονός μου θὰ σὲ ὡδήγουν πρὸς τὴν εὐτυχίαν· ἀντὶ ἑνὸς βλέμματός σου θὰ εἰργαζόμην καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν, χωρὶς νὰ τὸ συλλογίζωμαι κἄν, ἀφοῦ τὴν νύκτα θὰ ἀνέπαυον τὴν καταπεπονημένην κεφαλήν ὑπὸ τοὺς γόνατα ὀφθαλμούς σου... Ὁ πατήρ μου; Καὶ ποῖαν σχέσιν δύναται νὰ ἔχῃ ἡ φιλοστοργία μετὰ τοῦ ἔρωτος; Σ' ἀγαπῶ καὶ δὲν ὑπάρχει τί ἐν τῷ κόσμῳ, ὅπερ νὰ μὲ κάμῃ νὰ παύσω νὰ σὲ λατρεύω. Ἀγάπα με καὶ ἔχε θάρρος! Σοὶ ὑπεσχέθην ὅτι θὰ ὁμιλήσω εἰς τὸν πατέρα μου καὶ θὰ τὸ πράξω. Ὦ, ἀς ἠδυνάμην νὰ ὁμιλήσω πρὸς τὴν μητέρα μου! Ἀλλ' εἶνε τόσον καταβεβλημένη.... ὑποφέρει ἀπὸ τόσου χρόνου, ὥστε μοὶ εἶνε ἀδύνατον. Πηγαίνω εἰς τὸν πατέρα μου. Ὦ! τί χαρά! ἐὰν τὸ ἐσπέρας σοὶ φέρω τὴν συγκατάνευσίν του;.....

(Ἕπεται συνέχεια)

Δάφ.

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΑΙ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ

ΟΙ ΒΛΑΧΟΙ ΤΗΣ ΠΙΝΔΟΥ

ΜΑΛΑΚΑΣΙ

(Συνέχεια)

Ὑποταγὴ Μαλακασίου εἰς τὴν Βασιλομήτορα. —Δημοκρατικὴ διοίκησις αὐτοῦ.—Καπετανάτα.—Τὸ παιδομάζωμα.— Ὑποταγὴ Μαλακασίου εἰς τοὺς Σουλτάνους. — Σπαχῆδες.— Σουμπασίδες.—Προνομίαι Μετσόβου.— Βοϊβοδαλίκι.

Ἕνεκα τῆς ὀχυρᾶς καὶ ἀπροσίτου χώρας αὐτῶν, οἱ κάτοικοι τοῦ Μαλακασίου κατώρθωσαν νὰ διατηρήσωσι τὴν αὐτονομίαν των μέχρι τοῦ 1480, ἐπὶ 50 δηλ. ὁλόκληρα ἔτη μετὰ τὴν παράδοσιν τῶν Ἰωαννίνων εἰς τοὺς Τούρκους, ὅτε ἰδόντες ὅτι ἀδύνατον ἤθελεν εἶσθαι ν' ἀντιστῶσι καὶ περαιτέρω ἀπεφάσισαν αὐθορμήτως νὰ ὑποταχθῶσιν, ὑπὸ τὸν ὅρον ὅμως νὰ διοικῶνται ἀπ' εὐθείας ὑπὸ τῆς Βασιλομήτορος (Βαλιδὲ-Σουλτάν). Καὶ ἐπέτυχον οὕτω νὰ συγκρατήσωσιν ἐν τῇ χώρᾳ των εἴδος τι δημοκρατικοῦ πολιτεύματος, ζῶντες ἀβλαβῶς καὶ ἀνεπηρεάστως, ἐνῷ οἱ περὶζ αὐτῶν ὁμόθρησκοί των ἦσαν ἐκτεθειμένοι εἰς μυρία δεινά. Ἦτο διηρημένη ἡ ὅλη περιοχὴ τοῦ Μαλακασίου, ἐκτὸς τῶν Κατσανοχωρίων, εἰς τρία τμήματα, τοῦ Μετσόβου, τοῦ Συράκου καὶ τῶν Καλαρριτῶν μετὰ τῶν 40 ἐν ὅλῳ κατὰ παράδοσιν περιχώρων αὐτῶν, ἕκαστον τῶν ὁποίων ἀπετέλει ἰδίαν ὁμοσπονδίαν. Ὡς πρόεδρος ἑκάστης ὁμοσπονδίας ἐθεωρεῖτο ὁ *δημογέρων* ἢ *γέρων* ἁπλῶς καλούμενος, ἔπειτα δ'εἵποντο ὁ *φροντιστὴς* τῶν ὑδάτων, ὁ *εἰσπράκτωρ* τῶν φόρων ἐν γένει, ὁ *ἀγορανόμος* καὶ ὁ *ἐπίτροπος* τῶν ἐκκλησιῶν. Οἱ δημοτικοὶ οὗτοι ἄρχοντες καὶ προεστοὶ ἐλευθέρως ἐκλεγόμενοι ἦσαν ἐπιτετραμμένοι τὰ τῶν τοπικῶν ὑποθέσεων, τῆς δημοτικῆς ἀστυνομίας καὶ τῆς τῶν φόρων εἰσπράξεως καὶ ἀναλογίας. Ἐκ τῶν τριῶν δὲ καὶ μόνων φόρων, εἰς οὓς ὑπεβλήθησαν, τὸν μὲν τῆς ὑποτελείας ἐξ 168,000 ἄσπρων συνιστάμενον ἐκόμιζεν εἰς ἴδιον χριστιανὸν ὑπάλληλον τῆς βασιλομήτορος, *Βοϊβόδαν* καλούμενον καὶ εἰς τὴν κώμην Πογδόριανην διαμένοντα, ἀντιπρόσωπος αὐτοῦ κατὰ πᾶσαν πρώτην τοῦ Μαρτίου μηνός, τὸν δὲ προσωπικὸν (Τζεζιὲ Γκερμπὰν) γρόσια 3 δι' ἕκαστον ἄρρενα, ἄνευ τοῦ ὁποίου ἡ ζωὴ παντὸς μὴ ὀθωμανοῦ ἦτο ἀπεμπολημένη, ἐπλήρωνε τὸ μὲν Μέτσοβον εἰς τὴν διοίκησιν Τρίκκης (Τρικκάλων), εἰς ἣν ὑπήγετο. τὸ δὲ Συράκον καὶ αἱ Καλαρρταὶ εἰς Ἰωάννινα. Ὁμοίως καὶ τὸ προβατονόμιον γρ. $^4/_{40}$ δι' ἕκαστον πρόβατον, ὅπου ἕκαστον τμῆμα ἐν Ἠπείρῳ ἢ Θεσσαλίᾳ ὑπήγετο διοικητικῶς, ἔνθα καὶ παρεχείμαζε δωρεάν. Γενικῶς δὲ ἕνεκα τῆς μεγάλης ἐπιρροῆς, ἣν ἐξήσκουν ἐν τῇ αὐλῇ τῶν Σουλτάνων ἥ τε Βασιλομήτωρ καὶ ὁ Οἰκονόμος αὐτῆς (Κετχουντά, Κεχαγιᾶς=Majordomus), πᾶσαι αἱ εἰς αὐτὴν ὑπαγόμεναι κοινότητες ἀπήλαυον προστασίας ἰσχυροτάτης καὶ εὐημέρουν.

Ἀκολούθως, ὅτε ἐκ τῆς ἐπικοινωνίας αὐτῶν μετὰ τῶν πόλεων τῆς Ἠπείρου καὶ καὶ Θεσσαλίας ἐφιλοξένησαν αἱ κοινότητες αὗται ἐπὶ τῶν ἀγρίων ὀρέων των καὶ τὰ *γράμματα*—κατ' ἀρχὰς βεβαίως ἐντὸς σκοτεινῶν ὑπογείων ναΐσκων—προσετέθησαν εἰς τοὺς δημοτικοὺς ἄρχοντας αὐτῶν καὶ οἱ *ἔφοροι* τῶν σχολείων. Ὅτε δὲ ἐν ἔτει 1534 ἐξεδόθη Σουλτανικὸν φιρμάνιον, δι' οὗ ἡ Ἀρκτικὴ Ἑλλὰς διηρέθη ὁριστικῶς εἰς 15 χώρας, ἐν ἑκάστῃ τῶν ὁποίων ἀνεγνωρίσθη ὡς ἐπιτοπία ἀρχὴ ὁπλαρχηγός τις χριστιανός, ἵνα περιφρουρῇ καὶ διατηρῇ τὴν ἡσυχίαν καὶ ἀσφάλειαν τῶν ἐν τῇ περιοχῇ του κατοικούντων καὶ τῶν διερχομένων ἐπίσης ἐκεῖθεν, καὶ δύο μόνον ἐν Ἠπείρῳ τοιαῦτα ὁπλαρχηγεῖα ἀνεγνωρίσθησαν, τὸ Τσουμέρκον καὶ τὸ Μαλακάσι, εἰς τὴν σειρὰν τῶν δημοτικῶν ἀρχόντων τοῦ Μαλακασίου προσετέθη καὶ ὁ *ὁπλαρχηγός*. Ἡ χριστιανικὴ αὕτη φρουρὰ ὠνομάζετο *ἀρματωλίκι* ὁ δὲ ὁπλαρχηγὸς αὐτῆς *καπετάνος*, ἐξ οὗ ἔπειτα ἐκλήθησαν καὶ τὰ ἀρματωλίκια *καπετανάτα* ἢ καὶ *πρωτάτα*. Τὰ ὀνόματα τῶν πρώτων καπετάνων τῶν δύο τούτων ἀρματωλικίων τῆς Ἠπείρου δὲν διέσωσεν ἡμῖν ἡ ἱστορία οὔτε τὰ δημοτικὰ ᾄσματα δυστυχῶς. Γνωρίζομεν μόνον ὅτι ὁ ὁπλαρχηγὸς τοῦ Μαλακασίου ἦτο ἡμιανεξάρτητος καὶ μετήρχετο διοικητικὴν καὶ δικαστικὴν ἐξουσίαν, ὑπεχρέωνε δὲ καὶ τοὺς διερχομένους τὴν ἐπικράτειάν του πρὸς ἀπότισιν ἀσφαλίστρων, καίτοι ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως πρὸς μισθοδότησιν καὶ διατροφὴν τῶν ἑκατὸν περίπου *παλληκαριῶν* του ἠμείβετο διὰ σιτηρεσίων.

Ἀλλὰ καὶ τὸ ἀρματωλικὸν τοῦτο τάγμα δὲν ἀνταπεκρίνετο πρὸς τὸν προορισμὸν αὐτοῦ, εἰς τὴν τελείαν δηλ. εὐημερίαν τῶν κατοίκων τῆς περιοχῆς, διότι ὁ φόρος τοῦ αἵματος, τὸ *παιδομάζωμα*, ὡς ἐλέγετο ἐν Ἠπείρῳ, ὑφίστατο καὶ ἐνταῦθα. Τὸ παιδομάζωμα ἦτο ἁρπαγή, οὕτως εἰπεῖν, ἑνὸς χριστιανόπαιδος ἐξ ἑκάστης χριστιανικῆς οἰκογενείας τῶν ὅλων χωρῶν τῆς ὀθωμανικῆς ἐπικρατείας πρὸς ἀπαρτισμὸν τοῦ σώματος τῶν Γενιτσάρων, ὁστις ἠναγκάζετο νὰ δεχθῇ καὶ τὸν ἰσλαμισμόν. Λέγεται, ὅτι ὁ Σουλτάνος Ἀμουράτης ὁ Γ' κατέταξε τοιουτοτρόπως εἰς τὰ τάγματα τῶν Γενιτσάρων ὑπὲρ τὰς 200,000 χριστιανῶν, ἐξισλαμισθέντων πάντων. Ἡ ἁρπαγὴ αὕτη τῶν χριστιανοπαίδων ἐγένετο μετὰ μεγίστης ἐπιμονῆς καὶ δραστηριότητος, ἀλλὰ κατὰ τῶν κυβερνητικῶν πρὸς τοῦτο ἀπεσταλμένων ἀντεπεξήρχοντο ὁλόκληροι κοινότητες ἀναγκαζόμεναι νὰ ἐγκαταλείπωσιν ἐπὶ τέλους διὰ παντὸς τὰς ἑστίας των. Τούτου ἕνεκα προέκυψεν ἡ διάλυσις πολλῶν κοινοτήτων οὐ μόνον τοῦ Μαλακασίου, ἀλλὰ καὶ τῆς Ἠπείρου ἁπάσης καὶ προῆλθεν ἐκ τῶν κατοίκων τοῦ Μαλακασίου ἰδίᾳ ἡ τάξις ἐκείνη τῶν Ἠπειρωτῶν νομάδων, τῶν καλουμένων Καρακατσάνων ἢ Σαρακατσάνων. Εἰς τὸν Κουβαρᾶν, χρονικὸν τῶν Ἰωαννίνων, ἀναφέρεται ἐν ἔτει 1580 τὸ ἀκόλουθον περίεργον συμβὰν περὶ Καλαρριτῶν. Τινὲς τῶν παίδων τῶν κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ παιδομαζώματος ληφθέντων ἐκ Καλαρριτῶν, μετὰ τὴν ἀλλαξοθρησκείαν των ἐπέστρεψαν εἰς Καλαρρίτας καὶ ἐκεῖσε ἐγκαταστάντες ἐζήτησαν νὰ νυμφευθῶσι γυναῖκας συμπατριώτιδας. Μετ' ὀλίγον δὲ ἤρχισαν νὰ περιφρονῶσιν, ὑβρίζωσι, δέρωσι καὶ ἀδικῶσι τοὺς συμπατριώτας των, οἵτινες μὴ δυνάμενοι νὰ ὑποφέρωσι τοῦτο ἐπεκαλέσθησαν τὴν συνδρομὴν τῆς Βασιλομήτορος. Αὕτη δέ, ὡς προστάτις τῆς κοινότητος, ἔσπευσεν ἀμέσως νὰ ἐκδοθῇ ἔντονος διαταγὴ πρὸς καταδίωξιν τῶν καταπιεστῶν τῆς κώμης. Διωχθέντες τοιουτοτρόπως οἱ Βλαχότουρκοι οὗτοι, μετέβησαν κατ' ἀρχὰς εἰς Χαλίκι τοῦ Ἀσπροποτάμου, εἶτα δὲ εἰς Κότορην καὶ εἶτα εἰς Βελίτσανην. Ἀλλ' ἐξ ὅλων αὐτῶν τῶν χωρίων ἀποδιωχθέντες, ἀπεκατεστάθησαν τέλος πάντων εἰς τὴν Βεντίσταν, κωμόπολιν Θεσσαλικήν, ὅπου διέμεινον πληθυθέντες μέχρις 100 περίπου οἰκογενειῶν, Τούρκων τὴν θρησκείαν καὶ Βλάχων τὰ ἤθη καὶ τὴν γλῶσσαν. Ἐσχάτως δὲ πολλὰ παθόντες παρὰ τῶν ληστῶν τῆς Θεσσαλίας, πρὸς ἀποφυγὴν τῶν ἀφορήτων καταπιέσεων καὶ βλαβῶν, διεσκορπίσθησαν εἰς Τρίκκαλα, Καρδίτσαν καὶ Καστανιάν.

Ἡ τῆς Βασιλομήτορος ὅμως προστασία ἐπὶ τῶν κοινοτήτων τούτων δὲν διετηρήθη πέραν τοῦ 1648. Διότι ἀπὸ τοῦ ἔτους τούτου οἱ Σουλτάνοι ἤρχισαν ν' ἀφαιρῶσι τὸν πρὸς τὴν Βασιλομήτορα διδόμενον ὑπὸ τῶν κοινοτήτων τούτων κατ' ἀποκοπὴν φόρον τῆς δεκάτης καὶ νὰ διαθέτωσιν αὐτὸν ἐξ ἀνάγκης ὑπὲρ διαφόρων διακεκριμένων πολεμιστῶν αὐτῶν Ὀθωμανῶν, εἰς οὓς ἀπεδόθη ὁ τίτλος *Σπαχῆδες*. Τοιουτοτρόπως δὲ συναφηρεῖτο καὶ ἡ ἐξουσία τῆς Βασιλομήτορος. Ἐξέλειπε δὲ βαθμηδὸν καὶ τὸ εἶδος τῆς αὐτονομίας καὶ εἰσήχθη τὸ γενικὸν φορολογικὸν σύστημα τῆς Κυβερνήσεως καὶ εἰς τὸ διαμέρισμα τοῦτο. Ἴδιοι λοιπὸν ὑπάλληλοι τῆς Κυβερνήσεως, Ὀθωμανοί, εἰσήρχοντο καὶ εἰς τὰς κοινότητας ταύτας καὶ εἰσέπραττον διὰ πλείστων καταπιέσεων ἐκτὸς τῶν τριῶν γνωστῶν φόρων καὶ ἑτέρους, ἀγνώστους τέως αὐταῖς, οἷον τὸν ἐπὶ τῶν γάμων, θερέτρων, μελισσῶν, οἴνου κλπ. Οὐμήν, ἀλλὰ καὶ εἰς ἀκουσίας εἰσφορὰς ὑπεβάλλοντο αἱ μέχρι χθὲς αὐτονομούμεναι αὗται κοινότητες, ὁπότε βαθμηδὸν προσετέθησαν καὶ πλείσται ἄλλαι αὐθαιρεσίαι καὶ καταπιέσεις, αἵτινες συνετέλεσαν ἐπίσης, ὡς τὸ παιδομάζωμα, εἰς τὴν διάλυσιν πολλῶν κοινοτήτων καὶ τὴν μετάνάστευσιν τῶν κατοίκων αὐτῶν. Οἱ δ' ἐμμείναντες εἰς τὴν πατρίδα ἠναγκάσθησαν νὰ ἐπικαλεσθῶσι τὴν προστασίαν ἰσχυροῦ Ὀθωμανοῦ, καλουμένου *Σουμπαση* ἐπὶ ἐτησίᾳ ἀμοιβῇ. Μόναι αἱ Καλαρρίται ἐκ τῶν κοινοτήτων τούτων ἐξηκολούθουν δι' ἄγνωστον αἰτίαν δημοκρατούμεναι καὶ τῆς προστασίας τῆς Βασιλομήτορος ἀπολαύουσαι. Ἀλλὰ καὶ τὸ Μέτσοβον ἀπὸ τοῦ 1659 προικίζεται ὑπὸ ἰδίων προνομιῶν, κατὰ θαυμαστὴν ὡς ἐξῆς σύμπτωσιν.

Βεζύρης τις τῷ 1656 εἰς τὴν ὀργὴν τοῦ Σουλτάνου Μεχμὲτ τοῦ Δ' ὑποπεσών, ὑπερόριος κατ' ἀρχὰς εἰς Καστορίαν πέμπεται. Καταδικασθεὶς δ' ὕστερον εἰς θάνατον καὶ μαθὼν τοῦτο, ἀποδιδράσκει ἐκεῖθεν καὶ περιπλανώμενος εἰσέρχεται καταπεπονημένος καὶ ἀπηυδηκὼς εἰς τὴν χειμερινὴν καλύβην Μετσοβίτου τινὸς ἀρχιποιμένος (Τσέλιγκα) Κύριου (Κυριακοῦ) Φλόκα, παρὰ τὸ χωρίον τῆς Τρίκκης Νεοχώριον, φιλοξενεῖται παρ' αὐτοῦ, ἐνθαρρύνεται καὶ μεταβαλὼν ἔνδυμα καὶ τρόπον διέρχεται τρία περίπου ἔτη μετὰ τοῦ Βλάχου τούτου —μόνου καὶ οὐδενὸς ἄλλου γινώσκοντος αὐτόν, — τὸν μὲν χειμῶνα παραχειμάζων αὐτόθι, κατὰ δὲ τὸ θέρος εἰς τὰ ὄρη τοῦ Μετσόβου, τὸ ποίμνιον τοῦ προστάτου αὐτοῦ ὁδηγῶν. Μεταμεληθεὶς δ' ὁ Σουλτάνος ἐκεῖνος ἐπὶ τῇ ἀδίκῳ καταδρομῇ τοῦ Βεζύρου τούτου, προκηρύττει κατὰ τὸ φθινόπωρον τοῦ 1658 πανταχοῦ τῆς αὐτοκρατορίας καὶ ζητεῖ ἐπιμόνως αὐτὸν ἵνα τὸν περιβάλῃ ἐκ νέου τῷ ἀξιώματι τοῦ Μεγάλου Βεζύρου. Τοῦτο ἀκούσας ἐν Μετσόβῳ ὁ Φλόκας σπεύδει εἰς τὰ ὄρη, δίδων τὴν χαροποιὰν ταύτην ἀγγελίαν εἰς τὸν προϊστάμενόν του, καὶ πάραυτα ἀποστέλει αὐτὸν εἰς τὴν βασιλεύουσαν, ἀποποιηθεὶς νὰ συμπορευθῇ καὶ αὐτός, καίτοι θερμῶς ὑπ' ἐκείνου ἐκλιπαρούμενος, ἕνεκα τοῦ προσδοκωμένου τοκετοῦ τῶν προβάτων του, ὑποσχεθεὶς ὅμως νὰ τὸν ἐπισκεφθῇ τὸ προσεχὲς ἔαρ, ὅπερ καὶ ἐγένετο.

Λίαν δυσκόλως ἕνεκα τοῦ ἀρχαϊκοῦ βλαχικοῦ ἐνδύματος ἠδυνήθη ὁ ἀρχιποιμὴν οὗτος νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν μεγάλην βεζυρείαν,

εἰσελθὼν ὅμως ἔτυχε φιλοφρονεστάτης ὑποδοχῆς καὶ δεξιώσεως παρὰ τοῦ Μεγάλου Βεζύρου πρὸς ἔκπληξιν τῶν μεγάλων τοῦ κράτους λειτουργῶν καὶ ὠδυγήθη εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ. Ἀλλὰ δὲν παρέτεινεν ἐπὶ πολὺ τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει διαμονήν του παριδὼν τιμάς, εὐμάρειαν, πλούτη καὶ περιδόξους θέσεις. Ἐζήτησεν ὅμως καὶ ἐπέτυχε τὴν ἀσυδοσίαν (ἄφι) τῆς πατρίδος του διὰ χαττίου (αὐτογράφου σουλτανικοῦ διατάγματος), δι' οὗ τὸ Μέτσοβον καὶ τὰ ἐξαρτήματα αὐτοῦ ἐκηρύσσοντο ἄσυλον καὶ αὐτοδιοίκητον ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν Μπουσταντζῆ ὑπογραφομένου ἐνίοτε καὶ *Βοϊβόδα*, ἤτοι ὑπαλλήλου ὀθωμανοῦ τῆς Αὐτοκρατορίας, προνοοῦντος καὶ φροντίζοντος περὶ τῆς διατηρήσεως τῶν προνομίων τῆς περιοχῆς ταύτης, προσέχοντος ἰδίᾳ ἵνα μὴ τυχὸν ὑπό τινος τῶν Ὀθωμανῶν τῶν διερχομένων ἐκεῖθεν ὑποφέρωσιν οἱ κάτοικοι τὴν ἐλαχίστην ζημίαν καὶ βλάβην καὶ αὐστηρῶς διατατταμένου, ἵνα μὴ ἐπεμβαίνῃ τὸ παράπαν καὶ αὐτὸς οὗτος εἰς τὰ τῆς διοικήσεως, διαδικασίας καὶ ἐκτελέσεως τῶν νόμων ἐν τῇ περιοχῇ ταύτῃ. Λέγεται δέ, ὅτι ἐν τῷ πρώτῳ ἐκείνῳ αὐτογράφῳ αὐτοκρατορικῷ διατάγματι, ἐν ᾧ ἀπαριθμοῦνται καὶ τὰ καθήκοντα τοῦ προστάτου τούτου καὶ κηδεμόνος τῶν δικαιωμάτων τοῦ Μετσόβου, παρενείροντο καὶ τὰ ἑξῆς: «Πᾶς Ὀθωμανὸς διερχόμενος τὴν περιοχὴν ταύτην καὶ πατῶν τὴν ἱερὰν ταύτην γῆν ὤφειλεν ἐξερχόμενος νὰ ἐξαγάγῃ τὰ πέταλα τοῦ ἵππου αὐτοῦ καὶ ἀποτινάσσῃ ταῦτα, ἵνα μὴ τυχὸν συνεπαγάγῃ ἔστω καὶ μόριά τινα χώματος».

Δι' αὐτογράφου σουλτανικοῦ διατάγματος Μεχμὲτ ὁ Δ' πρός τε τὸν ὑπουργὸν τῶν Ἐκκλησιαστικῶν (Ἐφκάφην Ναζίρην) καὶ τὸν γενικὸν διοικητὴν Ρούμελης, ὡς καὶ τοὺς διοικητὰς Τρίκκης καὶ Ἰωαννίνων καὶ τοὺς ἱεροδικαστὰς αὐτῶν ἀποτεινόμενος καταγγεῖ τὰ ἐν τῇ περιφερείᾳ τοῦ Μετσόβου τιμάρια τῶν Σπαχήδων, ἀποζημιῶν αὐτοὺς δι' ἑτέρων ἄλλοθι, κηρύττει τὴν γῆν ταύτην ἱερὰν καὶ καθίστησιν αὐτὴν τιμάριον κατ' ἀποκοπὴν τῶν ἱερῶν πόλεων Μέκκας καὶ Μεδίνης καὶ οἱονεὶ ἐξάρτημα τῶν τιμαρίων τῶν αὐτῶν ἱερῶν πόλεων Λαγκαζᾶ καὶ Ματαράγκα ἐν Θεσσαλίᾳ. Καταγράφει μόνος τὰ ὅρια τῆς περιοχῆς ταύτης ἀρχόμενα ἐκ τῶν *Σαράντα Ἐκκλησιῶν*, παρὰ τὴν παροικίαν *Ματελᾶ*, *Μεγάλης Πέτρας*, *Βούργιαγης*, *Μάνδρας*, *Χότζια*, *Μοκός*, *Ἁγίας Παρασκευῆς* (κατὰ τα ὅρια Κουτσούφλιανης τῆς Θεσσαλίας) καὶ *Βάλεα ντὶ Κόρτου* (κοιλὰς τῆς Κρανιᾶς), περιέχοντα δὲ ἐντὸς τῆς ὁροθεσίας ταύτης τὸ Μέτσοβον, Ἀνήλιο, Μαλακάσι, Βουτονόσι, Μηλιὰν καὶ Κουτσούφλιανην. Ὁρίζει δὲ ἵνα ἀποτίνῃ ἡ περιοχὴ αὕτη κατὰ πᾶσαν πρώτην Μαρτίου εἰς μὲν τὸ ἱερὸν ταμεῖον (Χὰς) Λαγκαζᾶ καὶ Ματαράγκα ἄσπρα γυρὰ 108,000[1], εἰς δὲ τὸν Μπουσταντζὴν ἄσπρα 800 καὶ εἰς τὸν Γενιτσάραγαν (ἀρχηγὸν Γενιτσάρων) 588 τόπια ἀστάρι μαῦρον. Καὶ ταῦτα ἀντὶ παντὸς ἑτέρου φόρου, οἷον δεκάτης, φόρου ἐπὶ τῶν μελισσῶν, χοίρων, οἴνου, μύλων, γάμων, βοσκῆς κτλ. ἐξαιρουμένου ὅμως τοῦ κεφαλικοῦ καὶ τοῦ ἐπὶ τῶν προβάτων. Διότι διατάττει νὰ ἀποτίνωνται ὁ μὲν κεφαλικὸς (χαράτζι) εἰσπραττόμενος παρὰ τοῦ γενικοῦ εἰσπράκτορος ἐν τῇ περιφερείᾳ τοῦ Μετσόβου κατὰ Μάρτιον καὶ ἐκ μόνων τῶν διαμενόντων ἐν Μετσόβῳ, εἰς τὸ αὐτοκρατορικὸν ταμεῖον Τρίκκης, ὅπερ ὤφειλε νὰ ἐκδίδῃ καὶ τὰς ἀπαιτουμένας ἀποδείξεις δωρεάν, τὸ δὲ προβατονόμιον ἐν Θεσσαλίᾳ ἄνευ ἀνταμοιβῆς τῶν εἰσπρακτόρων αὐτοῦ. Τὸν δὲ κεφαλικὸν φόρον τῶν ἀπόντων Μετσοβιτῶν ὑπεχρεοῦντο οἱ *χαρατζῆδες* νὰ ζητῶσι καὶ εὑρίσκωσιν ἕκαστον αὐτῶν, οὐδαμῶς δικαιούμενοι νὰ παρενοχλῶσι τὰς οἰκογενείας αὐτῶν καὶ τὰς κοινότητας.

Ἐν τέλει δ' ὁ Σουλτάνος οὗτος κηρύττει τὴν περιοχὴν ταύτην αὐτόνομον καὶ αὐτοδιοίκητον καὶ ἀπαλλάττει αὐτὴν τῶν λοιπῶν δεινοπαθημάτων ἐν γένει ἕνεκα *καταλυμάτων* διερχομένου στρατοῦ καὶ παντὸς Ὀθωμανοῦ ὡς καὶ ἐκτάκτου καταθλιπτικοῦ φόρου καὶ εἰσφορῶν. Δικαιολογεῖ δὲ τὰ ἐξαιρετικὰ ταῦτα τῆς περιοχῆς Μετσόβου προνόμια προστιθεὶς: «Ἐπειδὴ οἱ Μετσοβῖται οἰκοῦσι χώραν, δι' ἧς πολλοὶ διέρχονται κατὰ πᾶσαν ὥραν τοῦ ἔτους, καὶ τὸν μὲν χειμῶνα διαπερῶσιν αὐτοὺς κατακλειομένους ὑπὸ τῶν πολλῶν χιόνων καὶ νὰ ἀπωλεσθῶσιν ἐκ τοῦ ψύχους κινδυνεύοντας ἐκεῖθεν στρωννύντες ἐπιβλήματα εἰς τοὺς πόδας τῶν ἵππων καὶ μεταφέροντες τοὺς ἀνθρώπους ἐπὶ τῶν ὤμων αὐτῶν, τὸ δὲ θέρος ἐκτιθεμένους εἰς τὴν διάκρισιν τῶν λῃστῶν προφυλάττουσι καὶ ἐξασφαλίζουσιν αὐτούς, διὰ ταῦτα οὐ μόνον τὰς προνομίας ταύτας ὑπὲρ τῆς περιοχῆς ταύτης καθιεροῦ, ἀλλὰ καὶ διατάττει, ἵνα αὕτη πολιτικῶς μὲν εἰς τὸν νομὸν τῆς Εὐβοίας ὑπάγηται, δικαστικῶς δὲ εἰς τὸν ἱερὸν *μεχκεμὲν* τῆς Λεβαδείας καὶ ἐκκλησιαστικῶς ὑπὸ ἰδίου πατριαρχικοῦ Ἐξάρχου νὰ κυβερνᾶται.» Καὶ ταῦτα ἵνα τὰς διαδικασίας καὶ διαφορὰς αὐτῶν οἱ Μετσοβῖται ἕνεκα τῆς μεγάλης ἀποστάσεως φροντίζωσιν οἴκοι νὰ ἐξομαλύνωσιν.

Ἕκαστος ἐκ τοῦ φιρμανίου τούτου κατανοεῖ τὴν εὐφυΐαν, τὸν πατριωτισμὸν καὶ τὴν ὀξυδέρκειαν τοῦ Κυριάκου Φλόκα, κατ' εἰσήγησιν τοῦ ὁποίου βεβαίως συνετάχθη τὸ φιρμάνιον τοῦτο. Ἀλλὰ καὶ τοι διάταγμα τοιοῦτον ὑπῆρχε, καὶ τοι οἱ Μετσοβῖται εἰς πᾶσαν νέαν πραγμάτων κατάστασιν ἀγρυπνοῦντες ἐφρόντιζον, ἵνα ἀνανεοῦται τοῦτο, ἐνταῦθα τὸ αὐθαίρετον δὲν ἔλειπε νὰ φέρῃ σύγχυσιν, ὡς ἐξάγεται καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν μεταγενεστέρων *χαττίων*· ἔνιοι τῶν γενικῶν διοικητῶν τῆς Ρούμελης, ὡς καὶ τῶν ὑποδιοικητῶν Τρίκκης, Ἰωαννίνων καὶ Γρεβενῶν, ἀπῄτουν καὶ μανδύας, καθ' ὃν χρόνον οἱ Μετσοβῖται ἀπέστελλον τὸ μάλλιον ἐκεῖνο ὕφασμα πρὸς τὸν Γενιτσάραγαν· ὁ δὲ Βοϊβόδας μεταβαλλόμενος ἐνίοτε εἰς ἀληθῆ Σιούμπασην ἀπῄτει πλείονα τῶν καθιερωθέντων. Πολλάκις δὲ εἰσπράκτορες τοῦ προβατονομίου καὶ τοῦ κεφαλικοῦ φόρου ἀπῄτουν δυναστικῶς καὶ ἐλάμβανον ὅ,τι ὑπὸ τῶν φιρμανίων ὑπὲρ αὐτῶν ἀπηγορεύετο. Διαφοραὶ δὲ δικαστικαὶ μετὰ τῶν Ντερεμπέιδων Τρίκκης καὶ Γρεβενῶν, βοσκόντων ἐνίοτε τὰ ποίμνια αὐτῶν ἐν τῇ περιοχῇ τοῦ Μετσόβου καὶ μόνον μετὰ τοῦ Μπουσταντζῆ συνεννοουμένων, ἐθεωροῦντο ἐν Λαρίσσῃ, ζῶντος εἰσέτι τοῦ Κύριου Φλόκα. Διὸ καὶ ἔν τινι τῶν κωδίκων τοῦ Μετσόβου ἀναγινώσκεται, ὅτι οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς κοινότητος αὐτοῦ τῷ 1722 μεταβάντες εἰς Λαρισσαν πρὸς ἐξομάλυνσιν διαφορᾶς τῆς χώρας μετὰ Ἀγᾶ τινος τῶν Γρεβενῶν; ἐδαπάνησαν ἄσπρα ἑπτακόσια.

(Ἕπεται συνέχεια)

Κ. Δ. Κρυσταλλης

[1] Αἱ 108,000 ἄσπρων ἰσοδυνάμουν πρὸς γρόσια 800· Σημειωτέον δὲ ὅτι τὸν φόρον τοῦτον ἐκάλουν Βοϊβοδαλίκι, παραδίδοντες αὐτὸν τῷ Βοϊβόδᾳ Μετσόβου διὰ τὰ περαιτέρω. Πρὸς πιστὴν δ' ἐκπλήρωσιν τῆς ὑποχρεώσεως αὐτῶν οἱ Μετσοβῖται ἐμίσθουν τὸν φόρον αὐτὸν ἐν ὁμοπρασίᾳ εἴς τινα προκαταβάλλοντα αὐτὸν καὶ δικαιούμενον νὰ εἰσπράττῃ πλὴν τοῦ ἀναλόγου ἑκάστῃ οἰκογενείᾳ, ὁριζομένου δι' ἐγγράφου καὶ ἀκριβῶς παρὰ τῆς δημογεροντίας κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν προβάτων καὶ ἡμιόνων τῶν διαφόρων οἰκογενειῶν καὶ τῶν διαφόρων αὐτῶν προϊόντων καὶ μάλιστα τοῦ σίτου, παρ' ἑκάστου γάμου γρ. τρία, ἐκ βοσκησίμων γαιῶν εἰς Χαλίκι παραχωρουμένων γρ. 40 καὶ ἑξ ἑτέρου τοιούτου μιαθώματος εἰς χωρίον Γρεβενίτι καὶ Ζαγορίου γρ. 43.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΠΟΥΣΚΙΝ

Ο ΚΗΡΤΖΑΛΗΣ

(Διήγημα)

Ὁ Κηρτζαλῆς κατήγετο ἐκ Βουλγάρων. Κηρτζαλῆς Τουρκιστὶ σημαίνει ἥρως. Τὸ πραγματικὸν ὄνομά του δὲν τὸ γνωρίζω.

Ὁ Κηρτζαλῆς διὰ τῶν ληστρικῶν πράξεών του ἐνέβαλλεν εἰς τρόμον ἅπασαν τὴν Μολδαυΐαν. Διὰ νὰ σᾶς δώσω ἰδέαν τινὰ περὶ αὐτοῦ θὰ διηγηθῶ ἓν ἐκ τῶν κατορθωμάτων του. Ἐπέπεσάν ποτε ἐν ὥρᾳ νυκτὸς μετὰ τοῦ ἀρναούτου Μιχαλάκη, οἱ δύο μόνοι, κατὰ Βουλγαρικοῦ χωρίου· ἔθεσαν πῦρ ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν καὶ περιήρχοντο ἀπὸ καλύβης εἰς καλύβην. Ὁ Κηρτζαλῆς ἔσφαζε καὶ ὁ Μιχαλάκης ἥρπαζε τὴν λείαν, ἀμφότεροι δὲ ἐκραύγαζον: «Ὁ Κηρτζαλῆς! ὁ Κηρτζαλῆς!» καὶ ἅπαντες οἱ κάτοικοι ἐτράπησαν εἰς φυγήν.

Ὅτε ὁ Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης ὕψωσε τὴν σημαίαν τῆς ἐπαναστάσεως καὶ ἤρξατο στρατολογῶν, ὁ Κηρτζαλῆς ὡδήγησε πρὸς αὐτὸν ἀρχαίους τινὰς ἑταίρους του. Ὁ πραγματικὸς σκοπὸς τοῦ ἐγχειρήματος ἦτο ἥκιστα γνωστὸς εἰς αὐτούς, ἐγνώριζον ὅμως ὅτι ἐκ τοῦ πολέμου τοῖς ἐδίδετο περίστασις πρὸς πλουτισμὸν εἰς βάρος τῶν Τούρκων, ἴσως δὲ καὶ τῶν Μολδαυῶν.

Ὁ Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης, ἀνὴρ ἀνδρεῖος, ἐστερεῖτο τῶν προσόντων, τῶν ἀπαιτουμένων διὰ τὸ πρόσωπον, ὅπερ ἀνέλαβε μετὰ τοσαύτης θέρμης καὶ τοσοῦτον ἀπροσέκτως. Ἠγνόει τὸν τρόπον τοῦ συμβιβάζεσθαι μετὰ τῶν ἀνδρῶν, οὓς ἔμελλε νὰ διευθύνῃ, καὶ οἵτινες οὔτε σεβασμὸν οὔτε ἐμπιστοσύνην εἶχον πρὸς αὐτόν. Μετὰ τὴν ἀτυχῆ μάχην, καθ' ἣν ἀπωλέσθη τὸ ἄνθος τῆς Ἑλληνικῆς νεολαίας, ὁ Γεωργάκης Ὀλύμπιος συνεβούλευσεν αὐτὸν νὰ ἀπομακρυνθῇ, αὐτὸς δὲ κατέλαβε τὴν θέσιν του. Ὁ Ὑψηλάντης ἀνεχώρησεν εἰς τὰ Αὐστριακὰ σύνορα καὶ ἐκεῖθεν ἐξέπεμψε τὴν ἀρὰν αὐτοῦ κατὰ τῶν ἀνδρῶν, οὓς ἀπεκάλει ἀπειθεῖς, δειλοὺς καὶ ἀθλίους. Οἱ δειλοὶ καὶ ἄθλιοι οὗτοι τὸ πλεῖστον ἔπεσαν μαχόμενοι ἐντὸς τῶν τειχῶν τῆς μονῆς τοῦ Σέκου ἢ παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Προύθου, ἡρωϊκῶς πολεμοῦντες κατὰ πολεμίου δεκάκις ἰσχυροτέρου.

Ὁ Κηρτζαλῆς εὑρίσκετο εἰς τὸ ἀπόσπασμα τοῦ Γεωργίου Καντακουζηνοῦ, περὶ τοῦ ὁποίου δυνάμεθα νὰ ἐπαναλάβωμεν ὅσα εἴπομεν καὶ περὶ τοῦ Ὑψηλάντου. Τὴν παραμονὴν τῆς ἐν Δραγατσανίῳ μάχης, ὁ Καντακουζηνὸς ἐζήτησε παρὰ τῶν Ρωσικῶν ἀρχῶν τὴν ἄδειαν νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸ Ρωσικὸν ἔδαφος. Τὸ ἀπόσπασμα ἔμεινεν ἄνευ ἀρχηγοῦ, ἀλλ' ὁ Κηρτζαλῆς, ὁ Σοφιανός, ὁ Κοντογόνης καὶ λοιποὶ εὗρισκον περιττὴν πᾶσαν ἀρχηγίαν.

Ἡ παρὰ τὸ Σκουλένιον μάχη, παρ' οὐδενός, νομίζω περιεγράφη ἐν ὅλῃ τῇ συγκινητικῇ αὐτῆς ἀληθείᾳ. Φαντάσθητε ἑπτακοσίους τὸν ἀριθμὸν Ἀρναούτας, Ἀλβανούς, Ἕλληνας, Βουλγάρους καὶ παντὸς συρφετοῦ, οὐδεμίαν ἔχοντας γνῶσιν τῆς τέχνης τοῦ πολέμου, καὶ ὑποχωροῦντας ἀπέναντι δεκαπεντακισχιλίων ἀνδρῶν Τουρκικοῦ ἱππικοῦ. Τὸ ἀπόσπασμα τοῦτο συνεσπειρώθη πρὸς τὴν ὄχθην τοῦ Προύθου καὶ προέταξε δύο μικρὰ κανόνια, εὑρεθέντα εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ἐν Ἰασίῳ ὁσποδάρου, καὶ τὰ ὁποῖα ἐχρησίμευον μόνον ὡς κροτοῦντα κατὰ τὰ ἐν ἡμέραις ἑορτῶν διδόμενα γεύματα. Οἱ Τοῦρκοι μετὰ πάσης χαρᾶς θὰ ἔβαλλον κατὰ τοῦ ἀποσπάσματος μύδρους, ἀλλὰ δὲν ἐτόλμων ἄνευ τῆς ἀδείας τῶν Ρωσικῶν ἀρχῶν· οἱ μύδροι ἀφεύκτως θὰ ἔβλαπτον τοὺς ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ὄχθῃ. Ὁ ἀρχηγὸς τοῦ σταθμοῦ (σήμερον μακαρίτης), ἐπὶ τεσσαρακονταετίαν χρηματίσας εἰς τὴν στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν, ἀπὸ γενετῆς δὲν εἶχεν ἀκούσει τὸν συριγμὸν τῆς σφαίρας, ἀλλ' ἐνταῦθα... ἔδωκεν ὁ Θεὸς νὰ τὸν ἀκούσῃ! Σφαῖραι τινὲς ἐβόμβησαν παρὰ τὰ ὦτά του. Τὸ γερόντιον ἐθύμωσε φοβερὰ καὶ ἐξύβρισε δι' αὐτὸ τὸν ταγματάρχην τοῦ πεζικοῦ συντάγματος Ὀχότσκην, διαμένοντα παρὰ τὸν σταθμόν. Ὁ ταγματάρχης, ἀγνοῶν τί νὰ πράξῃ, ἔδραμεν εἰς τὸν ποταμόν, ὅπου ἐστάθευον ἔφιπποι *δελημπάσιδες* καὶ ἠπείλησεν αὐτοὺς διὰ τοῦ δακτύλου. Ἰδόντες τοῦτο οἱ δελημπάσιδες, ἐστράφησαν καὶ ἔφυγον καλπάζοντες, μετ' αὐτῶν δὲ καὶ ἅπαν τὸ Τουρκικὸν ἀπόσπασμα. Ὁ διὰ τοῦ δακτύλου ἀπειλήσας ταγματάρχης ὠνομάζετο Χορτσέβσκης. Ἀγνοῶ τί ἀπέγεινεν.

Ἐν τούτοις τὴν ἐπιοῦσαν οἱ Τοῦρκοι προσέβαλον τοὺς Ἑταιριστάς. Μὴ τολμῶντες νὰ μεταχειρισθῶσιν οὔτε μύδρους οὔτε ὅλμους, ἀπεφάσισαν ἐναντίον τῆς συνηθείας των νὰ ἐνεργήσωσι διὰ ψυχρῶν ὅπλων. Ὁ ἀγὼν ὑπῆρξε πεισματώδης. Ἐφονεύοντο διὰ γαταγανίων. Οἱ Τοῦρκοι ἔφερον ἑβδομήκοντα γαταγανίων. Οἱ Τοῦρκοι ἔφερον ἑφονεύοντο διὰ γαταγανίων, ἄτινα μέχρι τοῦδε δὲν εἶχον· τὰ δόρατα ταῦτα ἦσαν Ρωσικά· οἱ Νιεκρασόβτσοι ἐμάχοντο εἰς τὰς τάξεις των. Οἱ Ἑταιρισταὶ ἀδεία τοῦ Αὐτοκράτορος ἠδύναντο νὰ διέλθωσι τὸν Προῦθον καὶ καλυφθῶσιν ὄπισθεν τοῦ στρατιωτικοῦ σταθμοῦ μας. Ἤρξαντο διαπλέοντες αὐτόν. Ὁ Κοντογόνης καὶ ὁ Σοφιανὸς ἔμειναν τελευταῖοι ἐπὶ τῆς Τουρκικῆς ὄχθης. Ὁ Κηρτζαλῆς τραυματισθεὶς τὴν προτεραίαν ἔκειτο ἤδη ἐν τῷ σταθμῷ. Ὁ Σοφιανὸς ἐφονεύθη. Ὁ Κοντογόνης, ἀνὴρ λίαν εὐτραφής, ἐπληγώθη διὰ δόρατος κατὰ τὴν κοιλίαν. Διὰ τῆς μιᾶς χειρὸς ἀνύψωσεν οὗτος τὴν σπάθην, διὰ τῆς ἑτέρας ἥρπασε τὸ ἐχθρικὸν δόρυ, ἐνέπηξεν αὐτὸ βαθύτερον εἰς τὴν κοιλίαν του καὶ τοιουτοτρόπως ἠδυνήθη νὰ φθάσῃ διὰ τῆς σπάθης τὸν φονέα του, μεθ' οὗ καὶ ἀνετράπη.

Τὸ πᾶν εἶχε τελειώσει. Οἱ Τοῦρκοι ἀπέμειναν νικηταί. Ἡ Μολδαυΐα ἐκενώθη. Περὶ τοὺς ὀκτακοσίους Ἀρναοῦται διεσπάρησαν ἀνὰ τὴν Βεσσαραβίαν· μὴ γνωρίζοντες πῶς νὰ συντηρηθῶσιν οὗτοι, ἦσαν πάντοτε εὐγνώμονες πρὸς τὴν Ρωσίαν διὰ τὴν προστασίαν της. Διῆγον βίον ἀέργων, ἀλλ' οὐχὶ καὶ διεφθαρμένων ἀνθρώπων. Ἠδύνατό τις νὰ τοὺς ἴδῃ πάντοτε εἰς τὰ καφενεῖα τῆς κατὰ τὸ ἥμισυ Τουρκικῆς Βεσσαραβίας, μὲ τὰ μακρὰ *τσιμπούκια* των, ροφῶντας καφὲ εἰς μικροὺς κυαθίσκους. Τὰ περιποίκιλτα ἐνδύματα καὶ τὰ ἐρυθρᾶ τσαρούχια των ἤρξαντο ἤδη τριβόμενα, ἀλλὰ τὰ ὀρθὰ φέσιά των ἔφερον πάντοτε ἐπικλινῆ, τὰ δὲ γιαταγάνια καὶ πιστόλιά των ἐξέτεον ἐκ τῶν πλατέων σελαχίων των. Οὐδείς ποτε παρεπονέθη ἐναντίον των. Ἦτο ἀδύνατον νὰ σκεφθῇ τις, ὅτι οἱ εἰρηνικοὶ οὗτοι πτωχοὶ ἄνδρες ἦσαν οἱ γνωστότατοι *κλέφται* τῆς Μολδαυίας, ἑταῖροι τοῦ φοβεροῦ Κηρτζαλῆ, ὅτι δὲ καὶ οὗτος εὑρίσκετο μεταξὺ αὐτῶν.

Ὁ διοικητὴς πασσᾶς Ἰασίου ἐπληροφορήθη περὶ τούτου καὶ συμφώνως πρὸς τὰς ἰσχυούσας συνθήκας ἀπῄτησε τὴν παράδοσιν τοῦ λῃστοῦ παρὰ τῶν Ρωσικῶν ἀρχῶν.

Ἡ ἀστυνομία ἤρξατο ἀναζητοῦσα. Ἔμαθον ὅτι ὁ Κηρτζαλῆς εὑρίσκετο πράγματι ἐν Κισνοβίῳ καὶ συνέλαβον αὐτόν, ἐν τῇ οἰκίᾳ φυγάδος μοναχοῦ, τὴν ἑσπέραν δειπνοῦντα ἐν τῷ σκότει μετὰ τῶν ἑταίρων του.

Τὸν Κηρτζαλῆ ἔθεσαν ὑπὸ φρουράν. Δὲν ἔκρυψε τὴν ἀλήθειαν καὶ ὡμολόγησεν ὅτι ἦτο αὐτὸς ὁ Κηρτζαλῆς.

«Ἀλλά, προσέθετο οὗτος, ἀφ' ἧς ἐποχῆς ἐπέρασα πέραν τοῦ Προύθου, δὲν ἤγγισα οὔτε τρίχα ξένης περιουσίας, οὔτε τὸν ἔσχατον τῶν Ἀθιγγάνων ἠδίκησα. Διὰ τοὺς Τούρκους, τοὺς Μολδαυούς, τοὺς Βλάχους, εἶμαι βεβαίως λῃστής, ἀλλὰ διὰ τοὺς Ρώσους εἶμαι ξένος. Ὅταν ὁ Σοφιανός, δαπανήσας ἅπαντα τὰ πολεμεφόδιά του ἦλθεν εἰς τὸν σταθμόν μας συλλέγων καὶ ἀποσπῶν ἐκ τῶν τραυματιῶν κομβία, καρφία, ἀλύσεις καὶ λαβὰς γιαταγανίων, ἀντὶ σφαιρῶν, ἐγὼ τῷ ἔδωκα εἴκοσι πεσλίκια (Τουρκικὸν νόμισμα) καὶ ἀπέμεινα ἄνευ χρημάτων. Ἐπικαλοῦμαι τὸν Θεόν, ὅτι ἐγώ, ὁ Κηρτζαλῆς, ἔζων δι' ἐλεημοσύνης! Διατί λοιπὸν τώρα οἱ Ρῶσοι μὲ παραδίδουν εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἐχθρῶν μου;»

Μετὰ ταῦτα ὁ Κηρτζαλῆς ἐσίγησε καὶ ἤρξατο ἀναμένων ἐν ἠρεμίᾳ τὴν περὶ τῆς τύχης του ἀπόφασιν. Δὲν ἀνέμενεν ἐπὶ πολύ. Ἡ ἀρχή, μὴ οὖσα ὑπόχρεως νὰ θεωρῇ τοὺς λῃστὰς ὑπὸ τὴν ρωμαντικὴν αὐτῶν ἔποψιν, καὶ πεπεισμένη εἰς τὸ δίκαιον τῆς ἀπαιτήσεως, διέταξε νὰ ἀποστείλωσι τὸν Κηρτζαλῆν εἰς Ἰάσιον.

Ἀφανὴς τότε νεαρὸς ὑπάλληλος τῆς κυβερνήσεως μὲ πνεῦμα καὶ καρδίαν, νῦν δὲ ὑψηλὴν κατέχων θέσιν, μοὶ περιέγραψε ζωηρῶς τὴν ἀναχώρησίν του.

Παρὰ τὸν πυλῶνα τῆς εἰρκτῆς ἵστατο ταχυδρομικὴ ἅμαξα. Ἴσως ἀγνοεῖτε τὸ εἶδος τοιαύτης ἁμάξης Εἶνε αὕτη χαμηλή, πλεκτὴ ἅμαξα, ἐζευγμένη πρὸ μικροῦ εἰς ἓξ ἢ ὀκτὼ ἱππάρια συνήθως. Μολδαυός, μὲ μακροὺς μύστακας καὶ καλπάκιον ἐκ δορᾶς προβάτου, καθήμενος ἐφ' ἑνὸς τῶν ἱππαρίων, ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν ἀναφωνῶν κροτεῖ τὸ μαστίγιόν του καὶ τὰ ἱππάρια τρέχουν. Ἄν, ἓν ἐξ αὐτῶν δὲν δύναται νὰ προχωρήσῃ, οὗτος τὸ ἀπεζευγνύει καὶ μετὰ φρικωδῶν βλασφημιῶν τὸ ἐγκαταλιμπάνει καθ' ὁδόν, οὐδόλως μεριμνῶν περὶ τῆς τύχης του. Κατὰ τὴν ἐπάνοδόν του, εἶνε πεπεισμένος ὅτι θὰ εὕρισκεν αὐτὸ εἰς τὴν ἰδίαν θέσιν βόσκον ἡσύχως εἰς τὸ χλοερὸν πεδίον. Συχνάκις συνέβαινεν, ὥστε ὁ ταξειδιώτης, ἀναχωρῶν ἀπὸ σταθμόν τινα μὲ ὀκτὼ ἵππους, νὰ φθάνῃ εἰς τὸν ἄλλον μὲ μόνον δύο. Αὐτὰ συνέβαινον πρὸ δεκαπενταετίας. Σήμερον εἰς τὴν ἐκρωσισθεῖσαν Βεσσαραβίαν παρεδέχθησαν τὸ Ρωσικὸν σύστημα τῆς ἱπποσκευῆς καὶ τὴν Ρωσικὴν τελιέγαν (ὁδοιπορικὴν ἅμαξαν).

Τοιαύτη ἅμαξα ἵστατο παρὰ τὸν πυλῶνα τῆς εἰρκτῆς μίαν τῶν τελευταίων ἡμερῶν τοῦ μηνὸς Σεπτεμβρίου τοῦ ἔτους 1821. Ἰουδαῖοι, μετὰ μακρῶν περιχειρίδων σύρουσαι τὰς ἐμβάδας των, Ἀρναοῦται μὲ τὴν κατεσχισμένην καὶ γραφικὴν περιβολήν των, εὐσταλεῖς Μολδαυαὶ μετὰ μελανοφθάλμων βρεφῶν εἰς τὰς χεῖρας, περιεκύκλουν τὴν ἅμαξαν. Οἱ ἄνδρες ἦσαν σιωπηλοί, αἱ γυναῖκες ἀνέμενόν τι πυρετωδῶς.

Ὁ πυλὼν ἠνοίχθη καὶ ἀστυνομικοί τινες ἀξιωματικοὶ ἐξῆλθον ἐν τῇ ὁδῷ· μετ' αὐτοὺς δύο στρατιῶται ὡδήγησαν ἔξω σιδηροδέσμιον τὸν Κηρτζαλῆν.

Ἐφαίνετο τριακοντούτης. Οἱ χαρακτῆρες τοῦ μελαγχροινοῦ προσώπου του ἦσαν κανονικοὶ καὶ σκαιοί. Ἦτο ὑψηλοῦ ἀναστήματος μὲ ὤμους πλατεῖς καὶ ἐν γένει διέβλεπέ τις ἐν αὐτῷ ἔκτακτον φυσικὴν δύναμιν. Ποικιλόχρουν σαρίκιον ἐκάλυπτε λοξῶς τὴν κεφαλήν του, πλατεῖα ζώνη περιέβαλλε τὴν λεπτὴν ὀσφύν του· σαλβάριον ἐκ χονδροῦ κυανοῦ ἐριούχου, εὐρεῖαι πτυχαὶ χιτῶνος, πίπτουσαι ἄνωθεν τῶν γονάτων καὶ κομψαὶ ἐμβάδες ἀπετέλουν τὴν περιβολήν του. Εἶχεν ὄψιν ὑπεροπτικὴν καὶ ἤρεμον.

Ὑπάλληλός τις, ἐρυθροπρόσωπον γερόντιον, φέρων ξεβαμμένην στολήν, ἐξ ἧς ἐκρέμαντο αἰωρούμενα τρία κομβία, ἐφήρμωσε τὰ ἐλαιόχροα ὀμματοϋάλια του ἐπὶ πορφυροῦ ὄγκου, κατέχοντος θέσιν ρινός, ἀνέπτυξε χάρτην καὶ δι' ἐνρίνου φωνῆς, ἤρξατο ἀναγινώσκων Μολδαυϊστί. Ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν προσέβλεπε μετὰ σκαιότητος τὸν σιδηροδέσμιον Κηρτζαλῆν, περὶ τοῦ ὁποίου προδήλως ἀνέφερε τὸ ἔγγραφον. Ὁ Κηρτζαλῆς ἠκροᾶτο μετὰ προσοχῆς. Ὁ ὑπάλληλος ἐπεράτωσε τὴν ἀνάγνωσίν του, ἐδίπλωσε τὸ ἔγγραφον, ἀπετάθη ἀπειλητικῶς πρὸς τὸν

λαόν, διέταξεν αὐτὸν νὰ διαλυθῇ καὶ εἶπε νὰ πλησιάσῃ ἡ ἄμαξα. Τότε ὁ Κηρτζαλῆς ἀπετάθη πρὸς αὐτὸν καὶ τῷ εἶπε λέξεις τινὰς Μολδαυστί· ἡ φωνή του ἔτρεμεν, ἡ μορφή του ἠλλοιώθη· ἔκλαυσε καὶ ἔπεσεν εἰς τοὺς πόδας τοῦ ἀστυνομικοῦ ὑπαλλήλου, ἐνῷ ἐκρότουν τὰ δεσμά του. Ἔντρομος ὁ ἀστυνομικὸς ὑπάλληλος ἀνεσκίρτησεν, οἱ στρατιῶται ἠθέλησαν νὰ ἀνεγείρουν τὸν Κηρτζαλῆν, ἀλλ' οὗτος ἠγέρθη μόνος, περισυνέλεξε τὰ δεσμά του, ἐβάδισε πρὸς τὴν ἄμαξαν καὶ ἀνεφώνησεν: «ἐμπρός!» Χωροφύλαξ ἐκάθησε πλησίον του· ὁ Μολδαυὸς ἐκρότησε τὴν μάστιγά του καὶ ἡ ἄμαξα ἐξεκίνησεν.

— Τί σᾶς εἶπεν ὁ Κηρτζαλῆς; ἠρώτησεν ὁ νεαρὸς ὑπάλληλος τὸν ἀστυνομικόν;

— Βλέπετε, μὲ παρεκάλεσεν, ἀπεκρίθη γελῶν ὁ ἀστυνομικὸς ὑπάλληλος, νὰ φροντίσω διὰ τὴν σύζυγον καὶ τὸ τέκνον του, οἱ ὁποῖοι διαμένουν εἰς ἓν Βουλγαρικὸν χωρίον πλησίον τοῦ Κηλίου. Φοβεῖται νὰ μὴ πάθουν καὶ αὐτοὶ ἐξ αἰτίας του. Κουτὸς ἄνθρωπος.

Ἡ διήγησις τοῦ νεαροῦ ὑπαλλήλου πολὺ μὲ συνεκίνησεν. Ἐλυπήθην τὸν δυστύχῃ Κηρτζαλῆν.

Πολὺς παρῆλθε χρόνος ἀφ' ὅτου δὲν ἔμαθον περὶ τῆς τύχης του. Πρό τινων ἐτῶν συνήντησα τὸν νεαρὸν ὑπάλληλον καὶ συνδιελέχθημεν περὶ τοῦ παρελθόντος.

— Καὶ τί ἔγεινεν ὁ φίλος σας Κηρτζαλῆς; ἠρώτησα· ἐμάθετε τί ἀπέγεινε;

— Βεβαίως, μοὶ ἀπήντησεν οὗτος, καὶ μοὶ διηγήθη τὰ ἑξῆς:

Ἅμα μετέφερον τὸν Κηρτζαλῆν εἰς Ἰάσιον ἐπαρουσίασαν αὐτὸν πρὸς τὸν πασσᾶν, ὅστις τὸν κατεδίκασεν εἰς τὸν δι' ἀνασκολοπισμοῦ θάνατον. Ἡ ἐκτέλεσις ἀνεβλήθη ὅπως γίνῃ κατά τινα ἑορτήν. Προσωρινῶς ἐνέκλεισαν αὐτὸν εἰς τὴν φυλακήν.

Τὸν κατάδικον ἐφύλασσον ἑπτὰ Τοῦρκοι (ἄνθρωποι ἀπλοϊκοί, κατὰ τὴν ψυχὴν δὲ παρόμοιοι λῃσταὶ ὡς καὶ ὁ Κηρτζαλῆς)· ἐσέβοντο αὐτὸν καὶ μετ' ἀπληστίας, κοινῆς καθ' ἅπασαν τὴν Ἀνατολήν, ἠκροῶντο τῶν θαυμασίων διηγήσεών του.

Φρουροὶ καὶ κατάδικος συνεδέθησαν στενῶς. Εἶπέ ποτε εἰς αὐτοὺς ὁ Κηρτζαλῆς: «Ἀδέρφια! ἡ ὥρα μου ἔφθασε. Γλήγορα θὰ σᾶς ἀποχωρισθῶ. Ἤθελα νὰ σᾶς ἀφήσω κάτι νὰ μ' ἐνθυμᾶσθε».

Οἱ Τοῦρκοι ἔτειναν τὰ ὦτα.

«Ἀδέρφια, ἐξηκολούθησεν ὁ Κηρτζαλῆς· ἐδῶ καὶ τρία χρόνια ποῦ ἔκανα τὸ λῃστὴ μὲ τὸ μακαρίτη τὸν Μιχαλάκην, ἐχώσαμε στὸν κάμπο, κοντὰ εἰς τὸ Ἰάσι, ἕνα καζάνι μὲ φλουριά. Φαίνεται πῶς οὔτε στὴ δική μου, οὔτε στὴ δική του σακοῦλα ἤτανε γραφτὸ νὰ πᾶνε αὐτὰ τὰ φλουριά. Τί νὰ γείνῃ· Πάρτε τα πειὰ σεῖς καὶ μοιραστεῖτέ τα μὲ ἀγάπη».

Οἱ Τοῦρκοι μικροῦ δεῖν παρεφρόνουν. Ἤρξατο συζήτησις, πῶς νὰ εὕρουν τὴν θέσιν. Ἐσκέφθησαν, ἐσκέφθησαν καὶ ἀπεφάσισαν νὰ τοὺς ὁδηγήσῃ ἐπὶ τόπου αὐτὸς ὁ Κηρτζαλῆς.

Ἐπῆλθεν ἡ νύξ. Οἱ Τοῦρκοι ἔλυσαν τὰ δεσμὰ τοῦ καταδίκου, τοῦ ἔδεσαν τὰς χεῖρας διὰ σχοινίων καὶ διηυθύνθησαν εἰς τὸ πεδίον μετ' αὐτοῦ.

Ὁ Κηρτζαλῆς ὡδήγησεν αὐτούς, κρατῶν μίαν διεύθυνσιν ἀπὸ τοῦ ἑνὸς λόφου εἰς τὸν ἄλλον. Ἐν τέλει ὁ Κηρτζαλῆς ἔστη παρὰ ὀγκώδη τινὰ λίθον, ἐμέτρησεν εἴκοσι βήματα πρὸς μεσημβρίαν, ἐκτύπησε τὸν πόδα καὶ εἶπεν· «Ἐδῶ εἶνε».

Οἱ Τοῦρκοι ἀνέλαβον τὸ ἔργον. Τέσσαρες ἐξήγαγον τὰ γιαταγάνια των καὶ ἤρξαντο σκάπτοντες. Τρεῖς ἔμειναν φρουροῦντες. Ὁ Κηρτζαλῆς ἐκάθησεν ἐπὶ τοῦ λίθου καὶ ἐθεώρει τὴν ἐργασίαν των.

— Αἴ, ἀκόμη δὲν τὸ ἐξέχωσαν; ἠρώτα.

— Ἀκόμη, ἀπεκρίνοντο οἱ Τοῦρκοι καὶ εἰργάζοντο οὕτως, ὥστε ἄφθονος ἱδρὼς περιέρρεεν αὐτούς.

Ὁ Κηρτζαλῆς ἤρξατο ἀνυπομονῶν.

— Αἴ μωρὲ ἀνθρῶποι, ἔλεγε, μήτε νὰ σκάψουν δὲν εἰξεύρουν. Νὰ ἤμουνα ἐγώ, σὲ δυὸ λεπτὰ θὰ ἐτελείωνα. Παιδιά! λύσετέ μου τὰ χέρια, καὶ δόσετέ μου ἕνα γιαταγάνι.

Οἱ Τοῦρκοι ἐσταμάτησαν καὶ ἤρξαντο συσκεπτόμενοι.

— Τί τάχα; ἀπεφάσισαν οὗτοι· ἂς τοῦ λύσωμε τὰ χέρια καὶ ἂς τοῦ δώσωμε γιαταγάνι. Τί πειράζει; αὐτὸς εἶνε ἕνας καὶ 'μεῖς ἑφτά.—Καὶ οἱ τοῦρκοι τοῦ ἔλυσαν τὰς χεῖρας καὶ τῷ ἔδωκαν γιαταγάνιον.

Ἐπὶ τέλους ὁ Κηρτζαλῆς ἦτο ἐλεύθερος καὶ ὠπλισμένος. Τί νὰ ἠσθάνθη ἄρά γε!... Ἤρξατο σκάπτων ἐρρωμένως· οἱ φρουροὶ τὸν ἐβοήθουν.... Αἴφνης εἰς ἕνα τούτων ἐνέπηξε τὸ γιαταγάνιον καὶ ἀφήσας τὸν χάλυβα εἰς τὸ στῆθός του, ἥρπασεν ἐκ τῆς ζώνης τὰ πιστόλιά του.

Οἱ λοιποὶ ἰδόντες τὸν Κηρτζαλῆ ὠπλισμένον διὰ ζεύγους πιστολίων ἐτράπησαν εἰς φυγήν.

Σήμερον ὁ Κηρτζαλῆς διαπράττει λῃστείας πλησίον τοῦ Ἰασίου. Πρό τινος χρόνου, ἔγραψε πρὸς τὸν Ὀσποδάρον ἀπαιτῶν παρ' αὐτοῦ πέντε χιλιάδας *λεῖ* καὶ ἀπειλῶν ἐν περιπτώσει ἀρνήσεως, ὅτι θὰ πυροπολήσῃ τὸ Ἰάσιον φθάνων μέχρις αὐτοῦ τοῦ Ὀσποδάρου. Τῷ ἀπεστάλησαν αἱ πέντε χιλιάδες λεῖ....

Εἴδατε λοιπὸν τί ἄνθρωπος ἦτο ὁ Κηρτζαλῆς;

(Ἐκ τοῦ Ρωσικοῦ)

ΑΓΑΘΟΚΛΗΣ Γ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

Ο ΠΑΡΑΦΡΩΝ

Α'

Σ' ἄγνωστο κι' ἔρμο βράχο, ποῦ τὸ κῦμα
Ἔβρεχε τὰ ποδάρια του, ἕνας νέος
Ἤτανε καθισμένος . . . Τὰ μαλλιά του
Ἀχ! ἔνιωτα· τὸ βλέμμα ἀγριεμμένο·
Τὸ πρόσωπό του ἄπλυτο· σχισμένα
Τὰ ροῦχά του, ἐδείχνανε πῶς ἦταν
Ὁ νοῦς του σαλεμμένος . . . Ποιὰ αἰτία
Τὸν ἔφερε 'σὲ τέτοια ἄθλια θέσι;
Κανένας δὲν ἐγνώριζε. . . Ποιός ἦταν;
Δὲν ἤξευρε κανένας . . . Εἰς τὰ δάσια
Ἐζοῦσε 'σὰν ἀγρίμι . . . Τοὺς ἀνθρώπους
Ἔφευγε, καθὼς φεύγουν τὴν πανοῦκλα . . .
Τί τάχα νἄχε πάθη 'ς τὴ ζωή του;
Τί βάσανα τὸν εὕρηκαν, τί λύπαις,
Κ' ἐμίσησε τὸν κόσμο; . . . Μοναχὸς του
Ἐμίλειε· μὰ τὰ λόγια του φαρμάκι
Ἤτανε γεμισμένα . . . τρελλοῦ λόγια! . . .

«Σὲ λίμνη μαύρη λύπης βυθισμένος,
Ἔλεγε, τώρα εὑρίσκομαι καὶ ἄκρη
Δὲν βλέπω . . . Εἰς τὸν κόσμο ἡσυχίας
Γιὰ μένανε λιμένας δὲν ὑπάρχει . . .
Γλυκὰ-γλυκὰ τὸ ἀηδόνι τραγουδάει
Ἐρωτικὰ τραγούδια . . . Μὰ τοῦ κάκου!
Τὴν πίκρα τῆς καρδιᾶς μου δὲν γλυκαίνει!..
Τὴ λύπη μου ἀξαίνει ἡ φωνή του! . .
Καὶ ὅταν τὰ στολίδια της ἡ Φύσι
Χαρούμενη φορῇ, καὶ τότες Ἅδης
Μοῦ φαίνεται πῶς εἶνε . . . Τὰ μαλλιά τους
Παρθένας κρινοδάχτυλαις στολίζουν
Μὲ εὔμορφα τριαντάφυλλα. 'Σ τὸν κόσμο,
Χαίρουνται εὐτυχισμέναις . . . Τί μὲ τοῦτο;
Ἐκεῖνη ποῦ χαιρότουνε γιὰ μένα
Καὶ μ' ἔκανε νὰ χαίρωμαι δὲν εἶνε . . .
Δὲν εἶνε πλέον . . . βρίσκεται.'ς τὸ χῶμα! . .
Ἂς χαίρουνται! Ἡ λύπη ἂς μὴ μαράνῃ
Τῆς νειότης τους τὰ ρόδα! . . Ἂς γελᾶν
Ἡ φύσι ὁλόγυρά τους, ὅσο ζοῦνε! . . .
Δὲν ταῖς μισάω. . . Ἂν μισάω, τοὺς ἄνδρες...
Μισάω καὶ φεύγω . . Καὶ γιατί; Δὲν θέλω
Ταῖς λύπαις μου νὰ βλέπουν... νὰ γελᾶνε...
Ἂς χαίρουνται... καὶ ὅμως ἡ χαρὰ τους
Εἶναι γιὰ μένα κόλασι... Ταῖς πρώταις
Χαραῖς μοῦ ἐνθυμάει . . . Τοῦ θανάτου
Φέντασμα σὲ προσμένω... ἔλα πάψε
Τὰ βάσανα, ταῖς λύπαις ποῦ μὲ τρώνε...
Σκέπασε μὲ τὸ μαῦρό σου μαγνάδι
Τὰ μάτια μου... σταῖς χώραις ποῦ δὲν βλέπει
Ὁ ἥλιος· ναί, ἐκεῖ ποῦ βασιλεύεις
Πάρε με.. ἐδαρέθηκα τὴ φύσι...
Κ' ἐμίσησα τὰ ἄνθια καὶ τὸν ἥλιο..

«Ἐμίσηνα τὸν ἥλιο!.. Βρίσκει' ἕνας
Νὰ εἰξεύρῃ τί σημαίνει αὐτὸ τὸ μεῖσος; ..
Τί πρέπει νὰ ὑπόφερεν ἐκεῖνος
Ὁποῦ μισάει τὸν ἥλιο;. . Τοὺς ἀνθρώπους
Ἀγάπησα .. Μὰ ἐκεῖνοι τὴν ἀγάπη
Μοῦ ἐπλέρωσαν μὲ τόση μοχθηρία....
Μοῦ εἶπανε νὰ σκύψω τὸ κεφάλι
'Σ τὸν πρῶτο κατεργάρη, ἂν νὰ ζήσω
Θέλω καλά. . Ἔτσι καὶ οἱ ἄλλοι κάνουν...
Ἐγώ;.... Ἐγὼ νὰ σκύψω; .. Ἐγὼ χτήνη,
Ποῦ τὴ μορφὴ τοῦ ἀνθρώπου μόνον ἔχουν,
Ἐγὼ νὰ κολακέψω;... ἄ! στὸ μνῆμα
Καλλίτερα πολύ.. στὸ ἔρμο σκοτάδι!...

«Ἀγάπησα τὴ μαύρη μου πατρίδα,
Σὰν πρέπει ἡ πατρίδα ν' ἀγαπιέται...
Μὰ ἄγρια θεριὰ τὴ βκανίζουν! ..
Βλέπω αἱματοπότιστο τὸ χῶμα,
Ποῦ μ' ἔθρεψε!... Ἐρείπια νὰ κάπνιζουν
Βλέπω!... λῃστείαις, ἁρπαγαῖς καὶ φόνους!
Καὶ θέλουνε θυμίαμα νὰ καίω
Εἰς τὸ λῃστή, στὸ δήμιο, στὸν κακοῦργο!..
Ποτέ! ποτέ! πατρίδα μου!... Ἂς ἦναι
Καταραμένοι ἐκεῖνοι, ποῦ λαγκάδια
Ἐκάμανε τοὺς κάμπους σου, ἄγρια κ' ἔρμα,
Ποῦ δὲν φυτρόνει χόρτο καὶ ἀχτῖνα
Ἥλιου ἐλευθεριᾶς δὲν τὰ φωτίζει....
Ἀνάθεμα στοὺς ἄτιμους ἐκείνους,
Ὁποῦ γιὰ τὸ συμφέρον τους δεμένη
'Σ τὰ πόδια σὲ κρατοῦνε μιανοῦ Τούρκου!..

«Ἄλλη φορὰ χαρούμενος μὲς' στ' ἄνθια
Τὸν ἔρωτα ἐτραγούδαγα .. Τραγούδια
Ἔψαλλα στὴν ἀγάπη μου ὅλο φλόγα,
Τὴν τρυφερὴ μαγεύοντας καρδιά της. ..
Μὰ τώρα εἶμαι ἔρμος καὶ φαρμάκι
Ἐποτίσεν ἡ λύπη τὴν καρδιά μου...
Τώρα ἡ Μοῖρα ἄγρια, λυσσασμένη,
Μὲ κατατρέχει ἀδιάκοπα, μὲ πνίγει
Σὲ κύματα ἀφρισμένα... Τί νὰ κάμω;
Καὶ ποῦ νὰ φύγω, ὁ ἄμοιρος;... Ποιός τώρα
Ἀνάσασι μικρὴ στὰ βάσανά μου
Μπορεῖ ἢ θέλει νὰ μοῦ δώσῃ;... Ὦ! ἡ λύπη
Δὲν φεύγει ἀπὸ τὰ στήθια μου... γιὰ πάντα
Ἐφώλιασε 'ς αὐτά.... Ἄγρια-μαῦρα
Μὲ ζώνουνε φαντάσματα.... Τὰ πλάθει
Ὁ νοῦς μου... καὶ ἡ νύχτα μὲ τρομάζει ...

«Ἀλλὰ γιατί ἡ τόση ἄγρια λύσσα;
Τί ἔκαμα;... Μὴν ἔβλαψα κανένα;
Κακοῦργημα μὴν ἔκαμα;... Ἰούδας.
Μὴν ἔδωκα τὸν τόπο μου στοὺς ξένους;
Σὲ αἷμα ἀδερφοῦ μήπως τὸ χέρι
Ἔβαψα; .. Λόγια ἄτιμα μὴν εἶπα
Ποτὲ γιὰ τὴν παρθένα ποῦ ἐπερνοῦσε;
Μὴν πόνο δὲν αἰσθάνθηκα στὴν ξένη
Συφορὰ καὶ δὲν ἔκλαψε ἡ καρδιά μου;
Γιατί μὲ κατατρέχεις, ἄγρια Μοῖρα,
Τόσο πολύ;.. Γιατί μὲ κατατρέχεις;
Ἀύσσαξε!... Ὄχι!... δὲν θὰ ἰδῇς ποτέ σου
'Σ ἐκεῖνους ποῦ εὐνόησες κεφάλι
Νὰ σκύψω.. Ὑποφέρνω;.. Ἂς ὑποφέρνω!...
Ἂν λύπαις τὴν καρδιά μου μέρα-νύχτα
Ποτίζουνε φαρμάκι .. εἰς τὸ μνῆμα
Ἀνάπαψι θὰ εὕρω... Περιμένω!»

Β'.

Ἔπαψε καὶ πολλὴ ὥρα βυθισμένος
Ἀπόμεινε σὲ μαύραις καὶ ἄγριαις σκέψεις.
Ὁλόγυρα ἐβασίλευε γαλήνη...
Ἄνεμος δὲν ἐφύσα καὶ ὁ καθρέφτης
Τῆς θάλασσας δὲν εἶχε μικρὴ γρύλλα.
Ἐγνοιαστη ἐκοιμώτουνε ἡ Φύσι,
Σὰν νἄθελε σκληρότερα νὰ κάμῃ
Τὰ βάσανα, ὁποῦχε στὴν καρδιά του,
Μὲ τὴν εὐτυχισμένη της γαλήνη...
Τὸν ἐμπαιγμὸ αἰσθάνθηκεν ἐκεῖνος
Καὶ ἀρχίνησε νὰ λέῃ τρελλὰ λόγια:

«Ποῦ εἶμαι; Τί γαλήνη εἶν' ἐτοῦτη;
Ἡ φύσι μὲ ἐμπαίζει;... εἰς τὰ στήθια
Ἄγρια τρικυμία ἔχω . . . Σκοτάδι
Φριχτὸ μὲ περιζώνει . . . καὶ σὰν φύλλο
Ξερὸ μὲ στροβιλίζει ὁ ἀέρας . . .
Τῆς Μοίρας μου τὰ λόγια εἰς τ' αὐτιά μου
Ἀδιάκοπα ἀντῆχαν, ὅπου κι' ἂν εἶμαι.
— Ὦ ἄθλιε! ποῦ κρύβεσαι; μοῦ λέει·
Μὲ τί ἐλπίδες βόσκεσαι; . . . 'Σ τὴν ἄκρη
Ἂν πᾷς τοῦ κόσμου, καὶ ἐκεῖ σὲ φθάνει
Τὸ χέρι μου! . . . Καμμία δὲν σὲ κρύβει
Βαθειὰ σπηλιὰ ἢ θάλασσα . . Σ' εὑρίσκω.—

«Ἀ! καταδίκη ἀνήκουστη! . . Αἰώνια
Λοιπὸν ἡ δυστυχία θὰ μὲ τρώῃ;
Θανάτου ἡ ζωή μου θἆναι ἀγῶνας;. . .
Σκληρὰ μὲ κατατρέχει ἄγρια Μοῖρα! . .
Κι' οἱ ἄνθρωποι;.. Ἀ! .. Οἱ ἄνθρωποι! . : κ'
Ἀνάπαψι μικρὴ 'ς τὴν κοινωνία [ἐκεῖνοι,
Ὅταν κ' ἐγὼ ἐζήτησα νὰ εὕρω,
'Σ ἀντάλλαγμα χαμέρπεια ἀπὸ 'μένα
Ἐζήτησαν . . . Ἐζήτησαν λιβάνι
Νὰ καίω 'ς τοὺς μεγάλους . . . νὰ τονίζω
Τὴ λύρα μου σὰν ἤθελαν ἐκεῖνοι! . .
Δὲν ἤθελαν 'ς τὰ στήθια ἡ καρδιά μου
Ἀθῶους νὰ χτυπᾷ δικούς της χτύπους . . .
Τὸ χέρι ποῦ μ' ἐχτύπαε νὸ γλείφω
Ἤθέλανε . . . νὰ ζῶ 'ς τὴν ἀτιμία . . .

«'Σ τὸν κόσμο τί νὰ κάμω;.. Ἕνα φίλο
Δὲν ἔχω ... Μ'ἄγριο μάτι βλοι μὲ βλέπουν...
Ἂς φύγω εἰς τὴν ἔρημο . . . Τὴ λύπη,
Ὁποῦ μὲ τρώει, ἴσως ἀλαφρώσω
Ἐκεῖ χύνοντας δακρυα ὅσα θέλω,
Χωρὶς τὴν περιέργεια τοῦ κόσμου
Καὶ τὴν κακολογιά του νὰ κεντᾶνε. . .
Μήπως ἐδῶ δὲν κλαίω; Μὴ δὲν τρέχουν
Τὰ δάκρυα μου ποτάμι μέρα—νύχτα;
Ὅταν ἡ αὐγὴ τριαντάφυλλα σκορπᾷ
Τριγύρω μου· χαρούμενος ὁ ἥλιος
Τῆς νύχτας ταῖς λαμπάδες ὅταν σβύνῃ
'Σ τὸν οὐρανό . . . ἢ ὅταν βασιλεύῃ
Καὶ τὰ ξανθὰ ἀνάβουνε ἀστέρια, . .
Μεύρίσκουνε πνιγμένονε 'ς τὰ δάκρυα . . .
Τοῦ κάκου μιὰ μικρὴ-μικρὴν ἐλπίδα
Ζητάω εἰς τὴ λύπη μου νὰ δώσῃ
Ἀλάφρωσι . . . Τοῦ κάκου! . . Μὲ φαρμάκι
Ἡ τύχη μὲ ποτίζει νύχτα—μέρα . . .

«'Σ τὸν κόσμο τί νὰ κάμω;.. Τί μ' ἐμένα
Ἔχουν κοινὸ οἱ ἄνθρωποι;... Γεμᾶτοι
Χαμέρπεια καὶ λύσσα, τὸ *συμφέρον*
Λατρεύουνε μονάχα .. καὶ 'ς ἐκεῖνο
Προσφέρουνε θυσία ὁποιον τύχει,
Μάννα, πατέρα, ἀδέρφια, χωρὶς ἕνα
Ἔλεγχο νὰ αἰσθανθοῦνε 'ς τὴν καρδιά τους!..
Ὅμως ἡ περιφάνεια τους δὲν ἔχει
Ὅρια . . Εἰς τὴ φύσι βασιλειάδες
Ἐνόμισαν πῶς εἶνε . . . καὶ μιὰ μέρα
Τὰ ἄγρια θεριά, τὰ βρωμισμένα
Σκουλήκια, ποῦ βαραίνουνε τὸ χῶμα,
Ἕνα Θεὸ ἐφτιάσανε. καὶ εἶπαν
Πῶς εἶνε ὅμοιοί του! . . Ποῦ μὲ φέρνεις,
Ἀπελπισία;... Δὲν ἀκούει κανένας
Τὰ λόγια μου! . . Καλλίτερα! . . Μὲ πέτραις
Θὰ μ' ἔπερναν, σὰν σκύλο λυσσασμένο,
Θέλοντας νὰ ξεδόσουν! . . Γιατί εἶνε
Ἡ δυστυχία ξέδομα γιὰ ἐκείνους! . .
'Σ τὴν ἔρημο καλλίτερα νὰ ἦμαι
Μόνος ἐγὼ καὶ ἡ Φύσι . . . Καὶ ὅταν βγαίνῃ
Τὸ εὔμορφο ἀστέρι τῆς ἀγάπης
Τὰ δάκρυα μου νὰ πέφτουνε ἂς βλέπῃ
Θερμὰ-θερμά, νὰ χάνουνται 'ς τὸν ἄμμο!..

«Ἥσυχο μουρμουρίζει τὸ ρυάκι . . .
Μοῦ φαίνεται καὶ ἀκούω ἦχο ἅρπας
Ἀπόκρυφης, ποῦ ἡ Φύσι λυπημένη
Παίζει, τὰ μαῦρα θύματα θρηνῶντας,
Ποῦ σπρώχνει εἰς τὸν ὄλεθρον ἡ Μοῖρα . . .
Μαῦρο, ἀραχνιασμένο ὁ Κόσμος εἶνε
Θέατρο, ποῦ αἰώνια θρηνοῦνε,
Ὅσοι τὴν ἀρετὴ ἔχουν Θεό τους,
Καὶ μοναχὸ τὸ ἔγκλημα χορεύει
Καὶ τραγουδάει καὶ χαίρεται... Ἀπὸ βάθια
Τῆς ἔρημος νὰ ζῇ κανένας εἶνε
Καλλίτερα πολύ . . . Ἐκεῖ τὸ μῖσος,
Ἐκεῖ ἡ ἀγριότητα δὲν φθάνει
Τοῦ θεριοῦ, ὁποῦ ἔχει ἀνθρώπου ὄψι! . . .
Μὲ τὴν καρδιά του ἐκεῖ 'μιλεῖ κανένας
Μονάχα . . . καὶ ὁ νοῦς του εἰς τὴ Φύσι
Χώνεται νὰ ξανοίξῃ ἀναζητῶντας
Τὰ φοβερὰ μυστήρια, ποῦ κλεισμένα
Ἔχει αὐτή... Μὰ χάνεται σ' ἐκεῖνον
Τὸν ἄπειρον ὁρίζοντα πῶχει ἐμπρός του!...

«Καὶ τί; καὶ τί μπορεῖ νὰ μὲ κρατήσῃ
Στοὺς τόπους ποῦ δοξάζουνται ἡ κακίαις,
Ἐκεῖ ποῦ τὰ ἐγκλήματα τιμῶνται;
Ἐκεῖ ὁποῦ ποτίζουνε φαρμάκι
'Σ τῆς φυλακῆς τὰ βάθια τὸ Σωκράτη
Καὶ ἄγριοι σταυρώνουνε ἐκείνους
Ποῦ τὴν ἀγάπη θέλουνε 'ς τὸν κόσμο
Βασίλισσα;... Ὦ! τρέμω... τρέμω ὅλος,
Ποῦ τέτοια κακουργήματα θυμῶμαι!...
Καὶ βλαστημάω τὴ Φύσι, ὁποῦ σπλάχνα
Μῶδωκε νὰ αἰσθάνωνται, νὰ κλαῖνε!...

«Μὲ τὸ ἄσπρο ἐπανοφῶρι τῆς θρησκείας,
Ὁ ἕνας τὰ ἐγκλήματα νὰ κρύψῃ
Γυρεύει ὁποῦ ἔχει καμωμένα...
Ὑποκριτής, βασταίνει κομβολόϊ
Καὶ τ' ἄτιμα ξεδούλια του μετράει!...
Κάτωνας, Ἀριστείδης, ὁ ἄλλος πάλε
Φαίνεται καὶ τοὺς εὔπιστους γελάει,
«Κάνοντας τὴ δουλειά του»... Καὶ ὁ ἄλλος
Γιὰ τὸ λαὸ τὰ ροῦχά του ξεσχίζει
Καὶ τὴν *ἐλευθερία* ἔχει πάντα
'Σ τὸ στόμα καὶ τὸ *ἔθνος*... μά, Ἰούδας,
Ἔπειτα παραδίνει τὴν Πατρίδα,
Δεμένη μὲ τὰ σίδερα καὶ σκλάβα,
Εἰς ὁποιονε μπορεῖ νὰ τὴν πλερώσῃ!...

«Μιὰ μοναχὴ Θεότητα 'ς τὸν κόσμο
Λατρεύεται, τιμιέται... καὶ τὴ λένε
Συμφέρον! Οἱ ναοί της ὁλοῦθε εἶνε...
Καὶ ὅλοι εἰς αὐτοὺς γονατισμένοι
Βρίσκονται νύχτα-μέρα. Ὦ! κανένας
Γιὰ δόξα δὲν φροντίζει... γιὰ μεγάλαις
Πράξες κανένας!... Φήμη... Ποιὸς τὴ θέλει;
Εἶνε καπνὸς χωρὶς ψητό.. Κανένας
Μὲ καπνὸ δὲν γεμίζει τὸ στομάχι;...
Χρειάζεται ψητό.. Πλούτια μονάχα!..
Καὶ ἄτιμα ἂς εἶνε!.. Τίποτε ἄλλο!...
Τέρατα ἀνθρωπόμορφα 'ς τὸν κόσμο,
'Σ τὴν ἁρπαγὴ δοσμένα, κατοικᾶνε!...
Σφαλάγκια βρωμερά, ποῦ δίχτυα πλέκουν
Ἀδιάκοπα καὶ στήνουνε παγίδες!...
Παινᾶνε ἀκατάπαυστα τὰ φῶτα,
Ποῦ βασιλεύουν σήμερα... Ἀπάτη!
Τὰ φῶτα χρησιμεύουνε 'ς ἐκείνους,
Ὁποῦ καρδιὰ δὲν ἔχουνε 'ς τὸν κόσμο
Νὰ ἀπατοῦν καὶ νὰ κρύβουνε μ' ἐκεῖνα
Τὰ φοβερὰ ἐγκλήματα. ποῦ κάνουν...
'Σ τὸ δίκηο ποιὸς πιστεύει; Ὁποιος ἔχει
Γρόθο τρώει πεπόνι!... ἔτσι λέει
Τοῦ λαοῦ ἡ σοφία... κ' εἶνε ἀλήθεια!..
Λένε πῶς 'ς τὸν ἀδύνατο οἱ νόμοι
Δίνουνε προστασία... Ψέμμα! Ψέμμα!...
'Σ τοὺς νόμους προστασία ποιὸς εὑρίσκει;
Ἡ Θέμιδα εἶνε δοῦλα ἐκείνου πῶχει
Χρήματα τοὺς *κριτάδες* ν' ἀγοράζῃ...
Νόμοι πολλοὶ ὑπάρχουνε γραμμένοι..
Ἀλλὰ ποιὸς τοὺς θυμᾶται;.. Καὶ ποιοὶ πρῶτοι
Τοὺς παραβαίνουν, τοὺς καταπατοῦνε;
Ἐκεῖνοι ποῦ τοὺς ἔκαμαν... κ' ἐκεῖνοι,
Ὁποῦ μισθὸ λαβαίνουνε γιὰ νἀνε
Εἰς τὴν ἐχτέλεσί τους ἐπιστάται!...
Πάντα του τέτοιος ἤτανε ὁ κόσμος!...
Καὶ πάντα τέτοιος θἆνε! Δὲν τὸ εἶπε
Ἕνας ἀρχαῖος πῶς οἱ νόμοι εἶνε
Σφαλαγγουνιά, ὁποῦ κρατεῖ ταῖς μυίγαις
Μόνον; 'Ετσι καὶ σήμερα οἱ μεγάλοι
Τοὺς νόμους δὲν φοβοῦνται, τοὺς κλοτσᾶνε!

«Τὸ ἔγκλημα δοξάζεται!... Ἡ μαύρη,
Ἂν ἦναι, ἀθωότητα λαβαίνει
Ἀνταμοιβὴ περίγελο... Στεφάνι,
'Σ τὴν ἀρετὴ φοροῦνε ἀπὸ ἀγκάθια!
Χωσμένοι 'ς τη χαμέρπεια εἶνε ὅλοι
Ὡς τὸ λαιμό... Χρυσάφι μόνον θέλουν.
Χάνονται δι' αὐτό, τὸ προσκυνοῦνε,
Τὸ βλέπουν 'ς τῶνερό τους... Εἶν' ἀπόξου
Διαμάντια, μὰ ἀπὸ μέσα ἀκαθαρσίαις
Καὶ ἀδικίαις καὶ ἐγκλήματα γεμᾶτοι
Καὶ δόλους εἶνε... Ν' ἀναιδοῦν 'ς τὸ θρόνο
Θέλουνε, καὶ σὲ πτώματα πατῶντας!...
Δήμιοι!.. καὶ αὐτοὺς δοξάζει ὁ κόσμος!...
Γυρίζουν χρυσοστόλιστοι σὲ ἁμάξια...
Κ' ἐκεῖνοι, ποῦ τοὺς βλέπουν, τοὺς θαυμάζουν!

«Αὐτοὶ εἶνε οἱ ἄνθρωποι!... Ὁ κόσμος
Τέτοιος ἤτανε κ' εἶνε καὶ θὰ ἦναι...
Θρησκείαις, πολιτισμός, ἐλευθερίαις,
Πρόοδος, φῶτα, ἐφεύρεσες, εἶν' ὅλα
Προσωπίδες ποῦ κρύβουν τὴν κακία!...
Καλλίτερα 'ς τὴν ἔρημο κανένας
Νὰ ζῇ, νὰ μὴν ἀκούῃ, νὰ μὴ βλέπῃ.»

Τὸν ἔπιασε ἡ μανία.., Τὰ μαλλιά του
Ἐτράβαε· ἐχτύπαε τὰ στήθια·
'Σ τὸ χῶμα ἐκυλιότουν· ἄγριους ἤχους
Ἔβγανε καὶ ἀφρὸ ἀπὸ τὸ στόμα.
'Σ τὸ ὕστερο ἐσηκώθηκε· τρεχᾶτος
Ἔφυγε· ἔγινε ἀφαντος... Ποῦ ἐπῆγε;...
Δὲν ἔμαθε κανένας... Τώνομά του
Γιὰ πάντα ἔμεινε ἄγνωστο, καὶ ἡ τύχη!...
. . . . . .

Π. ΠΑΝΑΣ

Η ΑΡΧΑΙΑ ΓΛΥΠΤΙΚΗ

ΕΝ ΤΩΙ ΜΟΥΣΕΙΩΙ ΤΟΥ ΒΑΤΙΚΑΝΟΥ

ὑπὸ CHARLES DE MOUY

(Τέλος)

Κατέρχομαι ἐπὶ τῆς γῆς μετὰ τοῦ ἐν τῷ ἐγγὺς ἡμικυκλίῳ τοποθετημένου Ἑρμοῦ. Τὸ ὄρθιον τοῦτο ἄγαλμα εἶνε ὑπόδειγμα ἀκριβοῦς συμμετρίας καὶ ἁρμονικῶν γραμμῶν. Ἀνήκει εἰς τοὺς καλλιτέρους χρόνους τῆς Ἑλληνικῆς γλυπτικῆς καὶ παρίστησι τὴν πλήρη ἐντέλειαν τῆς ἀνθρωπίνης καλλονῆς. Ἐπεθύμουν νὰ ἦτο ζωηρότερος, εὐρυθμότερος, ἠρεμώτερος· ἀλλὰ πράγματι τί

νὰ ψέξω τὸν ἀναμάρτητον ἀνδριαντοποιόν; εἰς τὸν βαθμὸν τοῦτον τῆς ἐντελείας καὶ μεγαλοπρεπείας, ὁ ἀόρατος τύπος περὶ οὗ ἀναφέρει ὁ Πλάτων ἐνσαρκοῦται ἐν τῷ μαρμάρῳ. Ἡ ἁρμονὴ τοῦ ἀνθρώπου, οὕτως ἐννοουμένη, εἶνε ἀρ' ἑαυτῆς σκέψις, καὶ δὲν τολμῶ νὰ λυπηθῶ διὰ τὴν ἔλλειψιν τοῦ μυστηριώδους παλμοῦ ἐν τῷ μεταφυσικῷ τούτῳ ἀριστουργήματι.

Τὸ σύμπλεγμα τοῦ Λαοκόοντος ἀπορρέει ἐξ ἐναντίας ἐμπνεύσεως. Ἀνευρεθὲν ἐν ταῖς Θέρμαις τοῦ Τίτου, εἶνε σχεδὸν βέβαιον ὅτι εἶνε τὸ περίφημον ἔργον τὸ μνημονευόμενον ὑπὸ τοῦ Πλινίου, ὡς ἐνυπάρχον ἐν τῷ ἀνακτόρῳ τοῦ αὐτοκράτορος τούτου καὶ κατασκευασθὲν τῇ συνεργασίᾳ τῶν τριῶν Ροδίων γλυπτῶν, Ἀγησάνδρου, Πολυδώρου καὶ Ἀθηνοδώρου. Ὁ Ἑρμῆς εἶνε αὐτὴ αὕτη ἡ γαλήνη· ὁ Λαοκόων εἶνε δρᾶμα· εἶνε τὸ κάλλιστον ἔργον τὸ ὑποδεικνύον τὴν Ροδίαν σχολήν, πρὸ παντὸς ζητοῦσαν τὴν δρᾶσιν καὶ τὴν ζωήν. Οἱ τελευταῖοι οὗτοι τῆς μεγάλης Ἑλληνικῆς περιόδου γλύπται παραδόξως μετεποίησαν τὸ Ἀττικὸν φρόνημα. Ἀπὸ αἰῶνος εἰς αἰῶνα ὁλονὲν προβαίνουσα, ἡ Ἑλληνικὴ τέχνη, ἡ κατ' ἀρχὰς αὐστηρὰ καὶ ἀκίνητος παρὰ τοῖς ἀρχαϊκοῖς γλύπταις, ἀπέδωκε ταὐτοχρόνως μετὰ τοῦ Φειδίου, ἀλλὰ κίνησιν σκυθρωπήν, αὐστηράν, σχεδὸν ρυθμικήν. Ὁ Πραξιτέλης, ὁ Σκόπας, ὁ Λύσιππος καὶ οἱ διάδοχοι αὐτῶν κατέστησαν αὐτὴν τελειοτέραν, χωρὶς δὲ νὰ καταστρέψωσι τὸ πρῶτον μεγαλεῖον, ἐτελειοποίησαν τὴν μεγαλοπρέπειαν, τὴν εὐστροφίαν καὶ τὴν ποικιλίαν τῶν στάσεων. Μετ' αὐτούς, καὶ κατὰ φυσικὸν λόγον, ἀπαντῶντα ἐν πάσαις τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος ταῖς ἐκδηλώσεσιν, οἱ γλύπται θελήσαντες νὰ ἐλευθεριάσωσι, ταχέως ἔφθασαν εἰς τὰς πολυπλόκους καὶ βιαίας στάσεις. Τότε ἐν τοῖς ἐργοστασίοις τῆς Περγάμου, τῆς Ρόδου καὶ τῶν Τραλλεων, ὁ ἀνδριαντοποιός, ἤττον μεριμνῶν περὶ τῆς καλλονῆς καὶ τῆς ἐκφράσεως τῶν ἁπλῶν αἰσθημάτων ἢ τῶν ἐκπληκτικῶν περιπετειῶν, κατεχράσθη τῶν μυώνων, κατέστησε πολυπλόκους τὰς γραμμάς, ἀνεζήτησε τραγικὰς σκηνάς, ἐν αἷς ἠδύνατο ν' ἀναπτύξῃ τὴν δεινότητα τοῦ σχεδίου αὐτοῦ καὶ τὴν τῆς φαντασίας του ζωηρότητα, ἐξ οὗ καὶ τὰ παράδοξα ἐν τῷ Βερολιναίῳ Μουσείῳ Περγαμηνὰ ἀνάγλυφα, ὁ ἐν τῷ Μουσείῳ τῆς Νεαπόλεως Φαρνέζιος Ταῦρος, ὁ ἐν ταῖς Θέρμαις τοῦ Τίτου Λαοκόων. Εἰσὶν ἀναμφιβόλως ἔργα μεγάλης ἀξίας, ἀλλ' ὅταν τέχνη τις φθάσῃ εἰς τοιοῦτον βαθμὸν ἐπιστημονικῆς τελειότητος καὶ δυνάμεως, παρήγαγε πᾶν ὅ,τι ἠδύνατο· ἐξηντλήθη· Ἡ παρακμὴ εἶνε ἄφευκτος μέχρις οὗ σχηματισθῇ νέα παράδοσις προωρισμένη διὰ τῶν αὐτῶν νὰ διέλθῃ φάσεις.

Ὁ Λαοκόων αὐτός, ἂν καὶ ἀκανόνιστος, ὡς ἀποβλέπων εἰς τὴν ἐντύπωσιν καὶ τὴν κατάπληξιν, εἶνε ὅμως ἐκ τῶν τῆς πρώτης τάξεως ἔργων. Ἡ τῶν τριῶν σωμάτων καὶ τῶν ὄφεων σύμπλεξις ἐξετελέσθη ὑπὸ χειρὸς ἐνεργητικῆς καὶ ἀσφαλοῦς οἱ κορμοὶ καὶ τὰ μέλη, ἐκ τῆς λύπης καὶ τῆς ἀγωνίας βασανιζόμενα, ἐξετελέσθησαν μετὰ σπανίας δυνάμεως· οἱ γλύπται οὐδὲ τοῦ σκηνικοῦ παρεξετράπησαν χαρακτῆρος, οὐδὲ τούτου ὑπελείφθησαν. Τὸ δρᾶμα αὐτῶν εἶνε ἐν ταύτῳ ἐναργέστατον καὶ συγκεντρωτικόν. Δὲν συμφωνῶ μετὰ τοῦ Πλινίου, ὅτι τὸ σύμπλεγμα τοῦτο πρέπει νὰ προτιμᾶται παντὸς γλυπτικοῦ ἔργου· εἶνε ὁ ὑπερβολικὸς ἐνθουσιασμὸς μετρίου κριτικοῦ καὶ ἐποχῆς μὴ κατανοούσης τὸ ὑπέρτατον ἰδανικόν, βεβαίως ὅμως ὁ Λαοκόων εἶνε πιστὸς ἔτι εἰς τὰς Ἑλληνικὰς παραδόσεις. Τὸ ἡρωϊκὸν ἐπέισόδιον ἐλήφθη εὐτόλμως καὶ ἄνευ ἐπιδείξεως. Καὶ ὅμως οἱ Ρόδιοι δὲν εἶνε ἀρχηγοὶ σχολῆς, οὓς δύναταί τις νὰ μιμηθῇ ἀρόβως· εἰς τοιούτους διδασκάλους δὲν χρειάζονται μαθηταί. Ὅσον ὀλίγον καὶ ἂν οἱ μαθηταὶ θελήσωσι νὰ ἀνυψωθῶσι, θὰ καταπέσωσιν, ἕνεκα τοῦ πρὸς τὴν περιπέτειαν ἔρωτος, εἰς φοβερὰν ἔμφασιν. Μία γραμμὴ ἐπὶ πλέον, καὶ τὸ σύνολον τῶν μυώνων καθίσταται πομφολύγωμα, ἡ δὲ μεγαλοπρεπὴς πάλη σπασμωδικὴ καὶ μελοδραματική. Ἡ Ἑλληνικὴ τέχνη ἐν αὐτῷ δὲν ὑπερέβη τὰ ὅρια. Τὸ τολμηρὸν αὐτῆς συνάδει πρὸς τὰς ἀρχὰς τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ ἀληθοῦς· πέραν τούτου εἶνε ἡ ὑπερβολή, ἡ σύγχυσις καὶ αἱ παράδοξοι ἐφευρέσεις αἱ δεικνύουσαι τὴν ἀγωνίαν τοῦ ἀρχαίου πνεύματος.

Τὸ Μουσεῖον τοῦ Βατικανοῦ κατέχει τινὰ τῶν ἔργων τούτων τῆς παρακμῆς, τῶν παραδόξων συχνάκις, ἐν οἷς ἡ φαντασία τοῦ τεχνίτου ἀνίσχυρος νὰ παραγάγῃ τι ἐν τῇ τάξει τῶν ἰδεῶν, ζητεῖ τὴν ποικιλίαν τοῦ μαρμάρου, τὴν ἄκμψον παρεκτροπὴν τῶν μυώνων τοῦ ἀθλητοῦ, τὴν ἀπόλυτον ἀπομίμησιν σώματος κάπρου, ἀρνίου ἢ λεοπαρδάλεως, τὴν ἀφθονίαν τῶν ἐξωτερικῶν κόσμων, ματαίως προσπαθοῦσα, νὰ συγκαλύψῃ τὴν διανοητικὴν στείρωσιν αἰῶνός τινος. Ὁλόκληρος αἴθουσα πληροῦται μορφῶν ζώων δεικνυουσῶν πράγματι τὴν παρακμὴν ἅμα καὶ τὴν ὑλικὴν τῆς γλυπτικῆς ἐμπειρίαν. Ἀλλὰ ταχέως τὰ ἀντικείμενα ταῦτα λησμονοῦνται ἅμα εἰσέλθῃ τις εἰς τὴν στοὰν *Κιαραμόντη* καὶ τοῦ *Νέου βραχίονος* μέσῳ τῶν μνημειακῶν σειρῶν τῶν θεῶν καὶ τῶν ἡρώων, τῶν ἱστορικῶν προσώπων καὶ τῶν θεοποιηθέντων Καισάρων· ὁ Ἑλληνορωμαϊκὸς κόσμος ζῇ ἔτι ἐκεῖ, ἡ δὲ διάνοια καὶ ἱστορία αὐτοῦ ἀνελίσσονται πρὸ τῶν προσεκτικῶν ἀπογόνων. Ἔμπειροι ὡς εἴμεθα σήμερον ὑπὸ τῆς σοφῆς κριτικῆς, δὲν παρέχομεν ἀδιακρίτως τὰ ἐγκώμια ἡμῶν, ἀλλὰ καὶ πῶς ἠδυνάμεθα νὰ παραγνωρίσωμεν τὴν πλαστικὴν ἀξίαν τῶν ὡραίων τούτων ἀγαλμάτων συχνάκις δὲ τὸ ἀληθὲς μεγαλεῖον τῆς τέχνης αὐτῶν;

Μὴ συγκρίνων οὐδὲν τούτων πρὸς τὰ ἔργα τοῦ Φειδίου ἢ τοῦ Πραξιτέλους, θαυμάζω εἰλικρινῶς τὴν διὰ τῶν μακρῶν αὐτῆς πέπλων κεκαλυμμένην Δήμητραν, τὴν ἡμίγυμνον Δαναΐδα τὴν κρατοῦσαν διὰ τῶν θελκτικῶν βραχιόνων της τὸ ἄγγεῖον τὸ προωρισμένον νὰ πληροῖ τὸν διάτρητον πίθον της, τὸν σκεπτικὸν Δημοσθένην θλίβοντα ἐπὶ τοῦ ἐκ τῶν ἀγρυπνιῶν ἐξησθενημένου σώματός του τὰς πτυχὰς τοῦ χιτῶνός του, τὸν αὐλοῦντα Φαῦνον, ὑπόδειγμα τῶν βουκόλων τοῦ Θεοκρίτου καὶ Βιργιλίου, ἀνευρεθέντα ἐν τοῖς κήποις τοῦ Λουκούλλου, τὸ σύμπλεγμα τοῦ Ἀσκληπιοῦ καὶ τῆς Ὑγιείας ὡς καὶ τὸ τῆς Ἀρτέμιδος, τοὺς Βάκχους, τὸν Πάριν, πολλὰς Ἀφροδίτας, ἐξαιρέτους ἀναμνήσεις σχεδιασθείσας μετὰ σοφῆς ἀκριβείας, μετὰ σαφοῦς γνώσεως τοῦ ἀληθοῦς σχήματος, τῆς ἰσορροπίας καὶ τῆς χάριτος.

Πῶς νὰ διέλθωμεν ὡσαύτως ἀδιάφοροι πρὸ τῶν πολυαρίθμων προτομῶν τῶν ἐξόχων ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, ἐν οἷς ἀποκαλύπτεται βίος μέγας, ὧν τὰ ἀνάγλυφα μαρτυροῦσι τὴν ἐπιμέλειαν ὡς πρὸς τὴν φυσιογνωμίαν καὶ τὸν χαρακτῆρα, καὶ ἅτινα τοσαύτας διαφόρους ὄψεις τῆς ἀνθρωπίνης μορφῆς παριστῶσιν: εἰκόνων πολυτίμων, αἵτινες εἰσὶ πράγματι μεγαλοπρεπὴς συλλογὴ τῶν μεγάλων τοῦ δράματος τῆς ἱστορίας ὑποκριτῶν! Βεβαίως προτιμῶ παντὸς ἄλλου μάρμαρόν τι τῶν χρόνων τοῦ Περικλέους ἢ τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἀλλὰ τέλος ἀγαπῶ ὡσαύτως καὶ τοὺς μεταγενεστέρους, μεταξὺ δὲ τῶν ἀπομιμήσεων τῶν ἐν ταῖς στοαῖς ταύταις ἀθροισθεισῶν ἐν αἷς ἀναζῶσιν οἱ διάσημοι νεκροὶ καὶ οἱ ἀκτινοβόλοι Ὀλύμπιοι, ὑπάρχουσι καὶ ἀριστουργήματα.

Τὸ ζήτημα ἄλλως τε τῶν πρωτοτύπων καὶ τῶν ἀπομιμήσεων εἶνε ἐκ τῶν λεπτοτέρων καὶ μᾶλλον ἀμφισβητησίμων. Συχνάκις συμβαίνει ἱστάμενός τις πρὸ ἀγάλματος προφανῶς ἐμπνευσθέντος ἐκ τῆς ἀναμνήσεως ἑτέρου, νὰ μὴν κατανοῇ ἀσφαλῶς μέχρι τίνος βαθμοῦ μετεπλάσθη καὶ ποῖον εἶνε τὸ ἀντιγραφὲν ἢ ἐφευρεθὲν μέρος. Πλεῖστα ἀποδιδόμενα εἰς τοὺς πρώτης τάξεως τεχνίτας, πιθανῶς εἰσὶ δευτερεύοντα πρωτότυπα· ἕτερα εἰσὶν ἀπομιμήσεις μαρμάρινοι χαλκῶν ἀγαλμάτων, αἱ δὲ ὑλικαὶ μέθοδοι εἶνε τόσον διάφοροι, ὥστε ἐὰν ἡ ἀρχικὴ σύνθεσις ἀνήκει εἰς τὸν ποιητὴν τοῦ ὑποδείγματος, ὁ γλύπτης κατεσκεύασεν ἔργον προσωπικὸν διὰ τῆς ἐντελοῦς ἐπεξεργασίας τοῦ μαρμάρου καὶ τῆς ἰδίας ὅλως χάριτος ἣν ἀπέδωσεν εἰς τὰς στροφάς.

Ἐν τῇ τάξει τῶν ἰδεῶν τούτων θὰ μνημονεύσω μόνον ἑνὸς τῶν ὡραιοτέρων Ἑλληνικῶν ἔργων τοῦ Βατικανοῦ, τοῦ ἐν τῇ στοᾷ *Νέου βραχίονος*. «Ἀποξυομένου». Ὄρθιος, τὸν βραχίονα ἔχων τεταμένον, σφογγίζων διὰ τῆς στλεγγίδος τὴν κόνιν καὶ τὸν ἱδρῶτα τοῦ σταδίου, ὁ νεαρὸς ἀθλητὴς ἐκτελεῖ τὴν κίνησιν ταύτην μετὰ μεγαλοπρεποῦς ἁπλότητος. Ὁ κορμὸς αὐτοῦ νηφαλίως στηρίζεται ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς κνήμης, ἧς ἡ ἀπεικόνισις εἶναι ὡσαύτως στερεὰ καὶ εὔκαμπτος· ἡ δεξιὰ κνήμη, ἐλαφρῶς παρεκκλίνουσα παριστᾷ τὰς ἁρμονικωτέρας γραμμάς. Τὸ ἄγαλμα τοῦτο φωτοβολεῖ διὰ τοῦ ἀγερώχου αὐτοῦ κάλλους ὅλον τὸ ἡμικύκλιον καὶ τὸ βάθος τῆς αἰθούσης. Λέγεται ὅτι τὸ ἴδιον ἀντικείμενον κατεσκευάσθη διὰ χαλκοῦ ὑπὸ τοῦ Λυσίππου, πιστεύουσι δὲ ὅτι ἐκεῖνο εἶνε ἀπομίμησις τούτου. Πιθανόν· ἀλλ' ὁ Πλίνιος ὁ πράγματι ἀναφέρων περὶ τινος «Ἀποξυομένου» τοῦ Λυσίππου δὲν περιγράφει τὸ σχῆμα αὐτοῦ· ἐκτὸς δὲ τούτου καὶ ἕτερος σύγχρονος τεχνίτης κάλλιστα ἠδύνατο νὰ παραστήσῃ αὐθορμήτως νεαρὸν Ἀθηναῖον ἐν στάσει τόσον συνήθη τοῖς παλαισταῖς.

Ἄλλως τε ἡ Ἀττικὴ αὕτη ἐργασία οὐδὲν τὸ τῆς ἀντιγραφῆς χαρακτηριστικὸν δείκνυσι· τοὐναντίον ἀπαντῶ ἐν αὐτῷ ἰδίας παραλλαγάς, ἀπεριγράπτους ἀλλὰ λίαν αἰσθητάς, προδιδούσας ἔργον πρωτότυπον. Ἀλλὰ καὶ ἐὰν ὁ τεχνίτης ἀπεμιμήθη τὸν ἀθλητὴν τοῦ Λυσίππου, ἔπραξε τοῦτο μετὰ τοσαύτης ἐπιτηδειότητος καὶ ἀμέμπτου ἀκριβείας, ὥστε ἡ ἀπομίμησις αὕτη καταδείκνυσιν ἔτι τὸ ἐλεύθερον καὶ ἰσχυρὸν πνεῦμα ἀληθοῦς ἀνδριαντοποιοῦ. Τοῦτ' αὐτὸ συμβαίνει καὶ ὡς πρὸς τὸν Μελέαγρον καὶ τόσα ἄλλα, νομίζω δέ, ὅτι πρὸ τοιούτων ἔργων ὀφείλει τις νὰ εἶνε ἐπιφυλακτικώτατος εἰς τὰς κρίσεις του. Ἄλλοτε ἠρέσκοντο ἀφρόνως εἰς τοιαύτας κολακευτικὰς ἀποδόσεις, ὡς ὅτε λ.χ. ἔθεσαν ἐν τῷ Βατικανῷ, ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Πραξιτέλους, δύο γυναικεῖα ἀγάλματα, ἀξιόλογα ἄλλως, ἀλλὰ μὴ ἀνακαλοῦντα οὐδόλως οὔτε τὸ ὑψηλὸν ἰδανικόν, οὔτε τὴν ἀσύγκριτον ἐργασίαν, ἣν ὁ Ἑρμῆς τῆς Ὀλυμπίας ὁ ἐξεγείρας ἐσχάτως τὸν θαυμασμὸν τοῦ σύμπαντος. Ἀλλὰ καὶ σήμερον, φαίνεταί μοι, ὅτι ἡ κριτικὴ κατέστη λίαν ἀποκλειστικὴ ῥίπτουσα εἰς τὴν τάξιν τῶν ἀντιγραφῶν, ἄνευ ἀκαταμαχήτων λόγων, εἴτε πρωτότυπα, εἴτε ἔργα ἐμπνευσθέντα μόνον ὑπὸ ἀναμνήσεων κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἀπομεμακρυσμένων καὶ ἀορίστων.

Ὅπως ποτ' ἂν ᾖ, τὸ Ἑλληνικὸν φρόνημα ζῇ ὑπὸ τοὺς θόλους τούτους. Ὑπολογίζων τὰς μεταβολάς, ἃς ὑπέστη διὰ μέσου τόσων αἰώνων ἡ μητρικὴ καὶ κυρίαρχος ἰδέα, ἡ ἀναφανεῖσα ἐν Ἀθήνκις ἐν ἁπάσῃ αὐτῆς τῇ πρώτῃ ἀγνότητι, τὴν βλέπω ἐνταῦθα λαμβάνουσαν πλεῖστα ἀναλλὰξ σχήματα, σοβαρὰ ἢ μειδιῶντα, ἀνθρώπινα ἢ θεῖα, γαλήνια ἢ δραματικά, ἐντείνουσαν τὴν πραγματικότητα ἢ ἀρεσκομένην ἐν τῇ φαντασίᾳ, πάντοτε δὲ πιστὴν πρὸς τὸ κάλλος. Ἡ παράδοσις αὕτη τοῦ καλοῦ, ἥτις εἶνε ἡ ἀθάνατος δόξα τῆς Ἑλληνικῆς τέχνης, κυριαρχεῖ, χωρὶς νὰ ὑποδουλοῖ, πάσας τὰς ἰδέας τῶν ὑπερτέρων ἀνθρώπων ἢ μόνον τῶν ἐκλεκτῶν, οἵτινες ἐπὶ πέντε αἰῶνας ἐνεπνεύσθησαν ἐξ αὐτῆς, κατεχράσθησαν τῆς πηγῆς αὐτῆς, εἰσέδυσαν εἰς τ' ἀπόρρητα αὐτῆς, προσελιπάρησαν τὰ διάφορα αὐτῆς στοιχεῖα. Διέπλασαν τὴν μεγάλην ταύτην μαρμαρίνην οἰκογένειαν, ἐξελθοῦσαν ἐκ τῶν σπηλαίων τοῦ Πεντελικοῦ καὶ τῆς Πάρου, ἥτις ἔζησεν ἐπὶ τῆς γῆς ὡς ὑπέροχος ἀριστοκρατία, ἣν αἱ ἐπαναστάσεις ἠρήμωσαν, ἧς τὰ ἐρείπια εἰσὶ διεσπαρμένα εἰς πάντα τὰ μουσεῖα τοῦ κόσμου, ἀλλ' ἥτις εὗρεν ἐν Βατικανῷ τὸ μεγαλοπρεπέστατον αὐτῆς ἄσυλον. Τὰ Ἑλληνικὰ ἀγάλματα εἶνε ἔθνος ἔχον τὰς περιπετείας αὐτοῦ, ὡς πᾶν ἄλλο, τοὺς θριάμβους καὶ τὰς συμφοράς του, τὴν ἀνάπτυξιν καὶ παρακμήν του, τὰς μακρὰς σωπηλὰς αὐτοῦ ἡμέρας καὶ νύκτας καὶ τὴν βραδεῖαν ἀνάστασίν του. Δὲν ἀνεῦρεν, οὔτε θὰ ἀνεύρῃ ποτέ, ὅλην τὴν λαμπρότητά του ὡς ἀφὲν πλεῖστα θύματα ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης τῆς βαρβαρότητος· ἀλλ' ἀπετέλεσε τῇδε κἀκεῖσε μικρὰς ἀποικίας, ἡ δὲ τῆς Ῥώμης, ἧττον εὐγενεστέρα τῆς τῶν Ἀθηνῶν, εἶνε ἡ περιλαβοῦσα τὸν μεγαλήτερον ἀριθμὸν τῶν ἐξοχίστων. Ἡ Ἀκρόπολις εἶνε τὸ ἀπαράμιλλον ἱερόν, ἐνῷ εὑρίσκονται οἱ ἱεροὶ πρόγονοι, ὅπου διατηρεῖται τὸ παλλάδιον, ὅπου ὑπάρχει ἡ ψυχὴ τῆς πατρίδος. Τὸ Βατικανὸν εἶνε πόλις νέα, περιωρισμένη, περιφανὴς ὅμως ἔτι, ἐν ᾗ κατέφυγον οἱ πολῖται.

Τοὐλάχιστον, καὶ μετὰ τόσας καταιγίδας, καθ' ἃς τὰ ἐνδοξώτερα ἔθνη ἀπωλέσθησαν, ὁ ἐκμαρμάρου οὗτος λαός, ὅστις εἶνε μετὰ τῶν ἀοράτων τῶν ποιητῶν πλασμάτων ἡ τιμὴ τῆς ἀνθρωπότητος, ἀνέλαβε τὴν ὑπὸ τὸν ἡλιον θέσιν του, καίτοι δὲ ὑλικῶς ἠλαττώθη, ἠκρωτηριάσθη, διεσπάρη, βεβαιοῖ ὅμως πάντοτε τὸ ἰδανικὸν αὐτοῦ καὶ διαμένει ἀκλόνητον ἐν τῇ αἴγλῃ τῆς νίκης του.

(Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ) Ἀλ. Καραλης

RIDER HAGGARD

ΕΚΕΙΝΗ

(ἥτις πρέπει νὰ ὑπακούηται)

Μυθιστορία

(Συνέχεια)

Τούτου γενομένου, ἐξεδύθημεν, ἐπλύθημεν καὶ ἐξηπλώσαμεν τὰ ἐνδύματά μας καὶ τὰς ἐν τῇ ἀκάτῳ προμηθείας ἵνα ξηρανθῶσιν, ὅπερ δὲν ἐβράδυνε νὰ γίνῃ. Εἶτα καθήσαντες ὑπὸ τὴν σκιὰν δένδρου ἐπρογευματίσαμεν μετὰ πολλῆς ὀρέξεως, καὶ εὐχαριστοῦντες τὸν Θεὸν διὰ τὴν ἔμπνευσιν, ἣν ἔσχομεν νὰ θέσωμεν τὰς προμηθείας μας ἐντὸς τῶν στεγανῶν διαμερισμάτων τῆς ἀκάτου. Πράγματι δὲ ἐκτὸς ὀλίγων μωλώπων καὶ τῆς κοπώσεως ἣν ἠσθανόμεθα, οὐδεὶς ἐξ ἡμῶν εἶχε πάθει τι σπουδαῖον κατὰ τὴν φοβερὰν περιπέτειάν μας, ἥτις ἀπέβη ὁλεθρία εἰς πολλοὺς ἐκ τῶν συντρόφων μας.

Καὶ εἶνε μὲν ἀληθὲς ὅτι ὁ Λέων παρ' ὀλίγον ἐπνίγετο, ἀλλ' ὁ κίνδυνος δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἔχῃ κακὰς συνεπείας εἰς εἰκοσιπενταετῆ ἀθλητικὸν νέον, οἷος ἦτο ὁ Λέων.

Μετὰ τὸ πρόγευμα ἠγέρθημεν ἵνα ἐξερευνήσωμεν τὸ μέρος ἐν ᾧ εὑρισκόμεθα. Ἦτο λωρὶς ξηρᾶς διακοσίων πήχεων εὔρους καὶ πεντακοσίων μήκους, ὁριζομένη πρὸς τὴν μίαν μὲν πλευρὰν ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ πρὸς δὲ τὰς τρεῖς ἄλλας ὑπὸ ἀτελευτήτων καὶ ἐρήμων ἐλῶν. Ἡ λωρὶς αὕτη τῆς ξηρᾶς ὑψοῦτο ἄνωθεν τοῦ ἐπιπέδου τῶν πέριξ της κειμένων ἐλῶν κατὰ ἑπτὰ πόδας καὶ ἐφαίνετο κατασκευασθεῖσα ὑπὸ ἀνθρωπίνης χειρός!

— Τὸ μέρος τοῦτο ἦτο ἄλλοτε κρηπίς, εἶπεν ὁ Λέων κατηγορηματικῶς.

— Δὲν βαρύνεσαι, ἀπήντησα. Τίς ποτε θὰ εἶχε τὴν μωρίαν νὰ ἐγείρῃ κρηπιδωμα ἐν μέσῳ αὐτῶν τῶν ἐλῶν, εἰς χώραν οἰκουμένην ὑπὸ ἀγρίων βεβαίως, ἂν τὴν κατοικῇ τις διόλου;

— Ἴσως δὲν ἦτο πάντοτε ἐλώδης, καὶ ἴσως ὁ λαός της δὲν ἦτο πάντοτε ἄγριος, εἶπε ξηρῶς, ἐν ᾧ ἐθεώρει τὴν κατωφερῆ ὄχθην τοῦ ποταμοῦ. Παρατήρησον ἐκεῖ, ἐξηκολούθησε λέγων καὶ δεικνύων σημεῖόν τι, ἐξ οὗ ἡ καταιγὶς τῆς παρελθούσης νυκτὸς εἶχεν ἐκριζώσει πρόρριζα μίαν ἐκ τῶν μαγνολιῶν τῶν φυομένων εἰς τὸ χεῖλος τῆς ὄχθης, καὶ μετ' αὐτῆς εἶχεν ἀποσπάσει τεμάχιον γῆς ἀναμίκτου μετὰ λίθων, παρατήρησον· δὲν εἶνε ἐκεῖνο τοῖχος; Ἂν δὲν εἶνε, ὁμοιάζει καθ' ὑπερβολήν.

— Δὲν βαρύνεσαι, ἐπανέλαβον· καὶ κατήλθομεν πρὸς τὸ ὑποδειχθὲν ὑπὸ τοῦ Λέοντος μέρος.

— Λοιπόν; ἠρώτησεν, ὅτε ἔστημεν μεταξὺ τοῦ ἐκριζωθέντος δένδρου καὶ τῆς ὄχθης.

Ἀλλ' ἤδη δὲν ἀπήντησα, καὶ ἤρχισα νὰ συρίζω. Διότι, μετακινηθεῖσα ἐκεῖσε ἡ γῆ, ἀπεκάλυπτε ἔργον τεκτονικῆς συγκείμενον ἐκ μεγάλων τετραγώνων λίθων προσκεκολλημένων δι' ἐρυθρᾶς ἀργίλλου, τοσοῦτον σκληρᾶς ὥστε δὲν ἠδυνάμην νὰ τὴν ξέσω διὰ τῆς αἰχμῆς τῆς θηρευτικῆς μαχαίρας μου. Ἀλλὰ δὲν ἦτο τοῦτο μόνον, διότι βλέπων τι προέχον ὑπὸ τὸ χῶμα, ἐν τῷ βάθει τοῦ ἀποκαλυφθέντος τοίχου, ἀφήρεσα τὴν χαλαρὰν γῆν διὰ τῆς χειρός μου καὶ ἐφάνη μέγας λίθινος κρίκος ἑνὸς ποδὸς διαμέτρου καὶ τριῶν δακτύλων πάχους. Τοῦτο μὲ ἐξέπληξε.

— Ὁμοιάζει πολὺ μὲ προκυμαίαν εἰς τὴν ὁποίαν πλοῖα ὄχι μικρὰ προσεδένοντο! Δὲν εἶν' ἔτσι, θεῖε Ὀράτιε; Εἶπεν ὁ Λέων μορφάζων εἰρωνικῶς.

Προσεπάθησα νὰ εἴπω καὶ πάλιν «Δὲν βαρύνεσαι», ἀλλ' ἡ λέξις δὲν ἐξήρχετο ἐκ τοῦ λάρυγγός μου· ὁ κρίκος ὡμίλει μόνος του. Κατά τινα παρελθοῦσαν ἐποχὴν πλοῖα ἐδένοντο ἐκεῖσε καὶ ὁ λίθινος οὗτος τοῖχος θὰ ἦτο βεβαίως λείψανον ἀρχαίας προκυμαίας ἡ δὲ πόλις εἰς ἣν ἀνῆκεν ἦτο τεθαμμένη κάτωθεν τῶν ὄπισθεν κειμένων ἐλῶν.

— Ἀρχίζει νὰ φαίνεται, ὅτι ὑπῆρχε καὶ ὀλίγη ἀλήθεια εἰς τὴν ἱστορίαν, θεῖε Ὀράτιε, εἶπεν ἀγαλλιῶν ὁ Λέων.

Ἐγὼ ἀναμιμνησκόμενος τῆς κεφαλῆς τοῦ Αἰθίοπος καὶ βλέπων πρὸ ἐμοῦ τὸν μυστηριώδη τοῦτον τοῖχον, δὲν ἐτόλμησα νὰ ἀποκριθῶ ἀμέσως.

— Χώρα, ὡς ἡ Ἀφρική, εἶπεν, ὀφείλει νὰ εἶνε πλήρης λειψάνων παρελθόντος πρὸ πολλοῦ καὶ λησμονηθέντος πολιτισμοῦ. Οὐδεὶς γνωρίζει τὴν ἡλικίαν τοῦ πολιτισμοῦ τῆς Αἰγύπτου, καὶ ἀναμφιβόλως θὰ ἔδωκε παραφυάδας. Ἀλλ' ἐκτὸς τῶν Αἰγυπτίων ἦσαν οἱ Βαβυλώνιοι. οἱ Φοίνικες; οἱ Πέρσαι καὶ ἄλλοι λαοὶ ἅπαντες κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον πεπολιτισμένοι ἵνα μὴ ἀναφέρωμεν τοὺς Ἰουδαίους, εἶνε δὲ πολὺ πιθανὸν ὅτι εἶχον σταθμοὺς ἢ ἐμπορεῖα πρὸς τὸ μέρος τοῦτο. Ἐνθυμήσου τὰς τεθαμμένας Περσικὰς πόλεις, ἃς μᾶς ἔδειξεν ὁ πρόξενός μας ἐν Κιλουᾷ[1].

— Βεβαιότατα, εἶπεν ὁ Λέων, ἀλλ' αὐτὸ δὲν εἶνε ὅ,τι ἐλέγετε πρὸ ὀλίγου.

— Τώρα λοιπὸν τί μέλλομεν νὰ πράξω-

1 Πλησίον τῆς Κιλουᾶς πρὸς τὴν ἀνατολικὴν παραλίαν τῆς Ἀφρικῆς, 400 περίπου μίλια κάτω τῆς Ζανζιβάρης, ὑπάρχει ἄκρα γῆς, ἥτις ἐσχάτως παρεσύρθη ὑπὸ τῶν ὑδάτων. Ἐπὶ τῆς ἀκρορείας ταύτης ὑπάρχουν Περσικοὶ τάφοι, οἵτινες κατὰ τὰς ἀρχοῦντως εὐαναγνώστους ἐπ' αὐτῶν ἐπιγραφὰς εἶνε τοὐλάχιστον ἑπτακοσίων ἐτῶν τὴν ἡλικίαν. Κάτωθεν δὲ τῶν τάφων τούτων ὑπάρχουν ἐρείπια πόλεως καὶ παρέκει ἐρείπια ἑτέρας πόλεως παλαιοτέρας καὶ ἔτι μακρότερον ἐρείπια τρίτης πολὺ ἀρχαίας. Κάτωθεν τῆς τελευταίας πόλεως εὑρέθησαν γήϊνα ἀγγεῖα ἠλειμμένα δι' ὁλόκλ ὅμοια πρὸς ἐκεῖνα ἅτινα συχνὰ εὑρίσκονται εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Ἀφρικῆς.

μεν, ἠρώτησα ἵνα στρέψω τὴν ὁμιλίαν ἀλλαχοῦ.

Ἐπειδὴ δὲν μοὶ ἐδόθη ἀπάντησις, ἐξηκολούθησα νὰ προχωρῶ μετὰ τοῦ Λέοντος, μέχρις οὗ ἔφθασα εἰς τὸ χεῖλος τοῦ ἕλους καὶ παρετήρησα ἐντὸς αὐτοῦ. Ἦτο εὐρύτατον, σμήνη πτηνῶν ἐξῆλθον ἐκ τῶν ἀδύτων των, μέχρις οὗ σχεδὸν ἐκάλυψαν τὸν οὐρανόν. Ἤδη ὅτε ὁ ἥλιος ὑψοῦτο εἰς τὸν ὁρίζοντα, ἤγειρε λεπτὰς νοσηρὰς νεφέλας δηλητηριώδους ἀτμοῦ ἐκ τῆς ἐπιφανείας του καὶ ἐκ τῶν βορβορωδῶν λάκκων στασίμων ὑδάτων.

— Περὶ δύο πραγμάτων εἶμαι βέβαιος, εἶπον ἀποτεινόμενος πρὸς τοὺς τρεῖς συνοδοιπόρους μου, οἵτινες ἐθεώρουν μετὰ δυσαρεσκείας τὸ μελαγχολικὸν τοῦτο θέαμα. Πρῶτον ὅτι δὲν δυνάμεθα νὰ διέλθωμεν ἐκεῖθεν, καὶ ἔδειξα τὸ ἕλος, καὶ δεύτερον ὅτι ἂν μείνωμεν ἐνταῦθα θὰ ἀποθάνωμεν, ἄνευ ἀμφιβολίας ἐκ πυρετοῦ.

— Αὐτὸ εἶνε φανερὸ 'σ ἂν τὴν ἡμέρα, κύριε, εἶπεν ὁ Ἰώβ.

— Λοιπὸν ἔχωμεν δύο τινὰ νὰ πράξωμεν. Τὸ ἓν εἶνε ν' ἀνακρούσωμεν καὶ νὰ προσπαθήσωμεν νὰ πλεύσωμεν εἴς τινα πλησίον λιμένα, ὅπερ θὰ ἀπέβαινε πολὺ ἐπικίνδυνος ἐπιχείρησις, καὶ τὸ ἕτερον νὰ ἀνέλθωμεν πλέοντες τὸν ποταμὸν καὶ νὰ ἴδωμεν ποῦ θὰ μᾶς φέρῃ.

— Ἐγὼ δὲν εἰξεύρω, τί θὰ πράξητε σεῖς εἶπεν ὁ Λέων· ἀλλ' ἐγὼ θ' ἀναβῶ τὸν ποταμόν.

Ὁ Ἰὼβ ὕψωσε τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ἐγόγγισεν, ὁ δὲ Ἄραψ ἐψέλλισε τὴν λέξιν «Ἀλλὰχ» καὶ ἐγόγγισεν ἐπίσης.

Τὸ κατ' ἐμὲ ἀπεφάνθην ὅτι, ἀφ' οὗ καθ' ὅλα τὰ φαινόμενα εἴχομεν νὰ ἐκλέξωμεν μεταξὺ τοῦ ἀνοικτοῦ πελάγους καὶ τοῦ διαβόλου δὲν ἐπείραζε ποῦ μεταβαίνομεν. Ἀλλὰ κατὰ βάθος ἐπεθύμουν νὰ προχωρήσωμεν ὅσον καὶ ὁ Λέων. Ἡ τοῦ Αἰθίοπος κεφαλὴ καὶ τὸ κατὰ τὴν ὄχθην κρηπίδωμα ἐκέντησαν ἐπὶ τοσοῦτον τὴν περιέργειάν μου, ὥστε ἤμην ἕτοιμος νὰ ὑποστῶ τὰ πάντα ἵνα τὴν ἱκανοποιήσω. Ἀφοῦ λοιπὸν ἐδέσαμεν τὸν ἱστὸν εἰς τὴν θέσιν του, ἐτακτοποιήσαμεν τὴν ἄκατον καὶ ἐξηγάγομεν τὰ ὅπλα μας, ἀπεβιβάσθημεν. Εὐτυχῶς ὁ ἄνεμος ἔπνεεν ἐκ τῆς θαλάσσης πρὸς τὴν ξηρὰν καὶ συνεπῶς ἠδυνήθημεν ν' ἀναπετάσωμεν τὸ ἱστίον. Καθὼς ἐμάθομεν κατόπιν ἐκ πείρας ὁ ἄνεμος ἀπὸ τῆς πρωΐας μέχρι τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου πνέει ἐκ τῆς θαλάσσης, ἀπὸ δὲ τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου ἐκ τῆς ξηρᾶς. Ἡ ἐξήγησις ἦν δίδω εἰς τὸ φαινόμενον τοῦτο εἶνε ὅτι, ὅταν ἡ γῆ ψυχρανθῇ ὑπὸ τῆς ὑγρασίας καὶ τῆς νυκτός, ὁ θερμὸς ἀὴρ ἀνέρχεται καὶ ρεῦμα ἀέρος ψυχροῦ εἰσορμᾷ ἐκ τῆς θαλάσσης μέχρις οὗ ὁ ἥλιος τὸ θερμάνει καὶ πάλιν. Ὅπως δήποτε τοῦτο ἐφαίνετο ὅτι συνέβαινεν ἐνταῦθα.

Ἐπωφελούμενοι τοῦ οὐρίου τούτου ἀνέμου, ἐξηκολουθήσαμεν ἐπὶ τρεῖς ἢ τέσσαρας ὥρας νὰ ἀνερχώμεθα εὐθύμως τὸν ποταμόν. Ἅπαξ συνηντήσαμεν ἀγέλην ἱπποποτάμων, οἵτινες ἠγέρθησαν ἐπὶ τοῦ ὕδατος καὶ ἐμηνύσθησαν κατὰ τρόπον, ὅστις κατετρόμαζε τὸν Ἰώβ, ὀφείλω δὲ νὰ τὸ ὁμολογήσω, καὶ ἐμὲ αὐτόν. Ἦσαν οἱ πρῶτοι ἱπποπόταμοι, οὓς εἴδομέν ποτε, καὶ ἂν κρίνῃ τις ἐκ τῆς περιεργείας δι' ἧς μᾶς παρετήρουν, εἴμεθα οἱ πρῶτοι λευκοὶ ἄνθρωποι οὓς οὗτοι εἶδον. Τῇ ἀληθείᾳ, ἅπαξ ἢ δὶς ἐνόμισα ὅτι ἔμελλον νὰ ἔλθωσιν ἐντὸς τῆς ἀκάτου, ἵνα ἱκανοποιήσωσι τὴν περιέργειάν των. Ὁ Λέων ἠθέλησε νὰ τοὺς προβολήσῃ, ἀλλ' ἐγὼ τὸν ἠμπόδισα φοβούμενος τὰς συνεπείας. Ἴδωμεν ἐπίσης ἑκατοντάδας κροκοδείλων ἀναπαυομένων ἐπὶ τῆς βορβορώδους ὄχθης καὶ πολλὰς χιλιάδας θαλασσίων πτηνῶν. Ἐφονεύσαμέν τινα ἐκ τούτων, καὶ μεταξὺ τῶν φονευθέντων ἦτο καὶ εἷς ἄγριος χήν, ὅστις πλὴν τῶν ὀξέων κέντρων ἐπὶ τῶν πτερύγων του, εἶχε καὶ ἄλλο τοιοῦτον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του ἀκριβῶς μεταξὺ τῶν ὀφθαλμῶν. Οὐδέποτε ἐφονεύσαμεν ὅμοιον τούτου ἔκτοτε, ὥστε δὲν γινώσκω ἂν ἦτο τέρας ἢ ἂν ἀνῆκεν εἰς ἰδιαιτέραν τινὰ οἰκογένειαν χηνῶν. Ὁπωσδήποτε τὸ τοιοῦτον δὲν ἐνδιαφέρει πολὺ ἐμέ, ἀλλὰ τοὺς φυσιολόγους. Ὁ Ἰὼβ ὠνόμασε τὸν χῆνα τοῦτον *μονόκερων χῆνα*.

Περὶ τὴν μεσημβρίαν ὁ ἥλιος ἐγένετο καθ' ὑπερβολὴν θερμός, καὶ οἱ ἀτμοὶ οὓς ὕψωνεν ἐκ τῶν πέριξ κειμένων ἑλῶν ἀνήρχοντο κατὰ νεφέλας. Τοῦτο μᾶς ἔκαμε νὰ λάβωμεν γενναίας δόσεις κινίνης, χάριν προφυλάξεως. Μετ' ὀλίγον ὁ ἄνεμος ἔπαυσε νὰ πνέῃ, καὶ ἐπειδὴ θὰ ἀπέβαινεν ὅλως ἀδύνατον νὰ κωπηλατῶμεν ἐναντίον τοῦ ρεύματος ὑπὸ τὰς ἀκτῖνας τοῦ ζέοντος ἡλίου, ἠρκέσθημεν νὰ φέρωμεν τὴν ἄκατον ὑπὸ σύμπλεγμα δένδρων, ἅτινα ηὔξανον εἰς τὸ ἄκρον τῆς ὄχθης καὶ νὰ περιμείνωμεν ὑπ' αὐτά, μέχρις οὗ ὁ ἥλιος δύσας ἔθεσε τέρμα εἰς τὰ δεινά μας. Ἰδόντες τότε ἀνοικτὴν ἔκτασιν ὕδατος κατ' εὐθεῖαν γραμμὴν ἔμπροσθέν μας, ἀπεφασίσαμεν νὰ φέρωμεν τὴν ἄκατον ἐκεῖ, πρὶν σκεφθῶμεν τί ἐμέλλομεν νὰ πράξωμεν κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς νυκτός. Ἐνῷ ἐλύομεν αὐτήν, εἴδομεν ὡραῖον αἴγαγρον μὲ κομψὰ πρὸς τὰ ἐμπρὸς τείνοντα κέρατα, ὅστις μὴ παρατηρήσας ἡμᾶς ἐπλησίασεν εἰς τὸ ὕδωρ ἵνα πίῃ. Ὁ Λέων τὸν εἶδε πρῶτος καὶ χωρὶς νὰ κινηθῇ μᾶς τὸν ἔδειξε. Τῷ ἔδωκα τότε τὸ πυροβόλον του καὶ ἐγὼ ἔλαβα τὸ ἰδικόν μου.

— Ἔμπρός, εἶπον, πυροβόλησον, ἀλλὰ πρόσεχε νὰ σκοπεύσῃς καλῶς.

— Νὰ σκοπεύσω καλῶς! Ἀλλὰ καὶ ἂν ἤθελα νὰ μὴ τὸ πράξω δὲν θὰ ἠδυνάμην.

Ὕψωσε τὸ πυροβόλον, ἐνῷ ὁ αἴγαγρος, ἀφ' οὗ ἔπιεν, ἔστη καὶ ἔβλεπε πρὸς τὸ ἀπέναντι μέρος τοῦ ποταμοῦ. Ἵστατο ἀκριβῶς ἀπέναντι τοῦ δύοντος ἡλίου ἐπὶ ὑψώματος, ὅπερ ἐξετείνετο πρὸς τὸ ἕλος. Τὸ θέαμα ἦτο μαγευτικὸν καὶ νομίζω ὅτι καὶ ἑκατὸν ἔτη ἂν ζήσω δὲν θὰ τὸ λησμονήσω ποτέ. Πρὸς τὰ δεξιὰ καὶ τὰ ἀριστερὰ ἁπλοῦτο τὸ μονῆρες ἕλος ἄνευ διακοπῆς καὶ εἰς ὅσην ἀπόστασιν ὁ ὀφθαλμὸς ἠδύνατο νὰ φθάσῃ, τῇδε κακεῖσε, ὑπῆρχον λάκκοι μέλανος ὕδατος, οἵτινες ὡς κάτοπτρα ἀντηνάκλων τὰς ἐρυθρὰς ἀκτῖνας τοῦ δύοντος ἡλίου. Ὄπισθεν καὶ ἔμπροσθεν ἡμῶν ἦτο ὁ βραδέως ρέων ποταμὸς χυνόμενος ἐντὸς τῶν δονάκων καὶ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας του ἔπαιζε τὸ φῶς τῆς ἑσπέρας, ἐνῷ ἡ αὔρα ἐτάραττε τὰς σκιάς. Πρὸς δυσμὰς ἔφεγγεν ἡ ἐρυθρὰ σφαῖρα τοῦ δύοντος ἡλίου καὶ ἐχάνετο ἐντὸς τοῦ πλήρους ἀτμῶν ὁρίζοντος, χρωματίζουσα τὸν εὐρὺν θόλον, ἐφ' οὗ ἵπταντο πλῆθη γερανῶν κατ' εὐθείας καὶ κεκλασμένας γραμμάς, ἐν ᾧ συνίπταντο μετ' αὐτῶν χρυσαῖ ἀνταύγειαι καὶ κηλίδες αἵματος. Ἐν μέσῳ πάντων τούτων εὑρισκόμεθα ἡμεῖς οἱ τρεῖς νεώτεροι Ἄγγλοι ἐπὶ ἀγγλικῆς ἀκάτου ἐν ἀφάτῳ παραφωνίᾳ πρὸς τὴν ἄπειρον ἐρημίαν, καὶ ἀπέναντί μας ἵστατο ὁ ὡραῖος αἴγαγρος προέχων ἐπὶ τοῦ ὄπισθέν του πορφυροῦ οὐρανοῦ.

Τὸ ὅπλον ἐκρότησε! καὶ ὁ αἴγαγρος ποιήσας ἅλμα ἤρξατο νὰ φεύγῃ. Ὁ Λέων δὲν εἶχε σποπεύσει καλῶς. Καὶ πάλιν τὸ ὅπλον ἐκρότησεν ἀλλὰ καὶ πάλιν ἀπέτυχε. Πρέπει νὰ πυροβολήσω καί ἐγὼ ἐσκέφθην. Καίτοι δὲ τὸ ζῶον ἔφευγεν ὡς βέλος καὶ ἀπεῖχε πλέον τῶν ἑκατὸ πήχεων ἐπυροβόλησα καὶ ἰδοὺ αὐτὸ ἐκυλίσθη ἐπὶ τοῦ ἐδάφους.

— Νομίζω ὅτι σ' ἐνίκησα, κὺρ Λέων, εἶπον προσπαθῶν νὰ περιστείλω τὴν χαράν μου, χαράν, ἣν πᾶς κυνηγὸς αἰσθαίνεται ἐν τοιαύταις περιστάσεσι.

— Ἐπὶ τὸν διάβολον, ἐψιθύρισεν ὁ Λέων· ἀλλ' ἀμέσως μειδιάσας—συγγνώμην, προσέθηκε, γέρων μου. Σὲ συγχαίρω, ἐσκόπευσας ἄριστα, καὶ ἐγὼ ἄθλια.

Ἐξήλθομεν ἐκ τῆς ἀκάτου καὶ ἐτρέξαμεν πρὸς τὸν αἴγαγρον ὅστις εἶχε βληθῇ ἐπὶ τῆς ράχεως καὶ ἔμενεν ἀμέσως νεκρός. Ἐδαπανήσαμεν πλέον τοῦ τετάρτου τῆς ὥρας ἵνα κόψωμεν ὅσον ἐκ τοῦ καλλιτέρου κρέατός του ἠδυνάμεθα νὰ φέρωμεν μεθ' ἡμῶν. Τὸ ἐλάβομεν καὶ ἐπέβημεν καὶ πάλιν ἐπὶ τῆς ἀκάτου μας, μολις δὲ εἴχομεν τὸν ἀπαιτούμενον χρόνον, πρὶν νυκτώσῃ ἐντελῶς, ἵνα εἰσέλθωμεν ἐντὸς εἴδους λίμνης ὅπερ ἐσχημάτιζεν ὁ ποταμὸς εἰσδύων εἰς τὸ ἕλος. Δὲν ἐτολμήσαμεν ἐν τούτοις νὰ ἐξέλθωμεν, μὴ γνωρίζοντες ἂν θὰ εὑρίσκομεν στερεὸν ἔδαφος ἵνα κατασκηνώσωμεν, καὶ φοβούμενοι τὰς δηλητηριώδεις ἀναθυμιάσεις τοῦ ἕλους. Οὕτως ἠνάψαμεν φανὸν καὶ ἠρκέσθημεν νὰ δειπνήσωμεν, τρώγοντες μίαν καπνιστὴν γλῶσσαν, καὶ κατεκλίθημεν, ἀλλὰ μόνον ἵνα πεισθῶμεν ὅτι ἦτο ἀδύνατον νὰ κοιμηθῶμεν. Διότι δὲν γνωρίζω ἂν ὑπὸ τοῦ φωτὸς ἢ ὑπὸ τῆς ὀσμῆς τοῦ αἵματος λευκῶν ἀνθρώπων, οὓς περιέμενον ἴσως ἐπὶ ὅλην χιλιάδα ἐτῶν, προσειλκύσθησαν πολλαὶ δεκάδες ἑκατομμυρίων κωνώπων τοιούτων, οἵους οὐδέποτε εἶχον ἴδει μέχρι τοῦδε. Ἦλθον κατὰ σμήνη βομβοῦντες καὶ κεντῶντες μέχρις οὗ μᾶς ἔφεραν σχεδὸν εἰς ἀπόγνωσιν. Ἡ ὀσμὴ τοῦ καπνοῦ συνετέλει μόνον ἵνα τοὺς καταστήσῃ κάπως εὐθυμωτέρους καὶ ζωηροτέρους. Ἠναγκάσθημεν νὰ σκεπασθῶμεν διὰ τῶν σινδόνων μας καὶ νὰ ξυώμεθα καὶ νὰ βλασφημῶμεν ὑπ' αὐτάς. Ἀλλ' ἐνῷ ἐκαθήμεθα οὕτω, βρυχηθμὸς λέοντος, ὅμοιος μὲ βροντήν, διέκοψε τὴν σιγὴν τῆς νυκτὸς καὶ μετ' αὐτὸν ἠκούσθη ἄλλος προερχόμενος ἐκ τῶν μόλις εἰς ἀπόστασιν ἑξήκοντα πήχεων ἀφ' ἡμῶν εὑρισκομένων δονάκων.

— Εἴχομεν τύχην καὶ δὲν εὑρέθημεν εἰς τὴν ξηράν, εἶπεν ὁ Λέων, προβάλλων τὴν κεφαλὴν ἐκ τῆς καλυπτούσης αὐτὸν σινδόνης. Αἴ, πάππε! Διάβολε μ' ἐκέντησεν ἕνας κώνωψ ἐπὶ τῆς ρινός.

Καὶ ἡ κεφαλή του ἐξηφανίσθη καὶ πάλιν ὑπὸ τὸ κάλυμμα,

Μετ' ὀλίγον ἀνέτειλεν ἡ σελήνη καὶ μ' ὅλην τὴν ποικιλίαν τῶν βρυχηθμῶν, τῶν προερχομένων ἐκ τῶν ἐπὶ τῆς ὄχθης λεόντων, ἀπεκοιμήθημεν ὀλίγον κατ' ὀλίγον.

Δὲν γνωρίζω τί μὲ ὤθησε νὰ ἐξαγάγω τὴν κεφαλήν μου ἐκ τῆς σινδόνης, διότι οἱ κώνωπες κατώρθουν νὰ κεντῶσι καὶ δι' αὐτῆς, ἀλλ' ὁπωσδήποτε ἐν ᾧ ἔπραττον τοῦτο ἤκουον τὸν Ἰὼβ νὰ ψιθυρίζῃ διὰ πεφοβισμένης φωνῆς.

— Χριστέ μου! . . Κύταζ' ἐκεῖ!

Ἅπαντες συγχρόνως ἐστράφημεν ἵνα ἴδωμεν καὶ ἰδοὺ τί διεκρίνομεν εἰς τὸ φῶς τῆς σελήνης. Πλησίον τῆς ἀκτῆς ἦσαν δύο εὐρεῖς κύκλοι ὕδατος ρυτιδούμενοι καὶ προχωροῦντες πρὸς ἡμᾶς· ἐν μέσῳ δὲ αὐτῶν διεκρίνοντο δύο μελανὰ ἀντικείμενα κινούμενα.

— Τί εἶνε αὐτά; ἠρώτησα.

— Εἶνε ἐκεῖνοι οἱ διαβολολέοντες, κύριε, ἀπήντησεν ὁ Ἰὼβ δι' ἀλλοκότου τόνου καὶ καθὼς βλέπετε, τὸ ἔβαλαν γιὰ Ἀδῶ.

Καὶ πάλιν παρετήρησα. Ἀλλ' οὐδεμία περὶ τούτου ὑπῆρχεν ἀμφιβολία. Ἠδυνάμην νὰ διακρίνω τὴν λάμψιν τῶν ἀγρίων των ὀφθαλμῶν. Προσελκυσθέντα ἢ ἐκ τῆς ὀσμῆς τοῦ κρέατος τοῦ νεωστὶ φονευθέντος αἰγάγρου ἢ ἐκ τῆς ἰδικῆς μας, τὰ θηρία ἐπήρχοντο καθ' ἡμῶν.

Ὁ Λέων ἔλαβε τὸ ὅπλον του. Τῷ ἔκραξα νὰ περιμείνῃ μέχρις οὗ ἤθελον πλησιάσει περισσότερον καὶ συγχρόνως ἔλαβον τὸ ἰδικόν μου ὅπλον. Εἰς ἀπόστασιν 15 ποδῶν ἀφ' ἡμῶν τὸ ὕδωρ καθίστατο ἀβαθὲς ὡς ἐξ ἀποχώσεως εὑρισκομένης ἐκεῖσε. Αἴφνης ἡ λέαινα ἀνῆλθεν ἐπὶ τῆς ἀποχώσεως ταύτης καὶ στᾶσα ἐβρυχήθη. Ἀκριβῶς τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἐπροβόλησεν ὁ Λέων καὶ ἡ σφαῖρα εἰσχωρήσασα διὰ τοῦ λάρυγγος τοῦ ζώου ἐξῆλθεν ἐκ τῆς ράχεώς του καὶ ἡ λέαινα ἔπεσε νεκρά. Ὁ ἕτερος λέων, (ἦτο πρώτου ἀναστήματος ἄρρην), εὑρίσκετο δύο βήματα ὀπίσω αὐτῆς. Ἀλλ' ἐνῷ ἔθετε τοὺς ἐμπροσθίους πόδας του ἐπὶ τοῦ χώματος συνέβη παράδοξόν τι. Τὸ ὕδωρ ἐταράχθη καὶ ἔρρευσε ταχέως, ὅπως ὅταν μέγας τις ἰχθὺς συλλαμβάνει μικρότερον, μὲ μόνην τὴν διαφορὰν ὅτι ἡ ὁρμὴ ἦτο ἑκατονταπλασία. Μεθ' ὃ ὁ λέων ὤρμησεν ἐπὶ τοῦ χώματος σύρων τι ὄπισθέν του.

— Ἀλλάχ! ἐβόησεν ὁ Μωάμεθ, ἕνας κροκόδειλος τὸν ἔπιασεν ἀπὸ τὸ πόδι.

Τοῦτο ἀκριβῶς συνέβαινε, διότι ἠδυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν τὰς μακρὰς σιαγόνας καὶ τὸ μακρὸν σῶμα τοῦ ἑρπετοῦ ὄπισθεν. Ὁ λέων κατώρθωσε ν' ἀνέλθῃ ἐντελῶς ἐπὶ τοῦ χώματος σύρων καὶ τὸν κροκόδειλον ὄπισθέν του, ὅστις ἐξηκολούθει νὰ δάκνῃ τὴν κνήμην του. Τὸ θηρίον ἐβρυχήθη καὶ ἐτάραξε τὸν ἀέρα διὰ τῶν κραυγῶν του εἶτα στραφὲν ἔδηξε τὴν κεφαλὴν τοῦ κροκοδείλου. Τὸ ἑρπετὸν ἀπεσύρθη ὀλίγον καὶ ὁ λέων λαμβάνων καιρὸν τὸ ἤρπασεν ἐκ τοῦ λαιμοῦ καὶ τότε τὰ δύο θηρία ἤρξαντο νὰ κυλίωνται ἐπὶ τοῦ χώματος κατὰ τρόπον τραμακτικόν. Ἦτο ἀδύνατον νὰ παρακολουθήσῃ τις τὰς κινήσεις των, ἀλλ' ὅταν καὶ πάλιν ἠδυνήθημεν νὰ διακρίνωμεν τί συνέβαινεν, εἴδομεν, ὅτι αἱ αἱματόφυρτοι σιαγόνες τοῦ κροκοδείλου ἐκράτουν τὸν λέοντα ἀπὸ τῆς μέσης καὶ τὸν ἔσειον. Ὁ λέων ἐβρυχᾶτο ἐν ἀγωνίᾳ καὶ ἔδακνε τὴν κεφαλὴν τοῦ ἐχθροῦ του. Τέλος κατώρθωσε νὰ ἐμπίξῃ τοὺς ὄνυχάς του εἰς τὸν λαιμὸν τοῦ ἑρπετοῦ καὶ τὸν ἔσχισεν ὡς θὰ ἔσχιζέ τις χειρόκτιον. Κατόπιν ἐπῆλθε τὸ τέλος. Ἡ κεφαλὴ τοῦ λέοντος ἔπεσεν ἀκίνητος ἐπὶ τῆς ράχεως τοῦ κροκοδείλου καὶ ἀπέθανεν, ὁ δὲ κροκόδειλος, ἀφοῦ ἔμεινεν ἀκίνητος ἐπί τινα εἰσέτι χρόνον, περιεστράφη κρατῶν πάντοτε τὸν λέοντα ὃν εἶχε κόψῃ σχεδὸν εἰς δύο ἐντὸς τῶν σιαγόνων του καὶ ἀπέθανεν ἐπίσης.

Ἡ μονομαχία αὕτη ἦτο καταπληκτικὴ καὶ ἐξ ἐκείνων ὧν ὀλίγιστοι ἄνθρωποι εἶδόν ποτε. Ὅτε ἐγένετο καὶ πάλιν ἡσυχία ἀφήκαμεν τὸν Μαχμοὺτ νὰ φυλάττῃ καὶ ἡμεῖς ἀπεκοιμήθημεν καὶ πάλιν καὶ διήλθομεν τὸ λοιπὸν τῆς νυκτὸς τόσον ἡσύχως, ὅσον οἱ κώνωπες μᾶς τὸ ἐπέτρεπον.

(Ἕπεται συνέχεια)

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΤΙΚΩΝ ΑΓΩΝΩΝ

(Ἐπιστολὴ πρὸς τὴν διεύθυνσιν)

Κύριε Διευθυντά,

Συνυπογράφω εἰς τὰ πλεῖστα τῶν ὅσων λέγετε ἐν ὑποσημειώσει! εἰς τὴν πρὸς τὸν Κ. Πρόεδρον τοῦ Πανελληνίου Γυμναστικοῦ Συλλόγου ἐπιστολήν μου. Ἡ ὑποδειξις τῆς γνώμης μου ὅμως περὶ συνθυασμοῦ τοῦ Συλλόγου μετὰ τῶν ὑπὸ τοῦ Ζάππα διατεθέντων οὐδεμίαν δύναται νὰ ἔχῃ πρακτικὴν ἀξίαν ἀνωτέραν τῆς τῶν ὅσα πολλάκις ἔγραψα καὶ περὶ αὐτῶν τῶν εὐγενῶν τοῦ Ζάππα κληροδοτημάτων καὶ περὶ τῆς Σιναΐας Ἀκαδημίας, ἥν, λαβόντες τὴν δι' αὐτὴν μεγαλοπρέπειαν δωρεάν, περιωρίσαμεν εἰς ἄσκοπον καὶ κενὸν οἰκοδόμημα, ὃ ὑπὸ μικροβίων μόνον θὰ κατῳκεῖτο, ἂν δὲν εἶχε καταφύγει εἰς αὐτὸ τὸ νομισματικὸν μουσεῖον, ξένον καὶ ἐκεῖνο εἰς τὸν προορισμόν του.

Ἄλλως τε ὁ Σύλλογος δύναται ἄριστα καὶ εὐχερέστατα νὰ συνθυασθῇ μετὰ τοῦ σκοποῦ τοῦ μεγάλου κληροδότου καὶ νὰ συντελέσῃ ἐπιτυχέστατα εἰς αὐτοῦ τὴν ἐκπλήρωσιν, ἂν ὁ μὲν Σύλλογος ἐξακολουθῇ ἐπιμελούμενος τῶν γυμναστικῶν ἀσκήσεων πανταχοῦ τῆς Ἑλλάδος, κατὰ τετραετίαν ἤδη, εἰς ἑκάστην Ὀλυμπιάδα, προσέρχωνται οἱ ἐκλεκτότεροι τῶν ἐν τοῖς γυμναστηρίοις αὐτοῦ μορφωθέντων, ἐγγράφωνται ἐκλεγόμενοι ὑπὸ καταλλήλου ἐπιτροπῆς καὶ εἰς τοὺς ἐπισήμους ἀγῶνας ἐκτιθέμενοι ἀμείβωνται ὑπ' αὐτῶν ὡς Ὀλυμπιονῖκαι.

Αὐτὸ τοῦτο συνέβαινε καὶ ἐν τῇ ἀρχαιότητι, ὅτε μέρος ἀναπόφευκτον τῆς ἀγωγῆς πάσης τῆς νεολαίας ἦν ἡ Γυμναστική, οἱ δ' ἐν αὐτῇ διαπρεπέστεροι προσήρχοντο εἰς τοὺς ἀγῶνας καὶ ἠμφισβήτουν τὸ ἆθλον.

Α. Ρ. Ραγκαβης

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

ΕΓΧΩΡΙΑ

Συνέστη ἐπιτροπὴ συγκειμένη ἐκ τοῦ ὑπονομάρχου κ. Κ. Κανάρη καὶ τῶν πλοιάρχων κ. κ. Κ. Σαχτούρη, Μ. Βότσαρη, Δ. Μιαούλη καὶ Γ. Ἀποστόλη, ὅπως μετ' ἐξέτασιν τῶν ἀναγκῶν τοῦ στόλου προτείνῃ ὅ,τι ἤθελεν ἐγκρίνει περὶ τοῦ ἐξοπλισμοῦ αὐτοῦ καὶ περὶ τοῦ τρόπου τῆς συμπληρώσεως αὐτοῦ. — Ἐν συνεδριάσει ὑπουργικοῦ συμβουλίου ἀπεφασίσθη ἡ ἀπόδοσις τῆς «Μυκάλης» εἰς τὸ δημόσιον ὑπὸ τῆς Ἑλλην. Ἀτμοπλοΐας καὶ ἡ ἐπιστροφὴ τῆς ὑπ' αὐτῆς καταβληθείσης ἀξίας ἀνερχομένης εἰς 400,000 περίπου δραχμῶν. — Συνελθοῦσα εἰς συνεδρίασιν ἡ Πανεπιστημιακὴ σύγκλητος κατήρτισεν ἐπιτροπὴν ἐκ τοῦ Πρυτάνεως κ. Μιστριώτου καὶ τῶν καθηγητῶν κ.κ. Ν. Καζάζη, Δ. Κυριακοῦ καὶ Τ. Ἀργυροπούλου, εἰς ἣν ἀνέθηκε νὰ μελετήσῃ καὶ ἐνεργήσῃ τὰ τῆς ὑποδοχῆς τῶν Σέρβων φοιτητῶν, οἵτινες κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ φθινοπώρου θὰ ἐπισκεφθῶσι τοὺς τοῦ ἐνταῦθα Πανεπιστημίου συναδέλφους των. — Ὁ σύλλογος τῆς Φοιτητικῆς Ἑνώσεως προετοιμάζει διὰ τὴν μεθεπομένην Κυριακὴν νέαν ἐπιστημονικὴν ἐκδρομὴν εἰς Ἐπίδαυρον πρὸς ἐπίσκεψιν τῶν αὐτόθι ἀρχαιοτήτων.

ΕΞΩΤΕΡΙΚΑ

Κατ' εἰδήσεις ἐκ Κωνσταντινουπόλεως ἡ ἐπανάστασις τῶν Ἀσσυρίων λαμβάνει διαστάσεις ἀνησυχητικάς. — Πυρκαϊὰ ἐκραγεῖσα ἐπὶ τοῦ ὄρους Ἄθω ἀπετέφρωσε τὴν Ἑλλην. μονὴν τοῦ Σίμωνος Πέτρου μετὰ τῆς βιβλιοθήκης αὐτῆς. — Αἱ ἐν ἀνοικτῷ πελάγει ἐν Χερβούργῳ δοκιμαὶ τῆς καταναλώσεως τῆς καυσίμου ὕλης τοῦ θωρηκτοῦ «Ψαρᾶ» ἐπέτυχον. Μετ' αὐτὰς θὰ γίνωσιν αἱ δοκιμαὶ τῶν πυροβόλων αὐτοῦ. Ἐὰν καὶ αὗται ἐπιτύχωσι τὰ «Ψαρᾶ» θὰ καταπλεύσωσιν εἰς Χάδρην πρὸς τοποθέτησιν τοῦ ξυλίνου κατασκεύματος, μεθ' ὃ θέλουσιν ἀποπλεύσει εἰς Πειραιᾶ. — Ἀπέθανεν ἐν Παρισίοις ἐν ἡλικίᾳ 72 ἐτῶν βληθεὶς ὑπὸ κεραυνοβόλου ἀποπληξίας ὁ γνωστὸς μέγας ἐκδότης συγγραμμάτων Καλμὰν Λεβύ. — Αἱ ἐκ Σμύρνης περὶ φυλλοξήρας εἰδήσεις ἀγγέλλουσιν ὅτι ἡ καταστροφὴ ἐπιτείνεται. — Ἐν Ἱεροσολύμοις προσπάθειαι καταβάλλονται πρὸς ἐνοποίησιν τῶν δανείων τοῦ ἱεροσολυμιτικοῦ θρόνου ἀνερχομένων εἰς 150, 000 λιρῶν.

ΕΠΙΣΤΗΜΑΙ

Ὁ ἐν Στοκόλμῃ ἰατρὸς Ροζάνδερ διατείνεται ὅτι ἀνεκάλυψε μέσον θεραπείας τοῦ καρκίνου. Πρόκειται περὶ ἐνέσεων. Ἐν τῇ πρὸς τὴν Σουηδικὴν Ἀκαδημίαν τῶν Ἐπιστημῶν ἐκθέσει τοῦ ἰατροῦ ἀναφέρεται ὅτι διὰ τῆς μεθόδου ταύτης ἐθεραπεύθησαν ἤδη τέσσαρες σπουδαῖαι περιπτώσεις καρκίνου, δύο ἐπὶ τοῦ προσώπου καὶ δύο εἰς τὸ στῆθος. — Κατὰ τὴν τελευταίαν τριμηνίαν ἐν τῷ Ἐθν. Πανεπιστημίῳ Ἀθηνῶν ὑπέστησαν τὰς ἐπὶ πτυχίῳ ἐξετάσεις των ἐνώπιον τῆς νομικῆς σχολῆς 50 περίπου τελειόφοιτοι, ἐξ ὧν 30 ἐγένοντο διδάκτορες, 16 τελειοδίδακτοι καὶ εἷς ἀπερρίφθη. Ἐκ τῶν διδακτόρων εἷς ἔλαβε τὸν βαθμὸν «ἄριστα», ἑπτὰ τὸν «λίαν καλῶς» καὶ οἱ λοιποὶ τὸν βαθμὸν «καλῶς». — Ὁ ἐν τῇ σχολῇ τῶν Φυσικῶν Ἐπιστημῶν τῆς Νανσὺ καθηγητὴς τῆς Γεωλογίας κ. Τουλὲ ἔκαμε πρό τινων ἡμερῶν ἐν τῇ Παρισινῇ Σορβόννῃ σειρὰν διαλέξεων ὑπὸ τὸν τίτλον Ὠκεανογραφία.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ

Ἐν Μήλῳ ἀνεσκάφη ἔν τινι ἀγρῷ ἄγαλμα ἀρχαίας τέχνης παριστάνον νεαρὸν πυγμάχον ὑπερφυσικοῦ μεγέθους, ἠκρωτηριασμένον δὲ μόνον εἰς τὰ κάτω τῶν κνημῶν. Τὸ περίεργον εἶνε ὅτι εὑρέθη ἐν τῷ αὐτῷ ἀγρῷ ἐν ᾧ πρὸ ἐτῶν εὑρέθη τὸ ἐν τῷ μουσείῳ τοῦ Λούβρου ἐν Παρισίοις εὑρισκόμενον ἤδη ἄγαλμα τῆς Ἀφροδίτης. — Ἐν Ἀθήναις παρὰ τὸν ἀρχαῖον ναὸν τῶν Ἁγίων Θεοδώρων εἰς τὰ θεμέλια ἀνεγειρομένης οἰκίας ἀνευρέθη ὑπὸ τῶν ἐργατῶν ἀγαλμάτιον ἀρχαιότατον ἀρίστης τέχνης, ὄχι ὅμως καλῶς διατηρούμενον.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Τὸ νέον ἐκ 4,000 φράγκων βραβεῖον Τουαρά, ὡρισμένον εἰς ἀμοιβὴν τοῦ ἀρίστου τῶν καθ' ὅλον τὸ ἔτος παρασταθέντων ἐν τῷ γαλλικῷ θεατρῷ ἔργων ἀπένειμεν ἡ Γαλλικὴ Ἀκαδημία διὰ τὸ ἔτος 1890 εἰς τὸν Ἐρρίκον Λαβεδὰν διὰ τὸ ἔργον του Μία οἰκογένεια.

Ἐσημ. Ἐφημερίδος. Ἴδε προηγ. φύλλον σ

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Ὁ γνωστὸς Ἕλλην ὑψίφωνος κ. Ἰωάννης Ἀποστόλου ψάλλει κατ' αὐτὰς ἐν Νεαπόλει, ἐν τῷ θεάτρῳ Βελλίνη, ὅπερ μετὰ τὸν Σὰν-Κάρλον, εἶνε τὸ πρῶτον μελοδραματικὸν θέατρον τῆς μεσημβρινῆς Ἰταλίας. — Ἐν Παρισίοις ἀπέθανεν ὁ Ἰταλὸς μουσουργὸς καὶ συνθέτης κόμης Νικολὸ Γαβριέλλας ἐν ἡλικίᾳ 76 ἐτῶν. Ὑπῆρξε μαθητὴς τοῦ Τσιγγαρέλλη καὶ τοῦ Κόντη. Εἰς αὐτὸν ἀνήκει τὸ ἔτι καὶ νῦν παριστανόμενον ἐν Γαλλίᾳ κωμικὸν μελόδραμα Γρηγόριος, γραφὲν τῷ 1861. — Πλὴν τοῦ μνημείου τοῦ Βίκτωρος Οὐγκὼ ἡ Γαλλικὴ Κυβέρνησις παρήγγειλε διὰ τὴν διακόσμησιν τοῦ Πανθέου τὸ μνημεῖον τοῦ Μιραμπὼ εἰς τὸν γλύπτην Ἰνζαλμπὲρ τὸ τῶν στρατηγῶν εἰς τὸν Μερσὲ καὶ τὸ τῶν μεγάλων ρητόρων εἰς τὸν Chapu. — Ἐν Ἀθήναις ἐν τῷ θεάτρῳ τοῦ Παραδείσου ὁ Ἕλλην. μελοδραματικὸς θίασος, ὃν διευθύνει ὁ κ. Ι. Καραγιάννης ἤρχισεν ἀπὸ τῆς παρελθούσης Πέμπτης τῶν παραστάσεων αὐτοῦ διὰ τοῦ Κουρέως τῆς Σεβίλλης.

ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

ΑΝΕΚΔΟΤΑ—ΠΕΡΙΕΡΓΑ—ΠΟΙΚΙΛΑ

Ἐκ Γαλαζίου ἀγγέλλεται, ὅτι ὁ ἐπιθεωρητὴς τῆς γεωργίας ἀνεκάλυψεν εἰς ἄμπελον ἀνήκουσαν εἰς τὸν κ. Χάρναλκ ἔντομον, ὅπερ ὠνόμασε Scridonia Viticola καὶ τὸ ὁποῖον προξενεῖ εἰς τὰς ἀμπέλους βλάβας ὁποίας ἡ φυλλοξήρα.

*

Σπουδαιότατος νεωτερισμός, ὅστις προώρισται νὰ προσφέρῃ μεγάλας ὑπηρεσίας εἰς τὴν διάδοσιν τῆς μουσικῆς, ἐπενοήθη πρὸ μικροῦ μόλις ἐν Γαλλίᾳ, ἐτέθη δὲ ἤδη καὶ εἰς ἐνέργειαν λίαν ἐπιτυχῶς. Πόρκειται περὶ τῆς τυπογραφίας εἰσαγομένης ἐν τῇ μουσικῇ, ἥτις, ὡς γνωστόν, μέχρι τοῦδε ἀνατυποῦται διὰ πλακῶν ἐκ κασσιτέρου ἐπὶ τῶν ὁποίων χαράσσεται. Τοῦτο δὲ παρουσιάζει μεγάλας δυσκολίας, ἐξ ὧν εὐνόητος ἀποβαίνει ἡ σχετικῶς πρὸς τὰ ἔντυπα βιβλία μεγάλη τιμὴ τῶν κειμένων μουσικῆς, ἥτις καθιστᾷ αὐτὰ εἰς πολλοὺς δυσαπόκτητα. Κατὰ διαφόρους ἐποχάς, ἀπ' αὐτῆς τῆς ἐφευρέσεως τῆς τυπογραφίας, ἐγένοντο ἀπόπειραι πρὸς εἰσαγωγὴν ταύτης καὶ εἰς τὴν μουσικήν, πᾶσαι ὅμως ἐναυάγησαν, ἕνεκα τῆς μεγάλης ποικιλίας καὶ τοῦ ἀκανονίστου τῆς μουσικῆς σημειογραφίας, ὡς ἐκ τῆς ὁποίας δὲν κατωρθώνετο νὰ συναρμοσθῶσι τὰ διάφορα σημεῖα καὶ ἐποτελέσωσι συμπαγές τι καὶ στερεὸν ὅλον ὅπως τὰ στοιχεῖα τῆς τυπογραφίας. Ἤδη ὅμως φαίνεται, ὅτι τὸ ζήτημα πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὁριστικῶς λελυμένον. Ὁ Ἐρρίκος Σοπεφουὰν μετὰ πολλοὺς ἀγῶνας κατώρθωσε νὰ φθάσῃ εἰς λίαν ἱκανοποιητικὰ ἀποτελέσματα, τὴν δὲ μέθοδον αὐτοῦ παραδεχθεὶς ὁ ἐκδότης Δυπὸν ἐν Κλισύ, ἐξέδωκεν ἤδη δείγματα τῆς μουσικῆς τυπογραφίας, λίαν ἐπιτυχῆ. Τὰ διάφορα μουσικὰ σημεῖα καὶ οἱ ποικίλοι αὐτῶν συνδυασμοὶ εἶνε παρεσκευασμένοι ἐν εἴδει στοιχείων τυπογραφικῶν, διατεθειμένοι εἰς καταλλήλως διῃρημένα κιβώτια, συναρμόζων δὲ αὐτὰ ὁ ἐργάτης ἀποτελεῖ σελίδα δυναμένην νὰ ἐκτυπωθῇ ἐντελέστατα ὡς πᾶν βιβλίον. Ἐννοεῖται, ὅτι οἱ στοιχειοθέται ἀπαιτεῖται μὲν πάλιν νὰ ἔχωσι γνῶσίν τινα μουσικῆς, ἀλλ' ὄχι καὶ νὰ εἶνε τέλειοι καὶ μουσικοὶ καὶ καλλιτέχναι ἐν τῇ χαράξει. Οὔτε τόσην εἰδικὴν ἐπιτηδειότητα καὶ προσοχὴν ἀπαιτεῖ τὸ ἔργον, διότι τὰ δοκίμια δύνανται νὰ διορθωθῶσιν εὐχερῶς ἀπαλλασσόμενα τῶν τυπογραφικῶν των σφαλμάτων. Ἐπὶ πλέον ἡ διατήρησις τῶν πλακῶν ἀποβαίνει περίττὴ ἀφοῦ εἰς πᾶσαν στιγμὴν εὐκόλως δύνανται νὰ ἀναστοιχειοθετηθῶσι.

ΙΔΙΑΙΤΕΡΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Φοιτητῇ. Δύνασθε νὰ συμβουλευθῆτε τὴν Ἱστορίαν Ἑλλ. ποιητῶν καὶ συγγραφέων, τοῦ Ἀσωπίου. Τὴν Ἱστορίαν ἀρχ. Ἑλλ. φιλολογίας ἀπὸ συστάσεως Σωκρ. σχολῶν μέχρι τῆς ἁλώσεως, τοῦ Donadson (Μετάφρ. Βαλέττα). Τοῦ Γαζῆ τὴν Ἑλληνικὴν βιβλιοθήκην. Τὴν Ἑλληνικὴν Γραμματείαν τοῦ Σχαπφίου (Μετάφρ. Γενναδίου) καὶ τὰς Γραμματολογίας Εὐσταθοπούλου καὶ Γαλάνη. Ἂν ἐγνωρίζατε μίαν κἂν ξένην γλῶσσαν, θὰ ἠδυνάμεθα νὰ σᾶς ὑποδείξωμεν πολλὰ καὶ σημαντικώτερα διὰ τὴν μελέτην σας συγγράμματα. — Κροκοδείλῳ. Τί λόγος! Καλέ, εἶνε μετριοφροσύνη, δὲν εἶνε κροκοδειλίαι! Ἀφοῦ ἔχετε τόσην ποίησιν καὶ τόσον συμπαθὲς ὄνομα, διατί δὲν ἐκδίδετε μίαν συλλογὴν Κροκοδείλου: Δάκρυα λ.χ. νὰ κάμητε τὴν τύχην σας!! — Πόμ. Ἐκείνη... ἥτις πρέπει νὰ ὑπακούηται; — Σ. Τ. Ἡ κατὰ τὸ ἀρχαῖον Στάδιον ὑπόγειος δίοδος, ἐπειδὴ οὐδεὶς τῶν ἀρχαίων συγγραφέων τῶν μνημονευόντων τοῦ Σταδίου ποιεῖται λόγον αὐτῆς, ὑπολαμβάνεται, ὅτι εἶνε ἔργον Ρωμαϊκῶν χρόνων· ἐχρησίμευε δὲ ὅπως εἰσέρχωνται δι' αὐτῆς εἰς τὸ Στάδιον αἱ πρὸς Ρωμαϊκὰ θεάματα ἅμαξαι. — Κ. Μ. Σ. Ρόδον, Π. Ν. Τρ. Ἀμισσόν, Στ. Π. Ὀρδοῦ, Μ. Μ. Ἰκαρίαν, Κ. Ι. Κ. Αἰδηψόν, Μάρκῳ Π. καὶ Ε. Ε. Ἀταλάντην. Ἐλήφθησαν. Εὐχαριστοῦμεν. — Ἐρωτοφίλῳ. Σᾶς δίδομεν τὴν αὐτὴν ἀπάντησιν, ἣν ἔδωκε καὶ ὁ Θεμιστοκλῆς ἐρωτώμενος ἐπίσης παρὰ πλουσίου προτιθεμένου νὰ ὑπανδρεύσῃ τὴν θυγατέρα του, ἂν μεταξὺ δύο γαμβρῶν ἔπρεπε νὰ προτιμήσῃ πτωχόν τινα καὶ ἐνάρετον ἢ πλούσιον ἀλλ' οὐκ ἀμέμπτου διαγωγῆς. «Προτιμητέος ἄνθρωπος ἔχων ἀνάγκην χρημάτων, ἢ χρήματα ἔχοντα ἀνάγκην ἀνθρώπου», εἶπεν ὁ μέγας ἀνήρ. — Ἡγουμένοις Γ. καὶ Μ., Α. Σ. Ε. καὶ Α. Α. Ἰωάννινα. Ἐλήφθησαν. Εὐχαριστοῦμεν.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Ἐξεδόθησαν

Λόγος ἐκφωνηθεὶς τῇ 21 Ἀπριλίου Κυριακῇ τοῦ Πάσχα ἐπὶ τῇ ἐπετείῳ τῆς ἱδρύσεως τοῦ μαρτυρικοῦ συλλόγου «Ἰωάννης ὁ Θεολόγος» ὑπὸ Σ. Δ. Φιλαρέτου.

Decharme, Μυθολογία τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος. Μετάφρ Ἀλ. Καράλη. Ἐκδότης Ἀλ. Παπαγεωργίου. Φυλλάδιον 14ον.

REVUE
POLITIQUE ET LITTERAIRE
REVUE BLEUE
Paraissant le Samedi
Six mois 20 fr. Un an 35
PARIS
111. Bd. St Germain 111.

Α. Κ. ΔΑΜΒΕΡΓΗ
ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΧΗΜΕΙΑΣ
Τιμᾶται δρ. 4.
ΑΘΗΝΑΙ

ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΟΙ ΑΤΤΙΚΗΣ

Δρομολόγιον ἀπὸ 1ης Μαΐου 1891

Γραμμὴ Κηφισσίας
καθ' ἑκάστην πρὸ μεσημβρίας

ἐξ ΑΘΗΝΩΝ	ἐκ ΚΗΦΙΣΙΑΣ
6.—	6.45
7.30	8.30
9.30	10.30
μετὰ μεσημβρίαν	
3.—	2.30
4.—	4.10
5.—	5.10
6.—	6.10
7.—	7.40
3.30	8.40
—	10.40

Κυριακὰς καὶ ἑορτὰς ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω ἀμαξοστοιχιῶν θέλουσι κυκλοφορεῖ

M. M. ἐξ Ἀθηνῶν	M. M. ἐκ Κηφισσίας
18.30.	12.

Γραμμὴ Λαυρίου

ἐξ ΑΘΗΝΩΝ	ἐκ ΛΑΥΡΙΟΥ
7.40π.μ.	6.10π.μ.
4·50μ.μ.	5.10μ.μ.

ΦΩΤΟΓΡΑΦΕΙΟΝ
Γ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ
ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ 9

Μεγάλη συλλογὴ φωτογραφιῶν μνημείων ἀρχαίων καὶ νεωτέρων.
Εἰκόνες ἐνδυμασιῶν Ἑλληνικῶν.
Εἰκόνες τύπων Ἑλληνικῶν.
Εἰκόνες θωρηκτῶν Ἑλληνικῶν.

!! Μεγάλη ἐπιτυχία !!
Ἡ φωτογραφία τοῦ θωρηκτοῦ
ΥΔΡΑ

PETRAS A. Cie
Commission Représentation
EXPORTATION
des
TAPIS de TURQUIE
Fournisseurs de S. M. le Roi de Grèce
SMYRNE

Τὸ νέον πλῆρες κομψοτάτων εἰδῶν
ΠΙΛΟΠΩΛΕΙΟΝ «Ο ΑΕΤΟΣ»
ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΡΑΦΤΟΠΟΥΛΟΥ
(Ὁδὸς Σταδίου)
Συνιστᾶται τοῖς πᾶσι ὡς μοναδικὸν διὰ τὴν κομψότητα, στερεότητα, εὐθηνίαν.

ΛΕΞΙΚΟΝ
ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ
ΥΠΟ
Σ. Ι. ΒΟΥΤΥΡΑ
Σώματα τοῦ Λεξικοῦ τούτου, ἄρτι περατωθέντος, εὑρίσκονται καὶ πωλοῦνται ἐνταῦθα· ἐν τοῖς **Καταστήμασιν Ἀνέστη Κωνσταντινίδου** καὶ ἐν τοῖς βιβλιοπωλείοις τῆς **Ἑστίας** (Γ. Κασδόνη) καὶ **Καρόλου Μπέκ**.

Ἐκ τοῦ Τυπογραφείου ΠΑΡΑΣΚΕΥΑ ΛΕΩΝΗ